

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060303

DOM
2023-02-22
Stockholm

Mål nr
M 503-22

Sid 1 (7)

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Umeå tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2021-12-17 i mål nr M 3528-19,
se bilaga A

PARTER

Klagande

Harrvikens Marina AB

Motparter

1. Länsstyrelsen i Norrbottens län
2. Luleå kommun
3. A.E.
4. K.E.
5. S.J.L.
6. G.L.
7. J.N.
8. L.N.

Dok.Id 1894173

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50 E-post: svea.hovratt@dom.se www.svea.se		måndag – fredag 09:00–16:30

9. K.S.

10. K.W.

11. C.Å.

12. K.Å.

Ombud för 3–12: Advokat N.R.

SAKEN

Ansökan om tillstånd till vattenverksamhet m.m. för muddring, byggande i vattenområde samt uppläggning av muddermassor vid Harrviken, Luleå kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Mark- och miljööverdomstolen undanröjer mark- och miljödomstolens dom och återförvisar målet dit för fortsatt handläggning. Frågan om rättegångskostnader i Mark- och miljööverdomstolen ska prövas av mark- och miljödomstolen i samband med att målet återupptas.

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Harrvikens Marina AB har vidhållit sina yrkanden i mark- och miljödomstolen och sammanfattningsvis yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska ge bolaget tillstånd enligt 9 och 11 kap. miljöbalken till muddring och anläggande av småbåtshamn i Harrviken, Luleå.

Bolaget har även yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska ändra beslutet om ersättning för rättegångskostnader i mark- och miljödomstolen till K.E., A.E., G.L., S.L. J., J.N., L.N., K.W., C.Å., K.Å. och K.S. med V.Å.s dödsbo och i första hand avvisa deras ersättningsyrkande, i andra hand avslå yrkandet, i tredje hand förordna att vardera part ska stå sina rättegångskostnader och i fjärde hand bestämma ersättningen till ett lägre belopp. Harrvikens Marina AB har även yrkat att de enskilda motparterna ska ersätta bolagets rättegångskostnader i Mark- och miljööverdomstolen.

Länsstyrelsen i Norrbottens län och Luleå kommun har motsatt sig ändring av mark- och miljödomstolens dom.

K.E., A.E., G.L., S.L.J., J.N., L.N., K.W., C.Å., K.Å. och K.S. med V.Å.s dödsbo (de enskilda motparterna) har motsatt sig ändring av mark- och miljödomstolens dom och yrkat ersättning för sina rättegångskostnader i Mark- och miljööverdomstolen.

Harrvikens Marina AB har motsatt sig de enskilda motparternas yrkande om ersättning för rättegångskostnader i Mark- och miljööverdomstolen.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Harrvikens Marina AB har anfört i huvudsak följande. Bolaget har under många år arbetat för att få anlägga en småbåtshamn/marina för att möta efterfrågan på båtplatser i Luleås närhet. Kölistan för båtplats bestod under november 2021 av 215 båtägare,

vilket indikerar en hög efterfrågan på båtplatser i Luleå. Kommunen har antagit en miljöbedömd detaljplan som medger att mark- och vattenområdet får användas till hamn. Detaljplanen har prövats av Mark- och miljööverdomstolen. Lokaliseringen av hamnen är därmed redan prövad och bör inte ligga till grund för avslag av ansökan. Det ger bolaget rätt att bygga hamnbyggnader på marken för uppläggning och förvaring av båtar samt hamnplatser inom vattenområdet, dock inte muddring. När detaljplanen upprättades gjordes en avvägning mellan allmänna och enskilda intressen. Mark- och vattenanvändningen ”Hamn” bedömdes vara mest lämpligt med hänsyn till beskaffenhet och läge. Miljökonsekvensbeskrivningen uppfyller de krav som anges i miljöbalken. Enligt plan- och bygglagen är det en kommunal angelägenhet att planlägga användningen av mark och vatten. Bolaget anser att de gjort vad som kan väntas av en exploitör när det gäller lokalisering av en verksamhet. De har hållit sig till kommunens översiktsplan och detaljplan och utgått från dessa vid tillståndsansökan om vattenverksamhet.

Det framgår av miljökonsekvensbeskrivningen att bolaget redovisat information om bl.a. rovfåglar och sikyngel. Bolaget föreslår att vattenverksamheten och muddringen villkoras med kompletterande undersökningar av sedimentförhållandena innan muddring alternativt att särskilda försiktighetsåtgärder vidtas vid muddring.

Länsstyrelsen i Norrbottens län vidhåller vad som tidigare anförts.

Luleå kommun vidhåller vad som tidigare anförts.

De enskilda motparterna har anført i huvudsak följande. Oaktat ett avgörande i ett detaljplaneärende, ska en lokaliseringsprövning göras. Att den aktuella verksamheten är förutsatt i en detaljplan utgör inte något avgörande skäl för att meddela tillstånd eller dispens. Planenlighet är en nödvändig men inte en tillräcklig förutsättning för att en verksamhet ska få tillstånd. Miljökonsekvensbeskrivningen är behäftad med oacceptabla osäkerheter rörande frågor om bl.a. massvolym, vattenhastighet i trummor, vattendjupet i området och Harrvikens betydelse för sik och annan fisk. Överklagandet bör avslås.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Utgångspunkter för prövningen

Bestämmelser om planläggning av mark och vatten finns i plan- och bygglagen (2010:900). Planläggningen utgör en kommunal angelägenhet (se 1 kap. 2 §). Genom en detaljplan får kommunen reglera byggandet i och användningen av både mark- och vattenområden. Genom detaljplanen tar kommunen ställning till allmänna intressen enligt 2 kap. plan- och bygglagen – inte minst frågan om lokalisering – samt hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap. miljöbalken. Planprocessen syftar till att ge bl.a. myndigheter och allmänheten inflytande i processen och den lägger grunden för en bedömning av markanvändningen i ett större sammanhang. Detaljplanen ger den enskilde markägaren rätt att bygga enligt planen och anger även ansvarsfördelningen mellan kommunen och den enskilde fastighetsägaren samtidigt som de grannerättsliga förhållandena klaras ut. (Se prop. 2009/10:170 s. 191 och 193 f.)

För verksamheter som utöver en prövning med detaljplan också kräver tillstånd enligt miljöbalken har planprocessen redan innefattat bedömningar av många frågor som ingår i den miljörättsliga prövningen. I de allra flesta fall torde verksamhetens lokalisering vara slutligt prövad genom detaljplanen. Det kan därför inte ställas krav på att sökanden i ett sådant läge ska redovisa alternativa placeringar för verksamheten.

Med hänsyn till lagarnas olika syften innebär en antagen detaljplan emellertid inte att tillståndsprövningen blir en ren formalitet. Miljöbalken har som främsta syfte att långsiktigt trygga människors hälsa och miljö samt skydda värdefulla naturmiljöer. Den ingående miljörättsliga prövning som krävs för att tillstånd ska kunna ges kan inte genomföras inom ramen för en planprocess (jfr SOU 2005:77 s. 756 ff. och 792 ff. samt a. prop. s. 364 ff.). Den som ansöker om tillstånd måste därför presentera ett underlag som besvarar de specifika frågor som aktualiseras i tillståndsprövningen.

Bedömningen i detta fall

Harrvikens Marina AB har ansökt om tillstånd att få anlägga en ny småbåtshamn i Harrviken i Luleå kommun. För det område som ansökan avser finns en detaljplan,

Harrvikens Marina, A, vilken föreskriver att området ska användas för småbåtshamn. Detaljplanen har fått laga kraft.

Mot bakgrund av syftet med planläggningsinstitutet och därigenom regleringen av markanvändningen finns det anledning att kunna utgå från vad som har prövats i en detaljplan. Det kan konstateras att lokaliseringen för småbåtshamnen redan har prövats genom aktuell detaljplan. Mark- och miljööverdomstolen bedömer därför att det förslag på lokalisering som anges i ansökan inte kan anses vara olämpligt för en småbåtshamn och att det därigenom inte kan utgöra skäl för att avslå ansökan.

En process avseende tillstånd till en verksamhet innefattar, utöver lokaliseringen, också ett flertal ytterligare frågor som är av sådan natur att de inte kan prövas enbart genom planläggning. Det kan inte minst avse frågor om vilka villkor som tillståndet bör förenas med. Under målets gång kan klargöranden eller ytterligare utredning efterfrågas och det åligger den som ansöker om tillstånd att bistå med detta för att domstolen ska kunna ta ställning till vilka skyddsåtgärder och försiktighetsmått som verksamheten ska förenas med.

Utöver den bedömning som Mark- och miljööverdomstolen har gjort beträffande lokaliseringen finns det ett antal utestående frågor att ta ställning till för att kunna pröva om tillstånd till den ansökta verksamheten kan ges eller inte. Mark- och miljööverdomstolen bör emellertid inte som första instans pröva ansökan om tillstånd med eventuella villkor. Målet ska därför återförvisas till mark- och miljödomstolen.

Med denna utgång ska frågan om rättegångskostnader här prövas i samband med målet efter dess återupptagande av mark- och miljödomstolen.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B
Överklagande senast den 2023-03-22

I avgörandet har deltagit hovrättsrådet Henrik Löv, tekniska rådet Claes Becker, hovrättsrådet Henrik Jonsson och tf. hovrättsassessorn Alexandra Tavaststjerna, referent.

Föredragande har varit Susanne Schultzberg.

UMEÅ TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2021-12-17
meddelad i
Umeå

Mål nr M 3528-19

PARTER

Sökande

Harrvikens Marina AB

Motpart

1. Länsstyrelsen i Norrbottens län

2. Luleå kommun

3. K.E.

4. A.E.

5. G.L.

6. S.L.J.

7. J.N.

8. L.N.

9. K.W.

10. C.Å.

11. K.Å.

12. K.S./V:Å.s dödsbo

Ombud för 3-12:

Advokat N.R.

Dok.Id 380546

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 138 901 04 Umeå	Nygatan 45	090-17 21 00 E-post: mmd.umea@dom.se www.domstol.se, Info om vår personuppgiftsbehandling: www.umeatingsratt.domstol.se eller kontakta oss		måndag – fredag 08:00–16:00

SAKEN

Ansökan om tillstånd till vattenverksamhet m.m. för muddring, byggande i vattenområde samt uppläggning av muddermassor vid Harrviken, Luleå kommun

Avrinningsområde: Sörbrändöfjärden, Bottenviken
Koordinater (SWEREF 99 TM) N: 7290808 E: 837200

DOMSLUT

1. Mark- och miljödomstolen avslår yrkandet om avvisning av ansökan.
2. Mark- och miljödomstolen godkänner miljökonsekvensbeskrivningen.
3. Mark- och miljödomstolen avslår ansökan.

Prövningsavgift

Mark- och miljödomstolen ändrar inte den med stöd av 3 kap. förordningen (1998:940) om avgift för provning och tillsyn enligt miljöbalken tidigare fastställda avgiften för målets provning.

Rättegångskostnader

Mark- och miljödomstolen avslår Harrviken Marina AB:s yrkande om att motparterna 3-12 ska betala ersättning för bolagets rättegångskostnader.

Harrvikens Marina AB ska utge ersättning för rättegångskostnader till motparterna 3-12 med 485 681 kr, varav 350 000 kr avseende arvode, 33 670 kr utlägg, 4 875 kr tidsspillan samt 97 136 kr mervärdesskatt.

Harrvikens Marina AB ska utge ersättning för rättegångskostnader till

- K.S. med 1 000 kr -
C.Å. med 1 000 kr -
K.Å. med 5 580 kr
- L.N. med 1 560 kr
- K.E. med 4 572 kr -
A.E. med 3 731 kr

På samtliga belopp ska utgå ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för denna dom till dess betalning sker.

Innehåll

SAKEN	2
DOMSLUT	2
Prövningsavgift	2
Rättegångskostnader.....	2
BAKGRUND	6
YRKANDEN M.M.	6
Bolagets yrkanden	6
Bolagets villkorsförslag	7
MOTPARTERNAS M.FL. INSTÄLLNINGAR OCH YRKANDEN	8
Luleå kommun	8
Miljö- och byggnadsnämnden, Luleå kommun	8
Länsstyrelsen i Norrbottens län.....	8
Transportstyrelsen	9
Sjöfartsverket	9
K.E. m.fl.	9
BOLAGETS INSTÄLLNING M.M.	10
ANSÖKAN	10
Fastigheter.....	10
Samråd	10
Orientering	10
Tidigare tillstånd och beslut.....	11
Planförhållanden.....	11
Detaljplan.....	11
Rådighet/avtal för mark- och vattenområde	12
Genomförandeavtal	12
Servitut.....	12
Teknisk beskrivning av ansökt verksamhet m.m.	12
Miljökonsekvensbeskrivning	17
Kumulativa effekter.....	23
Skadeförebyggande åtgärder.....	24
De allmänna hänsynsreglerna	25
Förslag till utformning av egenkontrollprogram.....	26
YTTRANDEN FRÅN MOTPARTER M.FL.	26
Luleå kommun	26

Nämnden	26
Länsstyrelsen.....	29
Transportstyrelsen	35
Sjöfartsverket	35
K.E. m.fl.	36
UTREDNING ÅBEROPAD AV K.E. M.FL.....	51
BOLAGETS KOMPLETTERINGAR OCH BEMÖTANDEN	53
Kompletteringar av ansökan	53
Bemötande nämnden	59
Bemötande länsstyrelsen	60
Bemötande Transportstyrelsen.....	62
Bemötande Sjöfartsverket.....	62
Bemötande K.E. m.fl.	63
Bolagets tillägg och klargöranden vid huvudförhandlingen.....	69
DOMSKÄL.....	73
Rådighet.....	73
Utgångspunkter	73
Närmare bedömning av utredningen i målet och sökt verksamhets miljö- konsekvenser.....	75
Fråga om ersättningsyrkanden och rättegångskostnader	78
Prövningsavgift	82

BAKGRUND

Harrvikens Marina AB (bolaget) har den 2 december 2019 ansökt hos mark- och miljödomstolen om tillstånd att få anlägga en ny småbåtshamn i Harrviken, beläget cirka 10 km från centrala Luleå. Ansökan omfattar bl.a. muddring, schakt och byggande av pir i vattenområde.

Bolaget har år 2013 ansökt om tillstånd att få anlägga en småbåtshamn på samma plats. Ansökan avvisades den 11 maj 2015 (mål nr M 1735-13) med motiveringen att kommunen upplåtit mark genom avtal med villkor att detaljplanen först skulle ändras och vinna laga kraft, och att det därigenom saknades rådighet för bolaget. Detaljplanen har därefter ändrats.

Ansökan har kompletterats och kungjordes den 26 mars 2020. Kallelse till huvudförhandling kungjordes den 3 september 2021. Mark- och miljödomstolen har hållit huvudförhandling och syn i målet den 4–6 oktober 2021.

YRKANDEN M.M.

Bolagets yrkanden

Bolaget har yrkat att mark- och miljödomstolen meddelar bolaget tillstånd enligt 11 och 9 kap. miljöbalken (MB) till muddring och anläggande av småbåtshamn i Harrviken, Luleå kommun, innefattande

1. muddring av hamnområde omfattande ett berört vattenområde om cirka 15 700 m²,
2. anläggande av en pir vars längd uppgår till totalt cirka 245 meter i vinkel (175 +70) och flytbryggor längs med piren samt
3. uppläggning av muddermassor för anläggningsändamål inom hamnområdet.

Bolaget har vidare yrkat att arbetstiden bestäms till ett år och att tiden för att anmäla oförutsedd skada bestäms till fem år från arbetstidens utgång.

Bolaget har dessutom yrkat att domstolen ska förordna om att blivande tillståndsbeslut får tas i anspråk även om domen inte har vunnit laga kraft (verkställighetsförordnande).

Bolagets villkorsförslag

Bolaget har angett att verksamheten ska bedrivas i huvudsaklig överensstämmelse med vad som anges i ansökan och med iakttagande av nedan föreslagna villkor.

1. Om inte annat följer av övriga villkor ska verksamheten, inklusive åtgärder för att begränsa vatten-, mark- och luftföroreningar samt andra störningar för omgivningen, bedrivas i huvudsaklig överensstämmelse med vad bolaget i ansökningshandlingarna och i övrigt i ärendet angett eller åtagit sig.
2. Grumling ska minimeras vid muddring och anläggningsarbeten.
3. Muddrings- och anläggningsarbeten ska företas vid sådan tid på året att störningar på djurliv, såväl på land som i vatten, samt störningar för det rörliga friluftslivet i möjligaste mån undviks.
4. För att begränsa spridning av grumling vid schakt- och muddringsarbeten ska läns med siltgardin som går ner till botten användas vid grumlande arbeten.
5. Siltgardin ska användas under den tid som avvattningen av muddermassor pågår.
6. Ett förslag till kontrollprogram avseende bl.a. kontroll och mätning av grumling ska ges in till tillsynsmyndigheten senast två månader innan de tillståndsgivna arbetena påbörjas.
7. Inom arbetsområdet ska fordon och arbetsmaskiner använda drivmedel och oljor som är miljöklassade, och tillgång till saneringsutrustning ska finnas.
8. Uppställning, lagring, tankning och service av arbetsmaskiner och fordon ska ske på ett sådant sätt att spill och läckage fångas upp och inte kan förorena miljön.

Bolaget har, för villkor 6, anfört att kontrollprogrammet avser omfatta grumling vid muddringsarbetena, förekomst av sulfidlera i muddermassor, strandskonings

förmåga att omfatta muddermassorna, provtagning av lakvatten, kontroll av vattendjup och miljöplan enligt Båtunionens checklista.

Därtill har bolaget föreslagit villkor avseende störning för häckande fåglar på så sätt att arbetena kommer att utföras under maj–juni.

Bolaget har även föreslagit villkor avseende provtagning på så sätt att analyser av lakvatten, tennorganiska ämnen, dioxiner, metaller, PAH och oljeämnen ska ske på laboratorium och att sulfidjordar ska provtas genom pH-mätning på plats.

Vad gäller buller har bolaget föreslagit att buller från verksamheten inte får ge upphov till högre ekvivalent ljudnivå vid bostäder än 50 dBA dagtid mellan kl 07–18. Övrig tid i veckan eller dygnet kommer ingen bullrande verksamhet att förekomma.

MOTPARTERNAS M.FL. INSTÄLLNINGAR OCH YRKANDEN

Luleå kommun

Luleå kommun har inte haft någon erinran mot de sökta åtgärderna under förutsättning att de överensstämmer med lagakraftvunnen detaljplan för området.

Miljö- och byggnadsnämnden, Luleå kommun

Miljö- och byggnadsnämnden, Luleå kommun, (nämnden) har avstyrkt att tillstånd enligt miljöbalken meddelas med hänvisning till brister i ansökan. Nämnden har även, för det fall tillstånd meddelas, framställt egna villkorsförslag (se nedan).

Länsstyrelsen i Norrbottens län

Länsstyrelsen i Norrbottens län (länsstyrelsen) har yrkat att mark- och miljödomstolen ska avslå ansökan och har, för det fall tillstånd meddelas, motsatt sig att verkställighetsförordnande meddelas. Länsstyrelsen har även, för det fall tillstånd meddelas, framställt egna villkorsförslag (se nedan).

Transportstyrelsen

Transportstyrelsen har inte haft några invändningar mot ansökan.

Sjöfartsverket

Sjöfartsverket, som har yttrat sig ur sjöfartssynpunkt, har inte haft något att erinra mot planerad verksamhet under förutsättning att deras synpunkter beaktas och att riskreducerande åtgärder vidtas.

K.E. m.fl.

K.E. m.fl. (motparterna 3-12) har yrkat att mark- och miljödomstolen i första hand ska avvisa ansökan p.g.a. bristande rådighet och att miljökonsekvensbeskrivningen inte kan godkännas. I andra hand har de yrkat att domstolen ska avslå ansökan. De har, för det fall tillstånd meddelas, motsatt sig att verkställighetsförordnande meddelas samt yrkat att tiden för oförutsedd skada ska bestämmas till 20 år. Vidare har de framställt egna villkorsförslag (se nedan).

För det fall tillstånd meddelas har följande ersättningsyrkanden framställts, att utges av bolaget.

- Krister och A.E. har yrkat ersättning med 875 000 kr (B).
- G.L. har yrkat ersättning med 812 500 kr (C).
- K.Å. och Katarina Åström har yrkat ersättning med 375 000 kr (D).
- K.S./Vanja Åströms dödsbo har yrkat ersättning med 312 500 kr (E och F).
- K.W. har yrkat ersättning med 375 000 kr (Hertsön G).
- L.N. och J.N. har yrkat ersättning med 250 000 kr (H).

K.E. m.fl. har därutöver yrkat ersättning för sina rättegångskostnader.

BOLAGETS INSTÄLLNING M.M.

Bolaget har yrkat att K.E. m.fl. ersättningsyrkanden i första hand ska avvisas och i andra hand avslås. Bolaget har vidare, för det fall K.E. m.fl. yrkanden avvisas, yrkat ersättning för sina rättegångskostnader med stöd av 25 kap. 5 § miljöbalken eller att vardera parten ska stå sina rättegångskostnader.

Närmare inställning i fråga om yrkanden rörande rättegångskostnader framgår av domskälen.

ANSÖKAN

Nedan redovisas en sammanfattning av bolagets ansökan då den lämnades in till domstolen. Justeringar och tillägg som skett därefter redovisas nedan under rubriken Bolagets kompletteringar och bemötanden.

Fastigheter

Berörda fastigheter är A och R, som avstyckats från A och förvärvats av bolaget. A ägs av Luleå kommun. Den del av fastigheterna som den planerade småbåtshamnen rör omfattas av detaljplan för marina. Vattenfall är fiskerättsinnehavare. Uppläggning av muddermassor för anläggningsändamål kommer att ske på fastigheten R.

Samråd

Samråd genomfördes under åren 2011–2012 med länsstyrelsen, Luleå kommun samt de ägare och arrendatorer av fastigheter som kunde antas bli särskilt berörda av den planerade verksamheten. Länsstyrelsen beslutade den 23 september 2011 att verksamheten kan antas medföra betydande miljöpåverkan. Med anledning av beslutet hölls ett utökat samråd, dels som ett allmänt möte, dels genom utskick följt av möjlighet till skriftligt yttrande. Förnyat utökat samråd genomfördes under år 2019.

Orientering

Verksamheten avser möta efterfrågan på båtplatser i Luleås närhet. Bolagets kölista för båtplats bestod under november 2019 av 195 båtägare samt 60 intresserade av vinterförvaring, vilket indikerar en fortsatt hög efterfrågan på båtplatser i Luleå.

Marinan är planerad att omfatta småbåtshamn med tillhörande service-/reparationsbyggnad, bilparkering, båthus och spolplatta. Småbåtshamnen är planerad till cirka 200 båtplatser, varav 20 är gästplatser. En hamnpir på 175 + 70 meter i vinkel är

planerad att anläggas ut från strandkanten öster om de planerade båtplatserna. Hamnpiren ska förses med en vågbrytande pirarm längst ut i cirka 90 graders vinkel. Sydost om den planerade marinan är strandlinjen bebyggd i princip hela vägen till Lövskär. Inom ett avstånd av cirka 300 meter finns åtminstone 13 bebyggda fastigheter. Inom ett avstånd av cirka 100–350 meter åt nordväst från den planerade marinan finns ett område med åtta bebyggda fastigheter.

Tidigare tillstånd och beslut

Inga uppgifter finns om tidigare tillstånd eller beslut.

Planförhållanden

Översiktsplan

Luleå kommun antog en ny översiktsplan den 27 maj 2013. I rekommendationerna för Hertsölandet, där Harrviken ingår, sägs följande:

- Hertsölandet ska successivt utvecklas till en stadsnära by. Åtgärder ska förbättra kommunikationerna för gång- och cykel till stadsbygden och stärka Lövskärs hamn som mötesplats.
- Kopplingen till naturreservatet Ormberget-Hertsölandet för rörelse och rekreation ska beaktas.
- Det ska skapas möjlighet att ansluta sig till bredband i Hertsölandet.
- Ingen förtätning ska ske innan vatten- och avloppsförsörjningsfrågorna har lösts.
- Lokalisering av ny bebyggelse och eventuell utökning av naturreservatet ska ske i en fördjupad översiktsplan.
- Alla nya detaljplaner i Luleå ska klimatanpassas med hänsyn till framtida högre vattenstånd.
- Utrymme ska finnas för fler båtplatser.
- Nivån för 100-års flödets högsta vattenstånd innebär i praktiken att inga byggnader ska anläggas på lägre nivå än +2,5 meter över normalvattenstånd i havet.
- Kommunen ska stimulera och underlätta för andra aktörer att anlägga nya småbåtshamnar. Harrviken redovisas som en möjlig framtida småbåtshamn.
- Den pågående landhöjningen är en obeveklig process som i längden inte går att motverka med konstlade medel. Muddringar av farleder, hamnar etc. ska därför vägas mot det långsiktigt hållbara.

Detaljplan

Gällande detaljplan för Harrviken vann laga kraft den 3 juli 2018. Den planerade verksamheten strider inte mot detaljplanen. Detaljplanen medger att en ny fastighet kan bildas för hamnen, alternativt kan hamnområdet upplåtas med arrende. Strandskyddet är upphävt inom en del av det detaljplanelagda området. För övrig del behöver strandskyddet prövas i samband med ansökan om vattenverksamheten.

Planområdet innehåller ingen allmän platsmark. Kommunen är inte huvudman för detaljplanen. Exploateringen ska helt ske i privat regi. Marken inom planområdet ägs av Luleå kommun.

Rådighet/avtal för mark- och vattenområde

Bolaget har rådighet genom arrendeavtal med Luleå kommun. Ett avtal har den 18 oktober 2019 upprättats mellan bolaget och Luleå kommun för ett mark- och vattenområde om cirka 4,6 ha av fastigheten Luleå A. Arrendetiden utgör fem år räknat från tillträdesdagen. Arrendetiden förlängs med fem år i sänder om uppsägning ej sker senast sex månader före den löpande arrendetidens slut.

Genomförandeavtal

Ett genomförandeavtal kan upprättas som i detalj kan reglera hur exploateringen ska genomföras. Viktiga frågor blir bl.a. att klarlägga kostnader och ansvarsfördelning mellan kommun och exploatör.

Servitut

Det finns servitut till förmån för närbelägna bostadsfastigheter (B, C, E, G, D och H) att få anlägga båtbygga och landningplats för båt vid stranden inom Hertsö U. Servitutens ursprungliga läge berör ett markområde väster om planområdet, cirka 100 meter från nuvarande strandlinje. På grund av landhöjningen har strandlinjen förskjutits cirka 100 meter de senaste 60 åren. Servitutsrätten att anordna båtplatser har av tradition nyttjats väster om planerad hamn. Om en ny fastighet bildas för hamnen får i lantmäteriförrättningen bedömas om servituten berör det avstyckade markområdet. Om lantmäteriet bedömer att marken belastas av servitut kan de upphävas inom det markområde som är föremål för fastighetsbildning. Ersättning utgår då till ägare av berörda fastigheter som innehar båtplatsservitut.

Teknisk beskrivning av ansökt verksamhet m.m.

Höjdsystem

Luleå kommun tillämpar koordinatsystem SWEREF 99 21 45 för x- och y-koordinater och RH2000 för z-koordinater.

Hydrologiska uppgifter m.m.

Årsnederbörden var, enligt SMHI, cirka 400 mm i området år 2018. Normal årsnederbörd har 1961–1990 legat på cirka 525–600 mm. De högsta havsvattenstånden, som även beror på vindriktningen, uppträder normalt under senhösten medan lågvatten framför allt uppträder på våren. Nedan redovisas havsvattenstånd från SMHI:s mätstation i Kalix under perioden 2009–2018 i höjdsystem RH2000.

Vattenstånd		RH2000 (m.ö.h.)
Högsta vattenstånd	HHW	+1,46
Medelhögvattenstånd	MHW	+1,1
Medelvattenstånd	MW	+0,14
Medellågvattenstånd	MLW	-0,66
Lägsta lågvattenstånd	LLW	-1,09

Bottenförhållanden och geologi

Sjökort visar att området för den planerade småbåtshamnen ligger inom tremeterskurvan, som går cirka 250–300 meter från land. Vid en bottendjupskartering i området den 14 oktober år 2012 låg vattendjupen på 0,6–1,8 meter vid normalvattenstånd. Landhöjningskoefficienten i Luleå är cirka 8 mm/år. Enligt den maringeologiska kartan från Sveriges geologiska undersökning (SGU), utgörs bottensedimenten i Harrviken av morän.

Sedimentprovtagning i muddringsområdet utfördes i april 2012. Provtagningen visar att botten till största delen utgörs av sten och sand med ett visst inslag av stora block. Sedimenten analyserades på laboratorium med avseende på förekomst av arsenik, kadmium, kobolt, krom, koppar, kvicksilver, nickel, bly, zink och vanadin. Vid jämförelse med Naturvårdsverkets bedömningsgrunder visade alla analysresultat på låg förekomst av analyserade ämnen. En kompletterande provtagning avseende innehåll av 16 olika PAH-föreningar samt mono-, di- och tributyltenn genomfördes i oktober 2014. Samtliga analyssvar var under laboratoriets detektionsgräns.

Muddring och anläggande av stenpir

Muddringen är planerad att ske i den omfattning som erfordras för hamnens funktionalitet. Djupet är planerat till 2,5 meter vid normalvattenstånd i havet, vilket kräver muddring av ett område med en yta på cirka 10 000 m² (cirka 130 x 75 meter). Muddring ner till 2,5 meters djup medför att cirka 14 000–20 000 m³ bottenmassor kommer att grävas bort. Till följd av den volymutvidgning som sker då materialet inte längre ligger lagrat och packat på botten kommer massorna att svälla vid muddringen. Dessutom sker en viss inblandning av vatten. Volymen muddermassor bedöms därför uppgå till cirka 17 000–24 000 m³, dvs. cirka 20 % mer än den volym som är planerad att grävas upp för att uppnå efterfrågat djup. Muddringen är planerad att utföras under perioden oktober till slutet av april och beräknas ta cirka 3–4 veckor. Planerad arbetsteknik är skopmuddring med enskopenverk. Botten utgörs till största del av sten, sand och ett visst inslag av stora block. Skopmuddring anses därför vara den mest lämpliga muddringstekniken. En gripklo på grävmaskinen kan komma att användas som ett hjälpmedel för att få upp sten. En tätslutande miljöskopa medför minskat spill av eventuellt löst sediment.

En stenpir på cirka 200 meter anläggs i vattnet rakt ut i nordsydlig riktning från strandkanten, öster om de planerade båtplatserna. Stenpiren förses med en vågbrytande pirarm längst ut. Det material som är planerat att användas är i första hand sten från muddringsområdet, med kompletterande material i form av natur- och sprängsten. Flytbryggor för båtplatser läggs ut i hamnbassängen.

Hantering av muddermassor

Sedimentens beskaffenhet och innehåll avgör hur muddermassorna hanteras. Muddermassorna kommer i första hand att användas för anläggningsändamål inom marinan, exempelvis för en avskärmade barriär runt bilparkeringen, anläggande av ytor för planerade byggnader och vägar samt som fyllnadsmaterial. En strandskoning anläggs längs stranden, vilken kommer att konstrueras av L-stöd i betong. Nuvarande strandkant fylls ut för att få en ”kaj”. Bedömningen är att hela volymen muddermassor kommer att användas för anläggningsändamål inom marinan. En översiktlig volymläggning visar att 21 000–22 000 m³ muddermassor kan läggas upp för anläggningsändamål inom marinan. Den yta för uppläggning som använts i beräkningen är cirka 13 700 m².

Anläggande av marina

Anläggandet av marinan är planerat att ske i etapper. Först anläggs en infartsväg och sedan utförs anläggningsarbetena enligt följande:

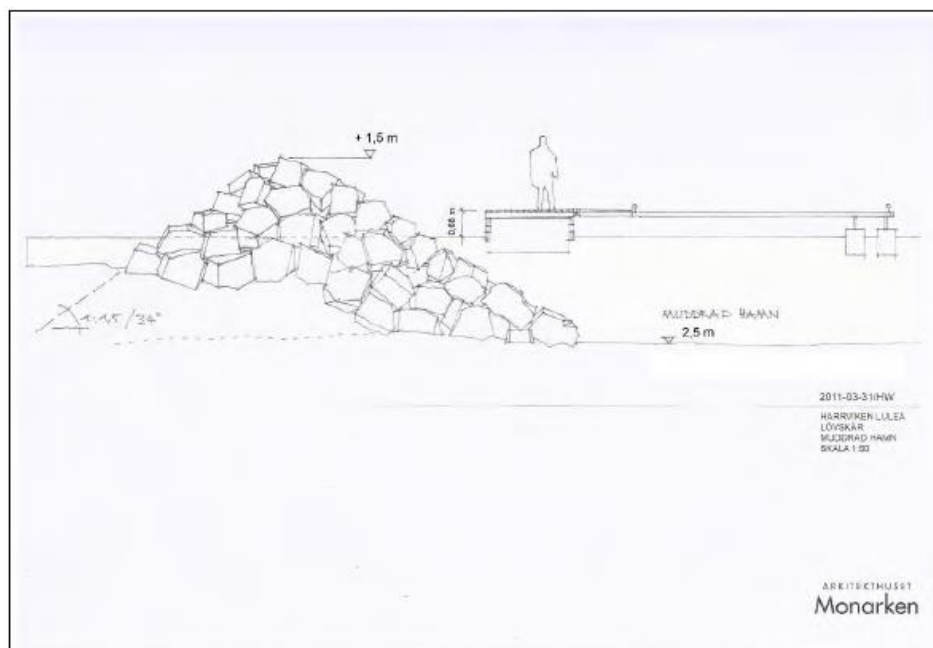
Ettapp 1 (år 1–2)	Muddring, pir, brygga för 200 båtplatser och ett båthus
Ettapp 2 (år 3–4)	Två båthus

Infartsvägen ansluter mot Lövsjärsvägen och löper sedan söderut ner mot hamnen. I västra delen placeras en större parkeringsplats. Placeringen har valts med hänsyn till att avståndet mellan infartsväg och hamnbassäng ska bli så kort som möjligt samtidigt som området närmast vattnet bör hållas öppet och fritt. En gräsbesädd jordvall anläggs som omsluter parkeringen som bidrar till att dämpa buller från hamnen att sprida sig norrut. Fyllnadsmassor från muddringen kan användas. Parkeringen kommer inte att nyttjas för båtuppställning vintertid. Båthusen, vilka grupperar sig kring en gemensam båthusgård, placeras i den östra delen av området. Den södra delen domineras av hamnplan med sjösättningsramp, spolplatta, bryggor och servicehus.

Skogsområdet närmast vägen och mot öster ska behållas. Den centrala delen av marinan med hamnplan, båthusområde och parkering kommer att avverkas. Vissa delar kommer att besås med gräs och trädplanteras, exempelvis hamnplanen som är avsedd att beläggas med gräsmatta och kommer att ha grillplatser och lekmöjligheter. Övrig mark planas ut och iordningsställs som grusytor.

Ny bebyggelse kommer att placeras på utfyllnadsmassor. Endast enklare byggnader kommer att uppföras inom hamnområdet. Två till tre båthus om vardera cirka 800 m² planeras i den östra delen av hamnområdet. Båthusen grupperar sig så att en central båthusplats skapas mellan dem. Om verksamhet bedrivs utomhus på båthusplatsen bidrar båthusen till att dämpa spridningen av oönskade ljud till omgivningarna. Spillvattnet från båthusen kommer att passera en oljeavskiljare innan det leds till det kommunala ledningsnätet för avloppsvatten. En servicebyggnad på cirka 200 m² placeras på hamnplan centralt i området. I byggnaden kommer toalett, dusch, tvättstuga och bastu att finnas. Servicebyggnaden placeras så att god uppsikt över områdets olika delar uppnås.

Till stenpiren används sten från muddringsområdet samt natur-/sprängsten (se figur nedan). Flytbryggor med båtplatser läggs ut i hamnbassängen. Sjösättningsrampen och spolplattan är avsedda att anläggas i direkt anslutning till varandra. Spolplattan kommer att nyttjas vid båtupptagning, för avspolning av båtarna i syfte att ta bort beläggningar som uppkommit under båtsäsongen. Spillvattnet från spolplattan kommer att filtreras och därefter avledas till det kommunala ledningsnätet för avloppsvatten.

I marinan kommer det att finnas en mottagningsanordning för tömning av båtars latrin. Latrinen kommer att pumpas ut på det kommunala ledningsnätet för avloppsvatten. Hela marinan är avsedd att kopplas till det kommunala VA-nätet. Dagvatten omhändertas framförallt genom naturlig infiltration samt genom nya och befintliga diken. Dikenas botten kan med fördel anläggas som svackdiken som avser fördröja dagvattnet innan det når recipienten samt fungera som en reningsanläggning.

Nollalternativ

Nollalternativet innebär att anläggningen inte byggs och ingen miljöpåverkan som kan kopplas till anläggandet och driften av verksamheten uppstår. Bristen på båtplatser inom de centrala delarna av Luleå kommun kommer fortsatt att råda. Till följd av den ständigt pågående landhöjningen kommer den redan idag tidvis torrlagda viken att uppgrundas allt mer. Den strandlövsskog som identifierats i området har möjlighet att utveckla sig åldersmässigt och strukturellt eventuellt bidra till en ökad biologisk mångfald.

Alternativa lokaliseringar

En utredning avseende alternativa lokaliseringar för anläggningen har genomförts. En begränsning har varit att bolaget ska ha, eller ha möjlighet att få, tillgänglighet till och rådighet över aktuellt mark- och vattenområde. Möjliga lokaliseringar i andra delar av kustområdet har därmed inte varit möjliga att utreda vidare.

Alternativ 1 medger endast utbyggnad med ett tiotal båtplatser, vilket bedömts vara för lite för att göra en etablering möjlig. Läget för alternativ 2 innebär ett större ianspråktagande av icke exploaterad mark och inskränkningar av en mindre samfällad strand. Området är även grundare än alternativ 3 och bedömdes därför som mindre lämpligt för en etablering. Alternativ 4 består av en redan befintlig hamn, som bedömts mindre lämplig för etablering av en ny marina. Detta till följd av att det redan finns en hamnförening på platsen, som är mer svårtillgänglig och längre från möjlig anslutningspunkt för VA än förordat alternativ. Stenar/block vid

infarten begränsar även tillgängligheten till området. Alternativ 3 är detaljplanlagt område för småbåtshamn och sammantaget förordas därför alternativ 3.

Miljökonsekvensbeskrivning

Miljökvalitetsnormer och miljömål

Harrviken tillhör vattenförekomsten Sörbrändöfjärden som, i enlighet med EU:s ramdirektiv för vatten, ska uppnå god ekologisk status senast år 2021. Vattenförekomstens ekologiska status har klassats som måttlig. Statusklassningen har erhållits till följd av förekomst av särskilt förorenande ämnen i form koppar och zink samt till följd av bristande konnektivitet i form av vandringshinder i direkt anslutande vattendrag. Klassningen gäller hela vattenförekomsten och inte specifikt Harrviken. Vattenförekomsten uppnår inte god kemisk ytvattenstatus vare sig med eller utan de ”överallt överskridande ämnena” kvicksilver och polybromerade difenyletrar. Klassningen erhålls på grund av för höga halter av dioxiner och tributyltenn föreningar samt kvicksilver och polybromerade difenyletrar. De mätningar som genomförts representerar inte hela vattenförekomsten. Det bedöms troligt att de höga halterna framförallt är uppmätta i de djupare delarna av viken, vid s.k. ackumulationsbottnar.

Muddringen bedöms inte ha någon påverkan på vattenförekomstens status. Påverkan på vattenförekomsten är att betrakta som ringa. Den planerade verksamheten utgör en väldigt liten del av påverkan i jämförelse med övriga konstruktioner i vattenförekomsten. Den kumulativa effekten av den planerade småbåtshamnen samt tidigare och pågående verksamheter bedöms vara begränsad.

Den planerade verksamheten förväntas inte bidra till att miljökvalitetsnormerna överskrids. Det buller som kan uppstå och den eventuella luftkvalitetsförändring som kan ske på grund av utsläpp av avgaser vid arbetena sker under en begränsad tid, varför det inte är troligt att miljökvalitetsnormerna för utomhusluft och omgivningsbuller överskrids.

Den negativa påverkan på miljökvalitetsmålen status kan generellt minimeras genom att beakta de allmänna hänsynsreglerna, välja tid för muddrings-, upplägnings- och anläggningsarbeten samt val av muddringsteknik m.m.

Befintliga förhållanden

Naturvärden

Landområdet där den planerade marinan är avsedd att anläggas utgörs av barr- och lövskog. Träd har avverkats för att bereda plats för infartsväg, båthus, bilparkering m.m. Totalt kommer cirka 1,1 ha skog att behöva avverkas. Marken är relativt torr i den centrala delen av planområdet men blir fuktigare närmast stranden. Långgrunda vikar såsom Harrviken kännetecknas ofta av en hög biologisk mångfald.

Under åren 2013 och 2015 genomfördes naturvärdesinventeringar för vatten- och landområdet som berör Harrvikens marina. Inventeringarna visade på att vattenvegetationen var artfattig, vilket bedömdes som normalt i förhållande till platsens bottensammansättning. Samtliga arter förekom i begränsad omfattning. Fläckvis förekom framförallt ålnate, nålsäv, gräsate, pilblad och vekt braxengräs i för viken relativt täta bestånd. I den första transekten var vekt braxengräs vanligt längst ut där vattendjupet var större än en meter. Den invasiva arten vattenpest, vilken inte är helt ovanlig i Luleås kustområde, observerades bara i anslutning till befintlig pir.

Förekomsten av makrofyter var koncentrerad till fläckar på botten med stora vegetationsfria ytor däremellan. Området är tidvis torrlagt när det är lågvatten. Av de makrofyter som identifierades i samband med naturvärdesinventeringen är det endast pilblad, tillhörande kategorin nära hotad, som inte räknas som livskraftig.

I en inventering, utförd av länsstyrelsen år 2017, av undervattensvegetation över Harrbäcksviken har viken bedömts innehålla höga naturvärden (naturvärdesklass 2). Vid inventeringen påträffades bland annat barklös sträfs, vilken räknas till rödlistekategorin sårbar. Fynd av arten har uteslutande funnits i Norrbottens skärgård. Böjleslagsmärken och födosöksgröpar noterades. Bottensubstratet bestod av mjukbottnar med spridda stenar längst in i viken och blev sandigare längre ut i viken.

Fisk

Antagandet görs att ingen sik leker i muddringsområdet på grund av vattendjupet. Harrviken utgör inte lek område för de kommersiella fiskarterna strömming, sik eller siklöja. I naturinventeringen som genomfördes under år 2013 bedömdes botten i området ha en svag tvättbrädestruktur vilken kan attrahera sik-/siklöjeyngel. Vid inventeringstillfället observerades även födosökande fiskgjuse vid ett flertal tillfällen vilket indikerar att det förekommer fisk i viken.

Vattenfall innehar fiskerätt i det berörda vattenområdet. Den planerade småbåts hamnen är lokaliserad långt in i viken där inget yrkesfiske förekommer. Ett visst fritidsfiske förekommer dock. Ur fiskesynpunkt är det lämpligt att arbete i vattenområdet sker under perioden oktober–april, eftersom ingen fiskvandring sker vid denna tid och eventuella fasta fiskeredskap har tagits bort.

Vid grävning i bottensedimenten kommer grumling att uppstå, men genom att muddring inte sker då fisk leker, kan störningarna minimeras. Bottenlevande organismer samt fisk, framför allt yngel, kan påverkas negativt. Dels genom de fysiska ingrepp som muddringen innebär och dels genom ökat undervattensbuller. Fiskars eventuella möjlighet att vandra från Harrbäcksviken till naturreservatet Hertsöträsket och vice versa bedöms dock inte påverkas till följd av det stora

avståndet mellan hamnområdet och bäckens utlopp. Den begränsande faktorn för möjligheterna till detta bedöms vara vandringshinder i Harrbäcken. Harrbäcksvikens skyddade läge och utloppets placering gör också att strömförhållanden, orsakade av utströmmande vatten från Harrbäcken, inte bedöms påverkas.

Det är av stor vikt att grumlande arbeten utförs under så kort tid som möjligt för att minska risken för påverkan på den omgivande miljön. Större delen av det grumlande arbetet kommer att utföras under vintertid (oktober - april), vilket minimerar det område som kan komma att påverkas. Även risken för påverkan på det biologiska livet i vattenmiljön begränsas eftersom den biologiska aktiviteten är som lägst då. Bottenlevande organismer samt fisk, framför allt yngel, kan dock påverkas negativt.

Fåglar

Fågelinventering har genomförts vid två tillfällen, den 4 juni 2015 och den 11 juni 2015. Vid inventeringen påträffades inget som antyder att häckande sjöfåglar eller vadare uppehåller sig i området. Småfågel, trastar och duvor kan ha bon i skogsområdet, inga bon påträffades dock vid inventeringen. Inga rovfåglar observerades. Nordväst om aktuellt område där Harrbäcksviken rinner ut, återfinns en mer utvecklad strandlövsskog, det är även i denna del av viken som merparten av fågelobservationerna under naturvärdesinventeringen gjorts. Detta område kommer inte att beröras direkt genom fysiskt ingrepp vid muddringen och anläggandet av marinan men kan påverkas negativt genom buller från maskiner under anläggandet samt båttransporter vid drift. Vidare kan grumlande partiklar sprida sig till området i samband med muddringsarbetet, vilket bland annat kan påverka jaktmöjligheterna för fåglar. Denna påverkan bedöms dock vara tillfällig och skyddsåtgärder kommer att vidtas för att minimera denna påverkan.

Området bedöms ha ett rikt fågelliv. Häckande och födosökande vadare kommer troligtvis att söka sig till nya platser. Karaktären av strand- och vattenområdet i Harrviken och därmed tillvaron för vadande fåglar kommer att förändras. Dessa kommer troligtvis att söka sig längre mot sydväst, där stranden är av likartad karaktär. Hög mänsklig närvaro och fordonskörning under uppläggningsarbetena kan komma att störa fågelhäckningar i närheten. Störningen skulle dock vara av tillfällig karaktär. Verksamheter i vatten sker inte under häckningsperioden.

I och med anläggandet av småbåtshamnen kommer karaktären av strand- och vattenområdet i Harrviken och därmed tillvaron för fisk, vadande fåglar m.fl. att förändras. Vassbältet inom berörda delar kommer att försvinna. I de naturvärdesinventeringar som genomförts inom området för Harrvikens marina framgår det att området inte håller några högre naturvärden. Den strandlövsskog som identifierats

bedöms dock på sikt ha förutsättningar att utvecklas för att erhålla högre naturvärden.

Grumling vid schakt och muddring

De naturvärden som identifierats i intilliggande Harrbäcksviken kan komma att påverkas negativt vid anläggandet av marinan till följd av den grumling som uppstår vid muddring. Detta kan medföra att undervattensvegetation översedimenteras eller att grumlande partiklar i vattnet stör dess tillväxt till följd av för lite solinstrålning. Skyddsåtgärder för att undvika negativ påverkan kommer att vidtas. Risken för omfattande grumling och remobilisering av miljögifter bedöms som liten, då materialet som ska muddras enligt SGU samt de sedimentprovtagningar som genomförts visar att botten huvudsakligen består av morän med låga metall- och föroreningshalter.

Den tillfälliga grumling som uppstår i samband med muddringen kommer inte varaktigt att påverka närboendes fortsatta tillgång till vattenområdet. Den planerade muddringen samt anläggandet av stenpiren kan medföra påverkan på de strömningsförhållanden som nu råder i viken. Till följd av Harrvikens förhållandevis grunda djup bedöms eventuella strömningsmönster utgöras av kustnära strömmar som framförallt drivs av vindens och således vågornas riktning. Den förhärskande vindriktningen i Harrviken bedöms utifrån värden vid mätstationen i Rödkallen vara sydlig, detta innebär att det ofta blåser i riktning mot Harrviken, från havet sett. Beroende på vindstyrka kommer vågorna att föra med sig en del suspenderade sedimentpartiklar in i viken, och eventuella undervattensströmmar att transportera ut en del. Ingen specifik modellering av strömningsmönster i Harrviken har genomförts.

Då piren fungerar som en vågbrytare bedöms en viss uppgrundning av området närmast piren uppstå. Den planerade muddringen kommer medföra en ökad erosions- och transportbenägenhet i de sedimentmassor som återsedimenteras efter utförd muddring samt i muddringsväggarna. Denna effekt bedöms dock vara som störst de första åren efter muddringen för att sedan avta. Igensandning och uppgrundning kommer att ske kontinuerligt, både i den muddrade inseglingsrännan till hamnen och inne i själva hamnbassängen. Underhållsmuddring bedöms behöva utföras regelbundet för att bibehålla ett navigerbart vattendjup. Enligt tidigare beräkningar har underhållsmuddringsfrekvensen angetts till 20 år.

I och med att området exploateras kommer bottenstrukturen att påverkas, dels genom de förändrade djupförhållanden som uppstår då muddermassor tas bort inom hamnområdet men även genom förändrad vågpåverkan, vattenströmmar och ishyvling längs stranden som uppkommer vid anläggandet av pir och bryggor. Detta medför en ökad risk för erosion av sediment in till muddringsområdet. Piren

kommer att anläggas som en vågbrytare, detta bedöms minska transporten av sand in till hamnbassängen från sydost, vilket även utgör väderstrecket med längst stryklängd.

Fritidsboende och grannfastigheter

Längs hela strandlinjen från Lövskär in till Harrviken finns bebyggelse, främst i form av fritidsbostäder men även av permanentbostäder. Ett flertal privata små hamnar och bryggor finns längs strandlinjen. Fastighetsägare i området kring Harrviken har nyttjanderätt till samfällighetens väg och den samfälliga stranden för bad och dylikt samt som landningsplats för båt. Inom cirka 300 meter från planområdet finns cirka 13 bebyggda fastigheter, varav närmaste fastighet ligger cirka 50 meter från den planerade marinan.

Vissa av fritidshusen i närheten använder havsvatten till dusch och bad. En mindre, delvis förfallen strand/badplats är belägen direkt söder om den planerade småbåts-hamnen. Genom att potentiellt grumlande verksamheter planeras att utföras under höst och vinter minimeras den negativa påverkan på fritidshus- och badgäster. Grumlingen är av temporär art. Sammantaget görs bedömningen att påverkan på boendemiljön till följd av inskränkningar i möjlighet att nyttja vatten är liten.

Kulturvärden och fornminnen

Inget känt fornminne finns i direkt närhet till Harrviken. I vattnet utanför Harrbäcksviken finns dock en förlisningsuppgift registrerad. På Gräsören, söder om Harrbäcksviken finns bl.a. förtöjningsanordning registrerad som fornminne. Den planerade verksamheten bedöms inte påverka några kulturmiljövärden eller ge upphov till någon betydande skada på områdets natur.

Skyddade områden som berörs

Norr om Harrviken finns naturreservatet Ormberget-Hertsölandet som omfattar stora delar av halvön Hertsölandet och ett område vidare västerut mot Ormberget. Området domineras av skogs- och myrmarker av olika slag. Centralt i reservatet ligger den 73 hektar stora sjön Hertsöträsket. Harrviken och angränsande Harrbäcksviken utgör den enda kvarvarande oexploaterade delen av Hertsölandets strand. Långgrunda vikar såsom Harrviken kännetecknas ofta av en hög biologisk mångfald. Området bedöms ha ett rikt fågelliv. Det till Harrviken närmast belägna Natura 2000-området (och tillika naturreservatet) är Likskäret, beläget cirka 4 km sydost om Harrviken. Avståndet på cirka 4 km gör det inte sannolikt att eventuella uppgrumlade partiklar inte hinner sedimentera innan det når Likskäret. Vattendjupet mellan Harrviken och Likskäret är maximalt 10 meter.

Hela Norrbottens kust och skärgård är utpekad som riksintresse för kustturism och det rörliga friluftslivet enligt 4 kap. 2 § miljöbalken. Det närmast belägna riks-

intresset för naturvård är Övärlden utanför Luleälvens mynning. Turismens och friluftslivets intressen bedöms påverkas positivt. Området är av riksintresse för försvarsmakten avseende behov av hinderfrihet och stoppområde för höga objekt.

Avvattning av muddermassor

Muddermassorna kommer att avvattnas vid uppläggningsen på land genom att massorna läggs i sedimentationsbassänger. Det vatten som muddermassorna innehåller kommer att avledas till närliggande vattenområde via ett nyanlagt dike. Dräneringsvattnet kommer att innehålla en viss del partiklar, vilket innebär att avvattningen kommer att ge upphov till viss grumling som kan påverka vattenmiljön. Viss avvattning av muddermassorna kommer även att ske i samband med snösmältningen på våren. Denna avvattning kan orsaka en tillfällig grumling. Risken för långsiktig påverkan på vattenmiljön bedöms som dock som liten.

Buller

Störningar kan uppstå i samband med muddrings- och anläggningsarbeten. Bullrande anläggningsarbeten kommer att utföras dagtid under vardagar. Påverkan på boendemiljön kan uppstå men är begränsad i tid.

Mer båttrafik i området bidrar till mer buller. Till hamnen kör också många bilar. Slipning, polering och putsning av båtar kommer att utföras i området. Buller kan förekomma vid användning av maskiner och transporter av båtar med traktor inom området. Verksamheterna kommer huvudsakligen att utföras inomhus i båthusen. För att motverka bullerspridning placeras båthusen runt en gemensam gård. Byggnaderna bidrar då till att dämpa buller om verksamhet bedrivs utomhus på gårdsplanen. Skogen ska behållas mot angränsande bostadsfastigheter. Även om buller kan förekomma bedöms inte bullernivåerna överskrida riktvärdet mot angränsande bostäder. Båttrafiken kommer även att medföra en ökad andel undervattensbuller, vilket kan påverka bottenlevande organismer samt fisk negativt.

Det närmaste avståndet från den planerade båthamnen till befintligt fritidshus är cirka 50 meter. Verksamheten möjliggör för fortsatt nyttjanderätt av fastighetens servitut beträffande bad- och båtförtöjningsmöjligheter då marinan inte hindrar att närliggande delar används för dessa ändamål.

Landskapsbilden

Landskapsbilden kommer att förändras i och med att en stenpir anläggs och den idag långgrunda stranden rensas från sten. Förändringen kommer huvudsakligen att synas från sjösidan. Den planerade verksamheten bedöms inte ha någon större påverkan på landskapsbilden eftersom det redan finns små befintliga, privata hamnar och bryggor i närliggande område. Vyn tvärs över viken utgörs idag av industriverksamhet.

Den relativt orörda delen av Harrvikens strandzon kommer minska med drygt 10 procent, men eftersom det föreslagna hamnområdet och dess närliggande omgivning sedan tidigare är påverkad av mänskliga aktiviteter (genom uppförandet av privata bryggor, stenpirar, gallringar etc.) bedöms inte landskapsbilden eller det orörda intrycket av viken påverkas i betydande utsträckning. Marinan kommer att vara innesluten i skogsmark, men mot havet kommer landskapet att öppna upp sig.

Kumulativa effekter

Kustlinjen är sedan tidigare påverkad av mänsklig aktivitet och mindre privata hamnar, men de inre delarna av Harrviken är relativt orörda och därmed är den mänskliga påverkan i nuläget relativt skarpt avgränsad. De största naturvärdena bedöms vara lokaliserade, från marinan sett, tvärs över viken vid Harrbäckens utlopp. Det oexploaterade området mellan marinan och Harrbäckens utlopp utgör därmed en skyddsbarriär mot dessa naturvärden. Marinan innebär även en möjlighet att med tiden avveckla några av de privata hamnarna efter kuststräckan.

En annan kumulativ effekt som anläggandet av marinan riskerar att medföra är i form av förorenande utsläpp till recipient. I vattenförekomsten Sörbrändöfjärden finns sedan tidigare ett flertal påverkanskällor bl.a. i form av industrianläggningar, deponier, reningsverk och förorenade områden. Spillvatten från anläggningar inom marinan samt förorenat dagvatten riskerar tillsammans med befintliga utsläpp att påverka vattenförekomsten negativt.

Positiva miljökonsekvenser är:

- Fler båtplatser skapas vilket leder till ökad tillgänglighet till skärgården
- Miljökvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård påverkas positivt genom den ökade tillgången till skärgården
- Kortare transportsträcka ut i skärgården jämfört med andra hamnlägen (Granudden, Ettan m.fl.) kan leda till mindre bränsleförbrukning
- En fullt utbyggd marina kan skapa några nya arbetstillfällen

Negativa miljökonsekvenser är:

- Temporär grumling kommer att uppstå
- Ett oexploaterat strandområde tas i anspråk
- Vadande fåglar kommer troligtvis att söka sig längre mot sydväst, där stranden är av likartad karaktär
- Avverkning på land kommer att ske
- Utsläpp av avgaser från båtar kommer att ske
- Undervattensbuller vid anläggning samt från båttrafik

Skadeförebyggande åtgärder

1. Eftersom effekter av grumling på vattenmiljön är tidsberoende, är det viktigt att grumlande muddringsarbeten utförs under en begränsad tidsperiod. Risk för omfattande grumling minimeras genom att muddring sker mellan oktober och slutet av april.
2. Om omfattande grumling uppstår ska muddring ske innanför läns med geotextil (siltgardin) som förhindrar spridning av bottensediment. Under arbetet ska siltgardinernas status och funktion besiktas okulärt.
3. Observationer av grumlighet, vind och vattenståndsvariationer ska dokumenteras.
4. Muddermassorna kommer att avvattnas genom att de läggs upp på land i invallade sedimentationsbassänger.
5. Lakvatten från muddermassorna kommer att innehålla en del partiklar, vilket kan medföra en risk för grumling som kan påverka vattenmiljön. Vid behov kommer läns att användas för att minimera spridning av partiklar från lakvattnet till övriga vattenmassan. Lakvattnet kommer provtas och vid behov filtreras innan det släpps tillbaka till recipienten.
6. De föroreningsrisker som generellt finns vid muddrings- och anläggningsarbeten i vatten är främst oljeläckage, till exempel från hydraulslangar. För att avhjälpa eller minimera skada vid oljeutsläpp ska absorptionsmedel, förslagsvis i form av länsar och granulat, finnas tillgängligt vid arbetena. Om en olycka sker kommer provtagningar att ske för att bedöma den uppkomna skadan.
7. Hänsyn kommer att tas till häckningstid för strandhäckande fåglar för att minimera risken för störning.
8. I de fall uppmuddrade sediment visar sig innehålla sulfidhaltiga massor kommer åtgärder vidtas för att inte massorna ska oxideras. Vid uppläggning på land kommer massorna i sådant fall att täckas/förslutas och lakvatten provtas. Ifall eventuella sulfidhaltiga massor ska användas för anläggningsändamål kommer troligtvis ytterligare stabiliseringsåtgärder att behöva vidtas.
9. Utformningen av området syftar till att skapa en karaktär som innebär att marinan ligger inbäddad i skogsmark så att omgivande fastighetsägare så lite som möjligt påverkas visuellt. Skog kommer att behållas mot öster och norr. Befintlig strandlövskog kommer i största möjliga mån att bevaras.
10. Spillvattnet som uppstår vid avspolning av båtar med högtryckstvätt innehåller olika sorters metaller, oljor samt andra organiska och oorganiska ämnen, vilka kan ha en negativ inverkan på organismer i havet. För att undvika förorening från uppställningsplatsen kommer renspolningen att ske över en spolplatta, dimensionerad i förhållande till de båtar som kommer att spolas av så att allt spillvatten hamnar på plattan.

11. Det material som samlas i spolplattans ränna, slam- och oljeavskiljare, inklusive de filter som används, kommer att omhändertas för att minimera spridning av miljöfarliga ämnen.
12. Mängden avfall, anlitat transportföretag och slutlig omhändertagare kommer att journalföras. Rutiner för skötsel och underhåll kommer att arbetas fram och dokumenteras. Kontroller och åtgärder som vidtas vid anläggningen kommer att journalföras. Reningsfunktionen vid spolplattan kommer att bedömas kontinuerligt.
13. Dagvatten omhändertas framförallt genom naturlig infiltration samt genom nya och befintliga diken. Dikenas botten kan med fördel anläggas som svackdiken, vilka är grunda, breda kanaler med svagt sluttande sidor som är täckta med tät gräsvegetation. Detta bidrar till att fördröja dagvattnet innan det når recipienten samt fungera som en reningsanläggning.
14. Vid anläggning av stenpiren skall risken för sedimentbortträngning särskilt beaktas. Bedöms risken för sedimentbortträngning som överhängande skall åtgärder för att minimera eventuella negativa effekter vidtas. Detta kan exempelvis göras genom att finare uppmuddrat material omsluts med geotextil innan grövre material som stenar och block läggs på piren.
15. Vid behov kan även kompletterande geotekniska undersökningar genomföras. För att minska pirens påverkan på områdets strömningsmönster, vattenutbyte samt sedimentationsförhållanden kommer piren att anläggas med stora trummor som tillåter vattnet att lättare strömma in i hamnområdet.

De allmänna hänsynsreglerna

Kunskapskravet (2 kap. 2 § MB)

Bolaget anser sig genom de företagna utredningarna och undersökningarna samt den lokalkännedom som innehas ha den kunskap om verksamheten som krävs.

Försiktighetsprincipen (2 kap. 3 § MB)

Vid muddrings- och anläggningsarbeten kommer de försiktighetsmått som beskrivs i ansökan att tillämpas. Bolaget anser sig iaktta den försiktighet som krävs.

Produktvalskravet (2 kap. 4 § MB)

Inga andra kemikalier än drivmedel och smörjmedel till mudderverk och lastmaskiner kommer att användas. Krav kommer att ställas på entreprenörer att använda miljöklassade drivmedel och smörjmedel. Bolaget anser därigenom att produktvalskravet är uppfyllt.

Hushållnings- och kretsloppsprinciperna (2 kap. 5 § MB)

Muddermassorna kommer att återanvändas i hamnområdet för anläggningsändamål. Bolaget anser att hushållningskravet är uppfyllt.

Val av plats (2 kap. 6 § MB)

En utredning av fyra alternativa lokaliseringar har genomförts. Vald lokalisering är nära skärgården, vilket medför korta båtresor som i sin tur leder till mindre bränsleförbrukning än om hamnen anläggs mer centralt. Området är detaljplanelagt för småbåtshamn. Bolaget anser att lokaliseringskravet är uppfyllt.

Förslag till utformning av egenkontrollprogram

Ett kontrollprogram kommer att utarbetas i samråd med tillsynsmyndigheten innan arbetet påbörjas. Miljökontrollernas och undersökningsmetodernas kostnader måste vara miljömässigt relevanta. Det är viktigt att urskilja störningar orsakade av naturliga variationer av vind, strömning och vattenstånd. Muddring och uppläggning av muddermassor måste genomföras i enlighet med ställda krav i kommande dom samt i övrigt beskrivet i egenkontrollen för verksamheten. Egenkontrollen baseras på kontroller före, under och efter slutförandet av muddringen och uppläggningsen av muddermassor.

Observationer som lokalbefolkning och det rörliga friluftslivet gör av störningar kan vara en god hjälp i kontrollarbetet, då deras erfarenhet av platsen kan medföra att oönskade effekter snabbt rapporteras. Kontroller före verksamhetens start är mätning av grumlighet. Vid risk för omfattande grumling kommer spridning av botten-sediment att förhindras genom till exempel användning av siltgardin. Under arbetet kommer siltgardinernas status och funktion att besiktas okulärt. Observationer av grumlighet, vind och vattenståndsvariationer ska dokumenteras.

YTTRANDEN FRÅN MOTPARTER M.FL.

Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten samt Myndigheten för samhällsskydd och beredskap har avstått från att yttra sig. Övriga har anfört i huvudsak följande.

Luleå kommun

Luleå kommun har inte haft någon erinran mot ansökan under förutsättning att åtgärderna stämmer med den laga kraftvunna detaljplanen för området. Bolaget har förvärvat fastigheten Q och har arrende på det område som enligt detaljplanen är avsett för hamnändamål. Om tillståndet erhålles av mark- och miljödomstolen är avsikten att bolaget även ska förvärva det arrenderade området.

Nämnden

Nämnden anser att det finns sådana brister i ansökan att nämnden avstyrker beviljande av tillstånd. Nämnden ser dock positivt på etableringen av en marina i

enlighet med fastställd detaljplan och förväntar sig att bolaget i samråd med berörda myndigheter kan komma till en godtagbar lösning.

Tillstånd bör avstyrkas eftersom

- ansökan inte i tillräcklig grad uppfyller miljöbalkens syfte avseende en alternativbeskrivning i miljökonsekvensbeskrivningen när det kommer till val av plats, med hänsyn till beskrivning av skillnader i miljöeffekter mellan den valda platsen och alternativen. Detsamma gäller avseende möjliga alternativ i fråga om den omfattning av åtgärder som behövs på platsen med hänvisning till exempelvis vattendjup, återsedimentering och landhöjning.
- ansökan inte tydligt avgränsar verksamheten i omfattning eller tidsperspektiv och inte heller beskriver vilka åtgärder i uppbyggnaden av marinan som kan vara anmälnings- eller tillståndspliktiga enligt miljöprövningsförordningen.
- ansökan inte innehåller uppgifter avseende eventuellt innehåll av PFAS-ämnen i de muddermassor som berörs.
- ansökan inte tydligt nog beskriver byggnadstekniska åtgärder avseende avvattning, uppläggning och användning av massor för anläggningsändamål på land inklusive eventuell förekomst och möjliga användningsområden och hantering av sulfidhaltiga muddermassor.
- miljökonsekvensbeskrivningen fokuserar mycket på påverkan för naturmiljön vid vattenverksamhet och uppläggning av muddermassor men inte i lika hög grad beskriver påverkan ur ett långsiktigt perspektiv utifrån att åtgärdernas syfte är att till skapa en marina på platsen för en mycket lång tid framöver.

Nämnden bedömer att ett eventuellt tillstånd bör omfatta helheten av de miljö-, hälso- och naturvårdsaspekter som en uppbyggnad av en marina på platsen skulle innebära. Ett eventuellt tillstånd bör innehålla ytterligare villkor än vad som redan föreslås i ansökan.

Bedömning avseende förslag att avstyrka ansökan

Att identifiera, beskriva och bedöma rimliga alternativ är viktigt i miljöbedömningen. Möjliga alternativa platser ska redovisas liksom skälen för de val man gjort med hänsyn till miljöeffekter. Nämnden bedömer att i det här fallet är det viktigt att bedöma var verksamheten lämpligen bör och kan lokaliseras sett från vilka miljöeffekter som uppstår samt bedöma omfattningen av de åtgärder som behövs för att skapa en marina på de olika platserna med hänsyn till vilka

miljöeffekter det kan ge. Det huvudsakliga syftet med utredningen bör vara att bidra till hållbar utveckling. Nämnden bedömer att dessa frågor inte lyfts i tillräcklig grad i ansökan för att de ska kunna bedöma om de kan godta den plats som förespråkas i ansökan. Nämnden bedömer att identifieringen av alternativa platser i MKB:n och jämförelsen dem emellan är mycket kortfattad och saknar mer ingående motiveringar avseende miljöeffekter.

Nämnden bedömer att hållbarhetsfrågor inte har prioriterats tillräckligt högt i val av plats där man istället har fokuserat mer på frågor som rådighet över marken. De bedömer att djupförhållandena, skyddsvärd natur, buller m.m. är allt för likvärdiga och mindre lämpliga för en marina i de alternativ som redovisas. I ansökan hänvisar sökanden till en dom (MÖD) P 6312-17 avseende platsens lämplighet. Nämnden bedömer att en prövning av en detaljplan inte ställer lika långtgående krav med hänvisning till 2 kap. miljöbalken som en prövning enligt miljöbalken och att dessa frågor och bedömningar därför bör framkomma tydligare i en ansökan om tillstånd enligt miljöbalken. Detta är särskilt viktigt då det rör sig om ett oexploaterat grunt strandområde där det långsiktigt finns goda förutsättningar för naturen att utvecklas.

Som ansökan är formulerad är det endast vattenverksamheten och uppläggningsen av muddermassor som omfattas, även om vissa andra åtgärder beskrivs i ansökan och miljökonsekvensbeskrivning som exempelvis reningsutrustning vid spolplatta för båtar och buller vid båttrafik m.m. Nämnden bedömer att det inte är tydligt i ansökan vilka åtgärder som ingår i ansökan och vilka som inte ingår i ansökan och inte heller tydligt vilken tidsperiod miljöbedömningar som görs i ansökan omfattar. De åtgärder som söks tillstånd för utförs i syfte att kunna tillskapa en marina på platsen. Nämnden bedömer att andra förutsättningar för detta syfte inte framkommer tydligt nog i ansökan, exempelvis att det idag inte finns draget VA i området. Enligt kommunens VA-plan beräknas det för området finnas tillgång till kommunalt VA någon gång mellan 2028-2032.

Det framgår inte heller i ansökan vilka eventuella verksamhetskoder enligt miljöprövningsförordningen som åtgärderna kan komma att omfatta, vilket är viktigt för tillsynen och vid avgörande om tillsynsmyndighet över åtgärderna. Nämnden bedömer att en ansökan enligt miljöbalken, för en så komplex verksamhet som omvandling av ett oexploaterat strandområde till marina, bör omfatta en helhetsbedömning avseende naturvårds-, miljö-, hälso- och hållbarhetsfrågor i ett långsiktigt perspektiv.

Luleå kommun har gjort utredningar av PFAS-föreningar från användning av brandskum i närområdet. Föreningar sprids via grundvattnet och Harrbäcken till Harrbäcksviken. Provtagning och analys av sediment i fjärden var inplanerad, men då inga ackumulationsbottnar påträffades kunde inga prover uttas. Nämnden

bedömer att ansökan inte i tillräcklig grad beskriver eventuella föroreningshalter i de sediment som omfattas av muddringen och att det i ansökan därför inte är tydligt om de muddermassor som ska läggas upp har acceptabla halter avseende PFAS-ämnena.

För tillsynen bedömer de att krav som rör byggnadstekniska åtgärder avseende muddermassorna på land inte beskrivs i tillräcklig omfattning i ansökan, exempelvis var och hur sedimentationsbassänger ska anläggas för avvattning, uppsamling av lakvatten, eventuella utsläpp till ytvatten och påverkan på grundvatten under anläggningsskedet, mäktighet på upplag och andra åtgärder för anläggningsändamål, massornas lämplighet för anläggningsändamål, sortering av massor, eventuell täckning osv.

Det framkommer i ansökan att i det fall uppmuddrade sediment visar sig innehålla sulfidhaltiga massor kommer åtgärder vidtas för att massorna inte ska oxideras. Nämnden bedömer att förekomst och klassificering av eventuella sulfidhaltiga massor helst bör klargöras innan muddring, för att i förväg kunna bedöma hur massorna kommer att kunna omhändertas eller användas på platsen och hur dessa massor ska hållas åtskilda från övriga muddermassor. På grund av dessa jordars specifika egenskaper behöver dessa täckas på land. Täckningens tjocklek och utformning beror av massornas egenskaper. Om massorna inte hanteras och täcks på rätt sätt kan de påverka miljön negativt.

Förslag till villkor

Nämnden bedömer att ett tillstånd bör omfatta helheten av miljö-, hälso- och naturvårdaspekter som uppbyggnad av en marina på platsen skulle innebära.

Utöver vad som redan föreslås, bör villkor finnas för

- naturvårdsåtgärder,
- hantering av muddermassor på land inklusive hantering och täckning av eventuella sulfidhaltiga muddermassor,
- miljökontroll inklusive provtagning av muddermassor och vid utsläpp till vatten,
- skyddsåtgärder, begränsningar och försiktighetsmått på land och vid oplanerade händelser som exempelvis spill och olyckor samt
- buller och arbetstider.

Länsstyrelsen

Lokaliseringen

Det aktuella området är ett av få kvarvarande oexploaterade strandområden inom Luleås inre skärgård och utgör den enda oexploaterade delen av Hertsölandets strand. Motsatt strand utgörs av industriområde och det planeras för ytterligare industriverksamhet i nära anslutning till den tilltänkta småbåtshamnen.

Verksamheten skulle innebära att ett stort område både på land och i vattnet tas i anspråk, av hårdgjorda ytor, flera stora byggnader och ett stort antal båtplatser som ödelägger ytterligare en grund havsvik och ett område med naturskog och oexploaterad strandlövskog. Strandlövskogen i området har förutsättningar för att på sikt kunna utvecklas för att inhysa fler arter och bilda ett större område av lövskog vid fortsatt uppgrundning av viken. Dessa strandskogar har generellt höga naturvärden och oexploaterade områden bör bevaras intakta för att inte förlora sin funktion.

Harrviken är långgrund och det är tvärt emot vad man vill ha när man ska anlägga en hamn. Vattenområdets långgrunda profil innebär dessutom att de naturliga förutsättningarna man eftersträvar för att anlägga en ny hamn saknas samt att den grunda havsviken som erbjuder gynnsamma betingelser för bioproduktion, fiskyngelproduktion och fågelfauna kommer att påverkas negativt.

Länsstyrelsen anser att den lokaliseringsutredning som tagits fram är bristfällig då bolaget valt alternativa lokaliseringar med utgångspunkt i möjligheten att få tillgång till och rådighet över aktuellt mark- och vattenområde. Förhållandena skiljer sig inte avsevärt mellan de olika alternativen 1, 2 och 3 då samtliga ligger i Harrviken.

Harrviken är ett av få oexploaterade områden vid Luleälvens mynning, det är ett viktigt område för biologisk mångfald och bolaget har inte gjort en förutsättningslös utredning om lokaliseringen. I ansökan finns en rad oklarheter om masshantering, sulfidjordshantering, trummors vattengenomströmning, provtagningar, sikyngel och vattenpest och dessa osäkerheter utgör grund för avslag.

Lokaliseringen är inte avgjord i detta mål, eftersom den fastställda detaljplanen inte avser frågan om lokalisering i ett tillståndsmål enligt 2 kap. 6 § miljöbalken.

Bolaget har inte gjort en förutsättningslös utredning av lokaliseringen i detta mål. Bolaget menar att lokaliseringsprövningen redan är gjord men länsstyrelsen delar inte den uppfattningen. Enligt länsstyrelsen är området alltför värdefullt för att exploateras till en småbåtshamn och dessutom saknar området de förutsättningar som krävs för att skapa en hamn.

Sammantaget innebär detta att länsstyrelsen ifrågasätter om den aktuella platsen är lämplig med hänsyn till att ändamålet ska kunna uppnås med minsta intrång och olägenhet för miljön. Länsstyrelsen anser inte att bolaget har redogjort för alternativa lokaliseringar utifrån ett miljöbalksperspektiv utan har endast gjort det utifrån ett snävt personligt perspektiv.

Behovet av båtplatser

Länsstyrelsen anser att behovet av 200 nya båtplatser i kommunen kan ifrågasättas då det finns möjlighet att stå i kö på flera anläggningar samtidigt vilket torde kunna

ge en felaktig uppfattning av behovet. Länsstyrelsen ifrågasätter inte att det finns ett behov av ytterligare båtplatser i Luleå, men sedan bolagets första ansökan från 2013 gällande i princip samma verksamhet (mål nr M 1735-13), där det gjordes gällande att det fanns ett behov av 200 nya båtplatser, har det tillkommit närmare 200 sådana efter Ettans Båthamns (totalt 590 platser) och NBB marinas (totalt 70 platser) utbyggnad.

Processen med detaljplanen började år 2011 och av ansökan framgår det att i november 2019 stod 195 båtägare på kö för båtplats. Sedan har länsstyrelsen tagit del av en artikel från maj 2020, där det angavs att det stod 175 personer i kö.

Vattenmiljö

Slutsatserna som dras i miljökonsekvensbeskrivningen är att området är artfattigt och att ingen av de påträffade arterna är klassificerade som hotade. Att området är en artfattig miljö innebär inte att det är artfattigt för att vara en långgrund botten i Bottenviken. Det är en helt normal artsammansättning och diversitet för habitatet som redovisas. Habitatet och dess arter fyller funktioner för ekosystemet vilka kommer att gå förlorade när habitatet försvinner oavsett om det finns hotade arter där eller inte. Termen ”artfattigt” kan därmed uppfattas som fel i detta sammanhang och leda till olyckliga slutsatser om att miljön där har ett lågt värde eller inte fyller någon funktion.

Länsstyrelsen efterfrågade i samrådsskedet en beskrivning av hur undervattensvegetation, vattenomsättning och sedimentationsmönster kan komma att påverkas eller förändras. I miljökonsekvensbeskrivningen finns ett kortare resonemang samt antagande om att till exempel estuariet i Harrbäcksviken inte kommer att påverkas av grumling. Detta baseras dock inte på någon undersökning eller närmare redogörelse för strömningar av vatten i området, vilket enligt länsstyrelsen gör att underlaget får betraktas som bristfälligt.

Grumling vid muddring uppges vara ett temporärt problem som försvinner då byggnationen är över. Dock ska man ha i åtanke att en marina kommer generera mycket mer båttrafik i området, vilken i sig kommer resultera i stora effekter på den grunda havsmiljön i form av grumling från propellrar och buller i områden som sträcker sig längre ut än bara strandkanten invid marinan.

I samrådsskedet efterfrågade länsstyrelsen vidare en utredning kring möjlig fiskrekrytering i området. I miljökonsekvensbeskrivningen hänvisas till en intervjustudie där data saknas för området, men ingen grundlig utredning har utförts. Därmed utgör uppgifterna enligt länsstyrelsen ett alltför tunt underlag för att möjliggöra några slutsatser inför en förlust av ett habitat i ett storleksmässigt inte

obetydligt område. Habitatet är ett lämpligt uppväxtområde för sik- och siklöja. Få liknande habitat finns kvar längs Hertsölandets södra strand.

Länsstyrelsen har gjort yngelnotningar i området och fångat sik-/siklöjyngel där. Sikens och siklöjans yngel lever väldigt strandnära sin första tid. Det är här vattnet är varmt och det finns tillgång på föda i form av små djurplankton. De första veckorna driver ynglen mer eller mindre med strömmarna längs stränderna eftersom deras simförmåga är ganska dålig. Yngel som kläcks i Luleälven uppströms platsen för tilltänkt marina kommer att driva längs stranden in i viken, så det är inte bara de som kläcks i närområdet som är beroende av viken.

Pirar ändrar strömmarna så att ynglen riskerar att driva ut på djupt vatten istället för längs stranden. De riskerar då att tappa kontakt med sitt uppväxtområde. Eftersom simförmågan är dålig kommer yngel som styrs ut av pirarna att ha svårt att hitta in till stranden igen. Detta är ett väldigt tydligt exempel på hur och varför den ”gröna infrastrukturen” är så viktig att ta hänsyn till även i kustområdet.

Miljökvalitetsnormer

I miljökonsekvensbeskrivningen förs ett resonemang angående påverkan på miljökvalitetsnormerna, men väldigt lite faktiska data redovisas om hur belastningen ökar. Det framgår heller inte konkret hur dagvattenhanteringen kommer att se ut och vad dagvattnet i området kommer att bidra med efter rening i ökad belastning till vattenförekomen.

Naturvärdesinventering

Av tidigare genomförda naturvärdesinventeringar på land framgår att inga rödlistade växtarter observerats. Det framgår dock inte om inventeringen inriktats på att leta efter skyddade arter enligt artskyddsförordningen (2007:845). Däremot nämns att revlummer påträffats inom området.

Muddermassor

Länsstyrelsen har tidigare framfört att om sulfidsediment påträffats i området är det av största vikt att det framkommer i miljökonsekvensbeskrivningen hur sådana ska hanteras. Miljökonsekvensbeskrivningen motsvarar beträffande hanteringen av muddermassor inte de krav som bör ställas på en sådan mot bakgrund av den vaga beskrivningen av hanteringen av eventuell förekomst av sulfidhaltiga massor. Uppläggning av sulfidmassor blir i så fall en deponi där massorna ska övertäckas, men det framgår inte hur en sådan sulfiddeponi i så fall ska byggas upp med tätskikt, tjocklek etc. eller om bolaget i så fall har tänkt avbryta arbetena och söka ett separat tillstånd för deponin. Lämpligheten med uppläggning av eventuella sulfidhaltiga massor för anläggningsändamål är enligt länsstyrelsen tveksam (jämför

exempelvis MÖD 2014:1). Oxidering av uppgrävda sulfidsediment medför risk för ökad försurande belastning samt utlakning av metaller till vatten.

Länsstyrelsen ställer sig även tveksam till om uppläggningsen av muddermassorna uppfyller de kriterier som krävs för att massorna ska kunna återanvändas för anläggningsändamål. Enligt länsstyrelsen är dels syftet med anläggningen, dels avfallets funktion som konstruktionsmaterial avgörande för om verksamheten kan betraktas som användning för anläggningsändamål. Vidare bör beaktas att endast den mängd avfall som behövs för konstruktionens funktion, till exempel bärförmåga, hållbarhet och utjämning, ska omfattas av återvinning. Mot bakgrund av den stora mängden muddermassor (cirka 22 000 kubikmeter) och med bristfällig kunskap om innehållet ska användas kan det istället vara fråga om kvittblivning, dvs. deponering av muddermassor. Det är inte klarlagt att det finns avsättning för muddermassorna, hur de ska hanteras eller vad de innehåller. Dessa oklarheter går inte att komma förbi och utgör grund för att avslå ansökan.

När massorna har tagits upp på land så har länsstyrelsen uppfattat det som att de ska avvattas i sedimentationsbassänger. För dessa bassänger behövs invallning, men det är oklart hur avvattningen ska göras och om vattnet ska ledas i diken eller ner i grundvattnet. Varför ska det vara vallar runt parkeringen om inte det är för att bli av med massor. Sammantaget anser länsstyrelsen att det inte finns ett tydligt syfte med masshanteringen eller hur sulfidjord kommer att hanteras.

Länsstyrelsen anser att det saknas avsättning för den stora mängden muddermassor då det enligt myndighetens beräkningar skulle innebära en cirka två meters utfyllnad på berörda ytor som angetts till 13 700 kvadratmeter.

Bolaget har enligt ansökningshandlingarna utrett sedimenten avseende metaller och PAH:er. I ansökan har endast analysrapporter bifogats och det framgår inte hur provtagningen utförts eller om den utförts av någon med kompetens vad gäller provtagning av föroreningar. Om provtagningen endast utförts vid ett tillfälle och endast i det översta lagret så innebär det att man inte vet innehållet i det som kommer att schaktas. Länsstyrelsen anser även att det är oklart hur provtagning av lakvatten planeras ske i byggskedet.

Länsstyrelsen anser att det saknas tillräckligt underlag beträffande muddermassornas sammansättning och försurningspotential, en riskbedömning beträffande försurningspotential och föroreningshalterna för massorna. Utgångspunkten bör vara att urlakning av både föroreningar och näringsämnen tillbaka till mark- och vattenområdet ska undvikas.

Skyddsåtgärder

I MKB 8 kap. anges att skadeförebyggande åtgärder kommer att vidtas. Länsstyrelsen anser att detta är åtaganden som bolaget i så fall kan föreslå som villkor.

Länsstyrelsen har uppfattat det så att muddring inte kommer att ske andra tider på året än under januari och februari. Länsstyrelsen önskar att bolaget som villkorsförslag anger under vilka tider på året som muddring, markplanering, piren, bryggor och vallar ska anläggas.

Kompensationsåtgärder

Anläggningen kommer att innebära en förlust av habitat både på land och i vatten. Det kan därför, om verksamheten kommer till stånd, finnas behov av kompensationsåtgärder enligt 16 kap. 9 § miljöbalken ifall en förlust inte kan undvikas eller begränsas i tillräcklig omfattning. Länsstyrelsen ställer sig frågande till huruvida de kompensationsåtgärder som beskrivs kan anses som rimliga och i fall de överhuvudtaget kommer att leda till något nyskapande av habitat.

Verkställighetsförordnande

Enligt 22 kap. 28 § miljöbalken får mark- och miljödomstolen, när det finns skäl till det, förordna att tillståndet till en verksamhet får tas i anspråk även om domen inte har vunnit laga kraft. Det får enligt länsstyrelsen ligga på verksamhetsutövaren att påvisa konkreta skäl för ett verkställighetsförordnande och ange vilka beaktansvärda nackdelar som är förknippade med att tillståndet inte kan tas i anspråk omedelbart och vad som kan bli följden av att verksamheten förskjuts framåt i tiden. Det bör också krävas att verksamhetsutövarens intresse med viss marginal väger tyngre än de intressen som talar för att ett lagakraftvunnet avgörande bör föreligga innan tillståndet får tas i anspråk. Särskild hänsyn bör vidare tas till de skador på miljön som kan uppstå om tillståndet omedelbart tas i anspråk och de möjligheter som finns att läka sådana skador om tillståndsbeslutet upphävs eller ändras (Jfr. NJA 2012 s. 623.). Länsstyrelsen anser inte att bolaget har visat att det finns skäl att meddela ett verkställighetsförordnande. För det fall verkställighet skulle meddelas så kommer skadan av muddringen inte gå att läka. Vidare ifrågasätter länsstyrelsen om det skulle medföra extra kostnader om verkställighet inte ges.

Förslag till villkor

Länsstyrelsen anser att åtminstone följande villkor bör föreskrivas ifall tillstånd meddelas:

1. För att begränsa spridning av grumling vid schakt- och muddringsarbeten ska läns med siltgardin som går ner till botten användas vid grumlande arbeten. Om tillstånd till avvattning av muddermassor lämnas anser

- länsstyrelsen att siltgardinen bör användas även under den tid som avvattningen pågår.
2. Ett förslag till kontrollprogram avseende bland annat kontroll och mätning av grumling ska ges in till tillsynsmyndigheten senast två månader innan de tillståndsgivna arbetena påbörjas.
 3. Inom arbetsområdet ska fordon och arbetsmaskiner använda drivmedel och oljor som är miljöklassade, och tillgång till saneringsutrustning ska finnas. Uppställning, lagring, tankning och service av arbetsmaskiner och fordon ska ske på ett sådant sätt att spill och läckage fångas upp och inte kan förorena miljön.

Länsstyrelsen anser att hantering av muddermassor ska anges som villkor i dom i enlighet med 22 kap. 25 § miljöbalken och inte överlåtas till länsstyrelsen.

Transportstyrelsen

Transportstyrelsen, som inte haft några invändningar mot ansökan, har informerat om att förändringar i vattenområdet bör mätas in och resultatet delges Sjöfartsverket för uppdatering av sjökort, att bryggor samt vågbrytare bör förses med belysning och reflexer för att undvika påsegling nattetid och att utformning av belysning ska ske så att denna inte bländar sjöfarten vid mörker.

Sjöfartsverket

Sjöfartsverket har inte haft någon erinran mot planerad vattenverksamhet och anläggande av småbåtshamnen under förutsättning att nedanstående synpunkter beaktas och riskreducerande åtgärder vidtas. När arbete i vatten är avslutat ska förändringar av strandlinjen och nya anläggningar, så som bryggor, mätas in. Resultatet ska levereras till Sjöfartsverket. Luleå kommun är ägare till utmärkning för sjöfarten i närområdet. Altappsrännan övre och nedre bildar en enslinje i riksintresseklassade farleden nr 707 Malmströmsgrund – Finnklipporna. I en tänkt linje mellan dessa stänger och i dess förlängning samt i närområdet, får skymmande eller förväxlingsbara objekt för sjöfarande inte uppföras som kan påverka den nautiska funktionen hos enslinjen.

Sjöfartsverket rekommenderar att brygganläggningen förses med belysning samt reflexer för att undvika påsegling nattetid. All belysning inom den nya anläggningen bör utformas så att den inte verkar bländande för sjötrafiken eller påverkar funktionen på de ljuspunkter som är avsedda för säker navigation. Detta gäller även arbetsbelysning under anläggningsfaser. Behovet av utmärkning för sjöfarten i anslutning till brygganläggningen bör utredas. Eventuell utmärkning ska ske i enlighet med Transportstyrelsens anvisningar. Tillstånd till utmärkning beslutas av Transportstyrelsen. Sjöfartsverket rekommenderar att det sjömåts där botten-

topografin ändrats och i anslutning till brygganläggningen för att säkerställa att det finns tillräckligt djup för sjötrafiken. Vid planering av bryggor och tilläggningsplatsers utformning bör hänsyn tas till svallpåverkan. Sjöfartsverket är generellt restriktivt till att tillstyrka nya fartbegränsningar eller annan inskränkning på sjötrafiken. Bolaget ansvarar för sjösäkerheten under hela arbetstiden och säkerställer att riskreducerande åtgärder vidtas i tillräcklig omfattning.

K.E. m.fl.

K.E. m.fl. har yttrat sig skriftligen under handläggningen samt vid huvudförhandlingen. De har anfört sammanfattningsvis följande.

Rådighet

Det avtal som bolaget åberopar avser anläggningsarrende och löper på fem år utan besittningsskydd. Vanligtvis innebär rådighet att man antingen äger det område som ansökan avser, eller har en till tiden obegränsad servitutsrätt eller tomträtt. Visserligen är avsikten att området ska överlåtas om tillstånd erhålles, men det saknar juridisk verkan. Ansökan ska därför avvisas på den grunden att erforderlig rådighet saknas. Avtalet kan inte tolkas utöver sin lydelse då samtliga villkor måste vara angivna.

Redan påbörjade arbeten (11 kap. 10 § och 16 kap. 6 § miljöbalken)

Bolaget har redan utfört betydande arbeten i anslutning till planerad verksamhet som föregriper den vattenrättsliga prövningen, bl.a. tillfartsväg och anläggande av plan och båthus. Upplag av sprängsten är mellanlagring av farligt avfall som kräver tillstånd. Arbeta av större omfattning får inte påbörjas innan tillstånd har meddelats. Tillstånd kan vägras den som har underlåtit att ansöka om nödvändigt tillstånd. 16 kap. 6 § miljöbalken ska tillämpas, vilket är skäl för avslag.

Bolaget har gjort gällande att inga arbeten i området avsett för vattenverksamhet har genomförts. Det finns utredning i form av ett fotografi taget 2019 som motbevisar påståendet. Förhållandet att arbetena inte utförts i vattenområde saknar betydelse. Syftet med straffstadgandet är att inte tillståndsprövningen skall föregripas, det är därför utan betydelse var arbetena utförts.

Synpunkter på miljökonsekvensbeskrivningen m.m.

De befarar att vattenomsättningen i området kring anläggningen kommer att försämrats. Även om bolaget avser anlägga trummor i syfte att vattenomsättningen i närområdet skall förbättras så saknas utredning som kan ligga till grund för bedömning av vilken verkan dessa trummor har. Eftersom anläggningen ligger längst in en vik, kan de inte se att trummorna kommer att kunna förhindra att närområdet på ömse sidor hamnen på sikt kommer att belamras med slam och

försvåra användande av småbåtar, bli otjänligt för badändamål och spoliera fiskens lek och uppväxtområden.

Det har angetts att vattengenomströmningen genom de båda trummorna blir totalt 0-15,7 m³. Uppgiften torde avse volymen och måste kompletteras med beräkningar av vilka mängder vatten som kommer att strömma genom trummorna och med vilken hastighet vattnet har, samt hur långt vattenströmmen når.

Det bestrids att det inte kommer att uppkomma någon skada på fisk och att det inte förekommer någon lek av sik, strömming och löja med hänvisning till egna iakttagelser och länsstyrelsens yttrande. De har konstaterat riklig förekomst av musslor på stranden. Denna förekomst har inte noterats av bolaget. Området hyser häckningsplatser och uppfödningplatser för fåglar. Fiskgjusen syns dagligdags och havsörnen, som bl.a. har boplatser cirka 500 m från Harrviken, brukar iakttas i området flera gånger i veckan. De anser att ansökan borde innehålla en beskrivning av påverkan av de intressen som är att beakta enligt artskyddsförordningen och fågeldirektivet. Ansökan, vare sig beträffande den miljöfarliga verksamheten eller vattenverksamheten, innehåller inte sådana uppgifter att mark- och miljödomstolen har underlag att meddela skyddsföreskrifter. Fågellivet är alltså rikligt, av sällsynta fåglar har exempelvis tretåig hackspett, vittryggig hackspett och lappuggla observerats, om än inte så frekvent. Förhållandet att fiskgjusen syns dagligdags, och att havsörnen besöker området flera gånger i veckan måste också kunna tas till intäkt att det finns bytesfisk.

P.g.a. Luleälvens kraftutbyggnad har lekbottnarna i älven förstörts så att det knappast förekommer någon siklek alls nedströms Bodens kraftverk. Harrviken, som är belägen i omedelbar anslutning till älvmynningen, framstår därför som viktig särskilt för eventuellt återstående bestånd av älvsik, men även för andra fiskarter. När det gäller att påvisa fisk så förekommer det rikligt, vilket stöds av ingivet fotomaterial. Viken är fiskens barnkammare och en anledning till att havsvikar är särskilt skyddsvärda.

På grundval av de inventeringar av fågellivet som bolaget åberopar, kan inte några säkra slutsatser dras. Försiktighetsprincipen talar mot verksamhetens genomförande. Vid bolagets naturvärdesinventering observerades inga musslor i vattnet. De har emellertid påträffats rikligt med musslor i området av närboende (dammusslor som var rödlistade år 2015). Detta förhållande måste kunna tas till intäkt för att bolagets naturvärdesinventering inte varit tillräckligt noggrann och att bolaget därmed inte uppfyller kunskapskravet. Det kan tilläggas att det även förekommer uter i det av hamnen berörda området.

Det blir även påverkan på yrkesfiske, som bör beaktas. Det sägs i MKB:n, sidan 21, att inga rovfåglar observeras, men det har sakägarna sett på plats och havsörn har fotograferats. Det hävdas att det inte finns några häckade fåglar eller vadare i området, men det finns massor av iakttagelser av sådana och det är väldigt gott om sjöfågel i området samt även vadare vilket kan ses på fotografier.

Massinnehåll

När det gäller massinnehåll finns farhågor att analysen utifrån de provgröpar som beskrivits är missvisande. Såvitt de känner till har proven tagits av bolaget själv och med enkel utrustning (Ekmanhuggare) i det översta bottenskiktet. Kriterierna för valda platser för proven är inte angivna. Muddringar kommer att ske till mer än 2,5 meters djup. Det är naturligtvis helt oacceptabelt att prov endast tagits i översta bottenskiktet. Det framgår inte vilka djup som råder på vare sig P1 eller P3. Provtagningsresultaten kan därför inte vitsordas som representativa. Såvitt de kan bedöma innehåller massorna sulfidhaltiga leror. Mot bakgrund av den belastning sådana massor för med sig kan uppläggningsen rent allmänt inte accepteras.

Bolaget har angivit att ”verksamheten ska bedrivas i överensstämmelse med vad som anges i föreliggande tillståndsansökan.” Högsta förutsebara vattenstånd har dock inte utmärkts på kartorna. Det framgår därför inte i vad mån ansökan om uppläggning av muddermassor är vattenverksamhet eller miljöfarlig verksamhet.

Bolaget har hänvisat till att provtagningarna är redovisade i MKB som är godkänd i samband med kommunens detaljplanerärende. Ett godkännande har inte någon rättskraftig betydelse utanför det mål som godkännandet sker i. Frågan om provtagningarna är godtagbara är således att pröva med hänsynstagande till samtliga omständigheter inom ramen för förevarande mål.

Volym massor

Enligt bolaget kommer 22 000 m³ att behöva muddras bort. De godtar inte bolagets uppgifter. Vattenområdet är så grunt att det av den anledningen kommer att uppskattningsvis behöva muddras ytterligare 10 000 m³. Till det kommer att av muddringstekniska skäl kommer botten inte att kunna göras jämn, utan måste fördjupas med motsvarande tändernas längd. Bolaget kommer därför att behöva muddra djupare för att det planerade djupet skall nås, vilket ökar mängden massor.

I tillståndsansökan har uppgivits att det vattenområde som beörs är 10 000 m². Senare anges att det är 11 700 m². Detta är en ökning med nära 20 %. Mot bakgrund av den stora avvikelserna bör redogöras vad denna beror på. Även trummornas placering för att begränsa skadorna ifrågasätts.

Det djup som avses muddras till är otillräckligt för de flesta segelbåtar och större motorbåtar, särskilt då lägsta lågvattenstånd kan vara 1,25 meter under MW. Hamnen kommer därför inte att fylla sin funktion och innebära den nytta som påstås. Vid de lägsta förekommande vattenstånden torde vattendjupet inte förslå.

Eftersom djupet är angivet i det använda höjdsystemen RH 2000, skall hänsyn tas till landhöjningen som inträffat sedan år 2000. Vattennivåerna är därför cirka 2 dm grundare vid medelvattenstånd än vad som anges i ansökningshandlingarna. Det borde fastställas en fixpunkt för verksamheten. Denna skall vara i höjdsystemet RH 2000. Det kan nämnas att årets LLW kan bedömas till cirka -125 cm.

Återkommande underhållsmuddringar lär näppeligen erfordras vid Ettans båthamn eller vid Granudden. Bolaget har påstått att Hertsö fiskeläge har ett sämre vattendjup utanför hamnen. K.E. m.fl., som utövat fiske i det området, bestrider påståendet bestämt.

Massorna ska inte läggas upp så att grumling riskerar att spridas till vattenområdet.

Muddring och fråga om deponi

Området som ligger i Luleälvens mynning är starkt utsatt för uppgrundning, såväl av den landhöjning som man åtminstone för närvarande bör räkna med (0,8 cm/år) samt sediment som Luleälven för med sig. Det har beräknats att 53% av älvens vatten strömmar ut via Hertsöfjärden. Hamnens konstruktion är sådan att inseglingsrännan och hamnbassängen är en sedimentfälla varför underhållsmuddringar torde krävas ofta, i vart fall vart 20 år. Dessa muddringar kommer att ge upphov till stora mängder muddermassor, massor som kan vara sulfidhaltiga, och behöva deponeras. Även vindriktningen i området är vanligen sådan som är ägnad att öka områdets benägenhet att grunda upp.

I stort sett hela den hamnbassäng som avses tillskapas måste muddras och massorna måste läggas upp. Det bestrids att ändamålet med verksamheten uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön.

Det bestrids att cirka 22 000 m³ behövs för de konstruktioner som avses uppföras, än mindre finns behov av ytterligare mängder som de pekar på. Att lägga upp massorna på det område som redan tagits i anspråk för byggnaderna är onödigt och mycket olämpligt. Uppläggningsen av massorna framstår i första hand som ett sätt att bli av med massorna och det är då fråga om en deponi. Bolaget bör ge in statusrapport. Under alla förhållanden bör detaljredovisas vilka pallhöjder som massorna kommer att läggas upp i samt volymberäkning för övriga nödvändiga uppgifter. Därtill skall anges på vilket sätt massorna skall täckas och en plan för hur upplagen i övrigt skall gestaltas.

Behovet av småbåtshamnen

I ett miljöbalksperspektiv, dvs. utveckling som bygger på insikten att naturen har ett skyddsvärde och att människans rätt att förändra och bruka naturen är förenad med ett ansvar för att förvalta naturen väl, är det inte acceptabelt att lokaliseringen avgörs av frågor av äganderättskaraktär, vilka på sikt kan lösas.

Enligt bolaget hade man 195 båtägare i kö till båtplats i november 2019. Enligt uppgift hade huvuddelen av dem dock redan båtplats. Behovet av båthamnar i Luleå är inte så stort att inte frågan kan anstå flera decennier. Som länsstyrelsen påpekat står många i kö till flera båthamnar. Skillnaden är stor mot år 2013 då Harrviken-projektet initierades. Enligt uppgift kan, under överskådlig tid, den som så önskar erhålla båtplats i såväl Ettans båthamn som i NBB:s hamn vid Granudden. Dessa platser är redan etablerade och ytterligare utbyggnadsmöjligheter är goda. En sådan lokalisering innebär att den miljöstörande belastningen koncentreras till vissa begränsade ställen, utan större olägenheter för miljön.

De har fått upplysning från ägaren till MMB Marina att det omgående går att få 10-15 båtplatser där. Den hamnen går att bygga ut på ett enkelt sätt, vilket är ett bra alternativ. Även vid Ettans Båthamn finns tomma platser enligt ägaren och där finns möjlighet till utbyggnad. Vid Hertsön ligger gamla laxfisket som är en privat hamn. Där har bolaget sagt att det är svårt och stenigt att navigera, men det är en utpekad farled och minst lika djupt som att ta sig in i Harrviken.

Driften av småbåtshamnen

Det sökta tillståndet avser inte själva verksamheten som avses bedrivas i båthamnen. Detta torde inte vara erforderligt eftersom domstolen endast i begränsad omfattning kan meddela föreskrifter i sådana frågor som bolaget inte förfogar över. Dock måste verksamheten vara att anse som s.k. följdverksamhet av det sökta tillståndet (16 kap. 7 § miljöbalken). MKB:n borde därför innehålla sådan beskrivning av verksamheten så att domstolen har underlag för att kunna meddela erforderliga försiktighetsmått.

Det är ofrånkomligt att verksamheten ger upphov till spill av föroreningar av olika slag, t.ex. diesel vid tankning ur dunk m.m. Som anläggningen avses utföras genom en muddring längst in en vik, med följande minskad vattenomsättning, borde bolaget alltså redovisat vilken belastning på vattenmiljön och stränderna i närområdet som verksamheten kan få och möjliga försiktighetsmått.

I MKB sägs (sidan 27): ”En utredning av fyra alternativa lokaliseringar har genomförts. Vald lokalisering är nära skärgården, vilket medför korta båtresor som i sin tur leder till mindre bränsleförbrukning än om hamnen anläggs mer centralt.”

Påståendet om mindre bränsleförbrukning borde utvecklas. Även om motorbåtar förbrukar mycket bränsle vid körning, så är det för de flesta fråga om ett litet antal resor med varje båt. Beaktas bör att det blir många bilresor till hamnen. Det kan förutses att detta ger upphov till betydligt fler bilresor med åtföljande utsläpp. I den mån det blir en bränslebesparing så är den förbehållen de som har en större motorbåt, men argumentet att det blir sammantaget minskat utsläpp, får tills vidare avfärdas som ogrundat.

Isar

Isarna i Harrviken används av många skidåkare och för promenader vid lämpligt före. Det förekommer också att snöskoteråkare tar sin väg där. Pirarna kan innebära att det uppkommer strömmar utanför pirarna med åtföljande isförsvagning och risker för olyckor. Detta talar mot hamnens lokalisering och i vart fall för att hamnen bör förminskas väsentligt.

Lokalisering

Utredningen om lokaliseringen är bristfällig. I närområdet framstår den privata båthamnen vid gamla Laxfisket som lämpligare i de hänseenden som anges i 1 kap. 1 § MB, då det där är en pågående verksamhet. Enligt bolaget är en småbåtshamn i det gamla Laxfisket olämpligt bl.a. pga. att det anses svårtillgängligt. Detta påstående tillbakavisas eftersom farleden in till hamnen är utprickad. I hamnen finns tämligen stora båtar och det finns goda möjligheter att bygga ut hamnen.

I MKB (sidan 9) uttalas: ”En begränsning i lokaliseringsutredningen har varit att bolaget ska ha, eller ha möjlighet att få, tillgänglighet till och rådighet över aktuellt mark- och vattenområde. Möjliga lokaliseringar i andra delar av kommunens kustområde har därmed inte varit möjliga att utreda vidare.”

Utgångspunkten för utredningen om lokalisering, dvs. att bolaget skall ha eller få möjlighet till någon rätt att bedriva verksamheten, är inte godtagbar. Lokaliseringen skall bedömas efter vad som är lämpligast för miljön. Det finns även rättsliga hinder för Gamla laxfisket.

Området ligger inom kustområdet och skärgården i Norrbotten från Bondöfjärden till riksgränsen mot Finland. Enligt 4 kap. 2 § miljöbalken gäller att inom området skall turismens och friluftslivets, främst det rörliga friluftslivets, intressen beaktas särskilt vid bedömningen av tillåtligheten av exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön. I sådana områden får exploateringsföretag och andra ingrepp i miljön komma till stånd endast om det inte möter något hinder och att det kan ske på ett sätt som inte påtagligt skadar områdenas natur- och kulturvärden.

Exploatering av Harrviken är oförenlig med kravet att inte påtagligt skada områdenas natur- och kulturvärden.

Att området inte är att betrakta som oexploaterat är oriktigt. I det strandområde som anläggningen kommer att lokaliseras finns visserligen vissa rester efter mänsklig aktivitet men sedan länge har ett naturtillstånd som måste jämföras med orört inträffat.

Det görs gällande att en exploatering av Harrviken är oförenlig med kravet att inte påtagligt skada områdenas natur- och kulturvärden, varför ansökan bör ogillas. Lokalisering till Harrviken är inte förenlig med bestämmelserna i 3 kap. 1-6 §§ miljöbalken.

Förslag till villkor

K.E. m.fl. har föreslagit följande villkor för det fall tillstånd meddelas.

1. Bullrande anläggningsarbeten för Marinan, får inte företas mellan kl. 18 och 07.
2. Buller från verksamhet enligt pkt 1 får inte överstiga de i Boverkets allmänna råd om omgivningsbuller utomhus från industriell och annan verksamhet med likartad ljudkaraktär (BFS 2020:2) under pkt 5 angivna villkor, dvs högsta ekvivalenta ljudnivå 45 dBA uttryckt som frifältsvärde utomhus vid bostadsbyggnads fasad och vid uteplats.
3. All latrin och avloppsvatten som omhändertas från verksamheten på anläggningen skall ledas till det kommunala avloppsnätet. Innan hamnanläggningen börjar användas skall omhändertagandet vara anordnat.
4. Muddermassorna som läggs upp innanför strandskoningen ska inkapslas på sådant sätt att dagvatten, nederbörd samt grund- och ytvatten inte transporteras genom de upplagda massorna och avrinner utan rening så att de kan orsaka spridning av föroreningar i omgivningen under bygg- och driftskede. Utformning av konstruktion för inkapsling och rening ska göras i samband med och godkännas av tillsynsmyndigheten innan utfyllnad med muddermassor påbörjas.

Förslag på utformning enligt pkt 1 ska ges in till tillsynsmyndigheten senast åtta veckor innan utfyllnad planeras att påbörjas. Om bolaget och tillsynsmyndigheten inte kan enas om utförande enligt pkt 1 kan någon av dem hänskjuta frågan till mark- och miljödomstolen för avgörande.

5. Innan överskottsvatten från tvätt av båtar eller bilar och husvagnar släpps vidare till omgivningen ska rening och kontroll ske så att föroreningar inte sprids. Rening ska ske till den nivå som Havs- och vattenmyndigheten anger som riktvärden för spolplattor avseende båtbottentvättning av fritidsbåtar.

6. Ett kontrollprogram ska upprättas i samråd med och godkännas av tillsynsmyndigheten innan arbetena startar. Förslag på kontrollprogram ska ges in till tillsynsmyndigheten senast fyra veckor innan arbetena planeras att påbörjas.
7. Pirens läge ska ritas och markeras med koordinater på karta, där även strandlinje och anläggningar på B märkts ut. Kartan ska tillhandahållas sakägarna (genom kontaktmannen K.E.) senast 2 månader före byggstart.
8. Pirens läge och detaljplanegränsen i vattenområde skall senast två månader före byggstart på ett tydligt sätt märkas ut och märkena ska bibehållas och hållas synliga under arbetstiden. Sakägarna (genom kontaktmannen K.E.) ska genast underrättas när utmärkning skett.
9. Om part anser att vad som anges i pkt 7 och 8 inte överensstämmer med Mark- och miljödomstolens dom, äger han hänskjuta frågan om läget till Mark- och miljödomstolens prövning.
10. Arbeten för anläggningen får inte bedrivas och arbetsfordon får ej användas utanför detaljplaneområdet.
11. Mängden muddermassor ska fortlöpande mätas och tillhandahållas tillsynsmyndigheten i en ordning som föreskrivs i ett kontrollprogram (pkt 6). Om den muddrade mängden överstiger tillståndet ska arbetena omdelbart avbrytas.

Oförutsedd skada

Vissa verkningar p.g.a. pirens ur vattenomsättningssynpunkt avskärande verkan i förening med den inverkan som landhöjningen har kommer knappast att bli möjliga att bedöma förrän efter en lång tid. Svårigheterna att bedöma verkningarna tilltar med växande avstånd från hamnen, och särskilt där kommer det att ta mycket lång tid innan förändringar blir mer påtagliga. Tiden för oförutsedd skada bör därför bestämmas till 20 år.

Verkställighetstillstånd

Det saknas skäl för beviljande av verkställighetstillstånd. Det erinras i sammanhanget om bolagets skyldighet att fullgöra betalningsskyldighet enligt 31 kap. 29 § MB.

Servitut

Av uppgifterna i tidigare mål (nr M 1735-13) framgår att vissa fastigheter berörs av den ansökta vattenverksamheten på det sättet att det till deras fastigheter knutna servituten är lokaliserade i läget för den ansökta småbåtshamnen. Om verksamheten kommer till stånd kommer servituten inte kunna användas.

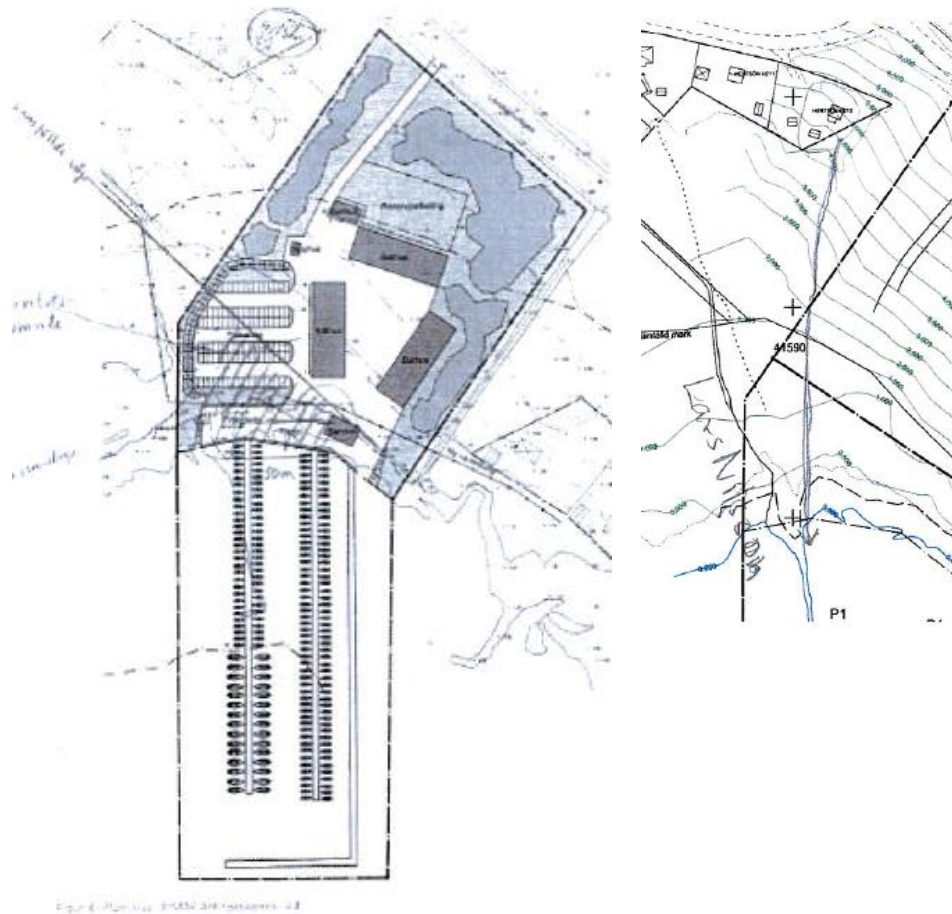
Servituten är lokaliserade i området för tilltänkt marina, men allemansrätten medför att man har nyttjat även andra ytor. Platsen nyttjas även vintertid och en marina skulle ge svagare eller ingen is, vilket påverkar nyttjandet. Eftersom det är vinter nästan halva året så är det en viktig fråga och det blir en påtaglig försämring. Isen används också för att gå ner till vattnet och sedan plogas det upp banor på isen som man kan använda för promenader eller köra på med fordon av något slag. Det är en del av den kvalificerade allemansrätten. Det är väldigt vanligt att människor åker skidor längs med stranden och går med hundar. En marina utgör ett försvårande av den verksamheten.

I Mark- och miljödomstolens dom den 11 maj 2015 (mål nr M 1735-13) uttalande domstolen: ”Det faktum att eventuella servitutsinnehavare inom det berörda vattenområdet motsätter sig upplåtelsen, innebär därför inte ett processuellt hinder för tillståndsprövningen. Betydelsen av eventuella servitutsupplåtelser i det berörda vattenområdet får i stället prövas i en eventuellt senare bedömning om tillstånd kan ges eller inte till den sökta verksamheten.”

Även om servituten inte innebär att det föreligger något hinder att pröva ansökan, så gör de som har sina servitut lokaliserade i det område där vattenverksamheten avses bedrivas, gällande att ansökan skall avslås då bolaget saknar rättsligt stöd för att skada annan som inom det berörda området har särskilda rättigheter.

Inverkan på servituten kan ske genom att den ansökta verksamheten tar i anspråk annans egendom genom att anläggningen förlägges i servitutsområdet. Inverkan kan också ske genom att tillståndshavarens verksamhet skadar annans egendom, detta utan att servitutsområdena tas i anspråk rent fysiskt. I bägge fallen har skadelidande rätt till ersättning enligt 31 kap. 16 § miljöbalken.

När det först gäller fastigheterna D, E, F G och H, har de alla fastighetsbildningsservitut. I servitutsmeningen är inte servituten lokaliserande med mer precision än att de äger rätt att nyttja samfällighetens, dvs. stamfastighetens strand för bad och båtplats liksom den samfälliga vägen. Servitutsområdet omfattar därför även den strand och väg som ligger i det område som avses tas i anspråk för den sökta verksamheten. Rent faktiskt har servituten kommit att lokaliseras i det område som framgår av figuren nedan, dvs. mitt i detta område.

När det gäller område väster om den tilltänkta marinan, så torde i och för sig servituten gälla även där. Detta område kommer, som anförts tidigare inte att kunna användas p.g.a. anläggningens inverkan i vattenförhållandena. Även B och C har enligt servitutslydelsen rätt att använda stamfastighetens strandområde inom den planerade verksamheten. Dock utövar dessa fastigheter sin servitutsrätt huvudsakligen utanför respektive fastighet, där de berörs genom verksamhetens inverkan i vattenförhållandena, på sätt som tidigare angivits.

Sakägare

Ägarna av servitutsfastigheterna är sakägare i målet. Servituten påverkas negativt såväl under byggtiden genom grumlingar som i förening med försämrade vattenomsättning i närområdet som på sikt måste befaras påskynda uppgrundning, vilket innebär att servitutshavarna kan tillfogas skada eller utsättas för annan olägenhet genom den planerade vattenverksamheten. Risken för påverkan kan inte anses vara enbart teoretisk eller helt obetydlig. Servituten är rätteligen lokaliserade eller i vart fall faktiskt lokaliserade i det av arbetena berörda området. Vad Lantmäteriet påstås ha anförts om servituten under hand till bolaget saknar betydelse i den frågan.

Enligt 9 kap 2 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet, anses vattenverksamhet beröra viss fastighet när verksamheten kan medföra skador på mark eller vatten som tillhör fastigheten, på byggnader eller anläggningar som finns på fastigheten eller på fastighetens användningssätt. Det kan därför inte råda något tvivel om att K.E. m.fl. är sakägare i målet (jfr. NJA 2004 s. 590).

Ersättningar

När det gäller ersättningsfrågorna har bolaget hänvisat till påstådd kontakt med Luleå kommuns Mark- och exploateringskontor enligt vilket ev. påverkan och ev. ersättning skall hanteras i en kommande lantmäteriförrättning. Bolagets uppfattning strider mot 31 kap. 16 § miljöbalken. Inverkan av vattenverksamheten skall prövas i målet om vattenverksamhet. Vad bolaget planerat rörande kommande lantmäteriförrättning innebär för övrigt inte att bolaget har rätt att förfoga över servituten till förmån för K, E, F, D, och L. Ansökan bör därför avvisas (jfr NJA, 1991 s. 331) även på denna grund.

Grunder för ersättningsyrkandena m.m.

Ersättning yrkas för intrång av vattenverksamheten, för det fall tillstånd meddelas. För respektive sakägare och fastighet har följande anförts till stöd för yrkandena.

B (Ägare: K. och A.E.)

Till fastigheten hör ett servitut för badändamål och såsom landningsplats för båt, bildat vid avstyckning år 1950. Stenpiren kommer att hindra vattenomsättningen i Harrviken. Vattenområdena vid sidan om piren kommer på sikt att belamras med finkornigt material. Bottnarna kommer att omvandlas från sand till gytta och vattenområdet kommer att växa igen. Vattenverksamheten kommer att påverka bad och båtarten negativt och servitutet kommer inte att kunna utövas. Skadorna rör högst påtagliga värden för fastigheten som är helt orienterad mot de intressen som finns kring stranden.

C (Ägare: G.L.)

Fastigheten har motsvarande rättigheter som B och berörs alltså på samma sätt av den ansökta vattenverksamheten.

D (Ägare: K. och K.Å.)

Vid avstyckningsförrättning 1960 tillades fastigheten rätt att bl a använda den samfälliga vägen ned till Harrbäcksviken och att vid denna, å för Hertsö by samfällig mark anordna båtbygga. Servitutet kan inte utövas vid sidan om den ansökta vattenverksamheten. Frågan torde inte kunna hanteras i målet på annat sätt än att ansökan ogillas.

E, F (Ägare: K.S. och W.Å.s dödsbo) Med fastigheterna, som är permanentbebodda, följer servitut till bad och båtplats inom det området som ansökan om vattenverksamhet avser. Servitutet kan inte utövas vid sidan om den ansökta vattenverksamheten (jfr. ovan vad som sagts om D). Fastigheterna är orienterade mot stranden.

G (Ägare: K.W.)

Vid avstyckningsförrättning 1955 tillades fastigheten rätt att nyttja 50 m längs den samfällda stranden mot Harrbäcksviken som bad- och landstigningsplats för båt. Servitutet gäller inom området som ansökan avser och kan inte utnyttjas vid sidan om vattenverksamheten (jfr ovan vad som sagts om D). Fastigheten är permanent bebodd. Fastigheten är orienterad mot stranden.

H (Ägare: L.N. och J.N.)

Vid avstyckning och sammanläggningsförrättning 1961 tillades fastigheten rätt att nyttja samfälld strand mot Harrbäcksviken för bad och angöring med båt (jfr ovan vad som sagts om D). Den används som en fritidsfastighet.

Ersättningsyrkandena sammanfattas enligt följande.

Fastighet	Ägare	Yrkande exkl förhöjning (kr)	Förhöjning 25 %	Yrkande inkl förhöjning (kr)
B	K. och A. E.	700 000	175 000	875 000
C	G.L.	650 000	162 500	812 500
D	K. och K. Å.	300 000	75 000	375 000
E, F	K.S.	250 000	62 500	312 500
G	K.W.	300 000	75 000	375 000
H	L.och J.N.	200 000	50 000	250 000

Bolaget har invänt att ersättningskrav skall riktas mot Luleå kommun. Invändningen saknar fog med hänvisning till 31 kap. 16 § MB.

Bolaget har åberopat uppgifter i detaljplan enligt vilka servituten för E, G, D och L. får utövas på den samfällda stranden medan K och F har servitut på dåvarande stamfastighet M. När det gäller platsen för servituten har bolaget som utgångspunkt hänvisat till uttalanden i detaljplaneärende och gjort gällande att servituten är lokaliserade väster om hamnområdet. Bolaget har även hänvisat till den ekonomiska kartan.

Avgörande för servitutens lokalisering är inte den ekonomiska kartan, utan de förrättningsakter som legat till grund för avstyckningarna av fastigheterna, förekommande praxis beträffande lokalisering av servitut samt bestämmelsen i 1 kap. 5 § jordabalken och däri angiven rätt att utnyttja vattenområden.

Av utredningen i målet kan konstateras att den strandlinje som framgår av ekonomiska kartan inte var den som gällde vid tiden för avstyckningarna på 1950-talet, jfr. bl a höjduppgifterna på kartan, bilaga 1 till rådighetsavtal. Då landhöjningen hittills är 0,85 cm/ år ger höjduppgifterna på kartan vid handen att stranden inte förskjutits mer än cirka 30 meter sedan 1950-talet. Vid tidpunkten för avstyckningarna gick sålunda den samfällda vägen åtminstone ner mot mitten av det område som den planerade hamnen avses förläggas på. Servituten är alltså lokaliserade dit, vilket överensstämmer med sakägarnas uppgifter om var de utövat sina servitut. För att kunna utnyttja servituten ändamålsenligt måste naturligtvis stranden, som täcks av vatten vid högre vattenstånd och vattnet utanför servitutsområdet användas.

Den ansökta vattenverksamheten inverkar sålunda på servituten genom att den tar i anspråk annans egendom genom att anläggningen förläggs i servitutsområdet. Inverkan sker också genom att tillståndshavarens verksamhet skadar annans egendom, detta utan att servitutsområdena tas i anspråk rent fysiskt vilket särskilt gäller på det sätt vattenverksamheten kommer att skada B och C.

I bägge situationerna måste deras rätt anses berörd och de är därmed sakägare enligt 9 kap. 2 § lag med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet. Det saknas därför grund att avvisa ersättningstalan i målet.

Fastighetsutredning och sakägarförhållanden

I samband med huvudförhandlingen har K.E. m.fl. tillagt i huvudsak följande mot bakgrund av de invändningar som bolaget gjort i fråga om sakägarskap och rätten till ersättning (hänvisningar nedan till aktbil. 165).

Rörande fastighetsbildningsförhållandena brukar man i allmänhet behöva gå tillbaka till laga skifte (sid. 9). År 1827 kom en ny skifteslagstiftning och då

bildades de flesta av dagens fastigheter. För Hertsön fastställdes laga skifte år 1833. Av intresse är att det inte fanns några ägofigurer i den inledande kartan i förrättningen (sid. 9). Harbäcksviken angavs och det fanns en samfällad väg som benämndes V. Vägen återfinns på senare kartor. När samfällda vägar ritades ut av lantmätare så var det inte säkert rätt att vägen sedan byggdes i exakt den sträckningen. I det här fallet verkar det dock stämma. På avskrift (sid. 10) finns en förteckning över gemensamma undantag, varmed menas att man undantog mark, ägor och t.ex. fiske som behölls som samfällda. För att göra det var man tvungen att träffa en så kallad förening, dvs. ett avtal mellan skiftesdelägarna. 30 § anges i detta fall vara fiske (registrerat som U).

I avskrift från originalakten, som tillkom vid en genomgång på 1980-talet, under § 18, finns angivet följande rörande bl.a. U: *"Nu föremålet för granlagets upmärksamhet, och blef wäl flere planer uppgjorde angeående wägars och andra nödige platsers afgangande för samfält gagnande, men som en del af granlaget aflägsnat sig, samt dagen war nära förlupen åtskilder weder börande"* (sid. 11). Vidare finns, under § 30, angivet följande rörande U: *"Fisket som Byamännen sedan fordne gemensamt gagnat, warder nu äfw wen odeladt bibehållet"* (sid. 12). Det är alltså fråga om ett gemensamt undantag.

Ett annat samfällt undantag gjordes för vägen, som man får uppfatta det den aktuella vägen (sid. 13). Under § 34 anges även undantag med hänvisning till kartan, vilket rör s:19 (sid. 14). De menar att det har gått till på det sättet att förteckningar gjordes över de samfällda undantagen som sedan antecknades på kartan. Vägen fick ingen figur i det sammanhanget, men beskrivs i § 16 (sid. 13).

Sedan finns det en överenskommelse, vilket gör det oklart. I ett utdrag beskrivs U under § 63 och 67 (sid. 15) och hur tillkommande uppgrundningar skulle hanteras och att en person, Stenhagen, varit frånvarande vid överenskommelsen. Detta är naturligtvis av stort intresse för om man skulle träffa en förening, ett avtal, i ett delägarförvaltad skifte. Varenda byaman vara med på beslutet och i detta fall var Stenhagen inte med. Den aktuella överenskommelsen, som noteras som paragraf U, är därmed inte korrekt. Det går även att se på senare fastighetsbildningsförrättningar hur man har tillämpat bestämmelsen.

Det finns inte så många laga skiften i det här området. Ett kan visas från år 1930 (sid. 16) med karta över ägorna till O. Den samfällda vägen kan urskiljas som går ner till Harbäcksviken. Det finns inga ägofigurer över samfällad mark. Tvärtom finns en sträckad linje som bedöms vara den strandlinje som fanns år 1833. Överenskommelsen som skulle gälla enligt § 63 har således inte tillämpats, vilket stämmer med Stenhagens uppfattning. "Landningslotterna" blev enskilda, vilket är i linje med den gamla Hälsingelagens huvudregel att den som äger land äger vatten

som även har blivit en bestämmelse i jordabalken när den tillkom år 1970. Man kan tolka detta som att det är enskild mark, se även den ekonomiska kartan som gjordes år 1948 (sid. 17) och grundades på en flygframställning som verkställdes år 1943. Det finns ingenting indikerar att det ligger någon samfällighet där nere. Hur det förhåller sig i relation till laga skiftes högvattenlinje går dock inte att utläsa. Det finns därmed inte något som tyder på att det finns någon samfällad mark här, vilket även gäller fastigheten S.

Rörande G.L.s fastighet, nuvarande C, så avstyckades den från P (sid. 18). Det framgår också av 5 § att man ansåg att fastigheten hade strand, så det måste ha funnits uppgrundningar i området (sid. 19). I förrättningsakten finns en redogörelse för fastighetsbildningsförhållandena (sid. 20) och man kan även titta på en ägobeskrivning som gjordes i hemmansklyvningen (sid. 21). Det finns dock ingenting som tyder på att det finns någon samfällad mark/samfällighet. Då gäller rörande fastighetsgränser att de ska ha den sträckning som är utmärkt på marken i laga ordning. Och eftersom det är fråga om en strandlinje så har det inte skett någon utmärkning av gränserna. Istället får man titta på den sträckning som kan utläsas med ledning att förrättningskartor, jämte handlingar, innehav och andra omständigheter som kan antas ha varit åsyftade (sid. 23).

När det gäller vatten finns det speciella regler (sid. 24). År 1833 gällde att den som äger strand äger vatten. I området som blev strandförskjutet tillkom äganderätten de enskilda fastigheterna, men fisket utanför var samfällt vilket är U. Det finns ingen samfällighet i övrigt.

Ungefär samma förhållanden gäller för de andra fastigheterna. För K.S.s fastighet, F står att man får nyttja strandfastighetens strand vid Harrbäcksviken samt rätt av väg efter angränsande samfällad väg (sid. 25). Här nämns den då som samfällad fortfarande. Den som sålde fastigheterna och upplät servituten hette F.O. Fastigheten kom från M (sid 26). Fler uppgifter framgår i 1917 års avstyckningsakt, bl.a. hindersåtgärder (sid. 27). Av kartan kan ses att det var samfällad strand som hörde till M (sid. 28). Se om servitutet på karta (sid. 29). När avstyckningen skedde var det 70 meter mellan den dåvarande strandlinjen och vattnet. Stranden har sedan förskjutits och då har servitutet fått flytta med. En fastighetsägare har samma rätt som en servitutshavare. Det är otvetydigt så att det finns en rätt för aktuella servitutsinnehavare. Servituten är likadana med lite varierande lydelse, men de har rätt att nyttja det aktuella området.

Mot bakgrund av de redovisningar som finns på fastighetskartorna är servituten tveklöst giltiga, har vunnit laga kraft och är inskrivna i fastighetsregistret i de härskande fastigheterna. Det är fråga om officialservitut. Det är en viss skillnad när

det gäller I, där står det att det är rätt att anordna båtbyggga. När det gäller H är lydelsen att begagna samfälld strand mot Harräcksviken för bad och angöring av båt.

Domstolen har att utgå från att denna redovisning är tillräcklig och att de har styrkt sin rätt att få ersättningsyrkandet prövat. Alla fastighetsbildningar är inte genomgångna, men i lantmätarutredningen som bolaget har ingett anges att det måste ske en fastighetsbestämning för att man ska kunna klargöra fastighetens rättsliga status. Att servituten bara skulle gälla på land kan inte vara rimligt då bad inte kan ske utan vatten. Det är inte bara fråga om solbad. Praxis ger stöd för att de är berättigade att föra talan och få ersättning, se bl.a. rättsfallet NJA 2004 s. 590. Det är uppenbart att de i detta fall är berörda och har sakägarställning.

UTREDNING ÅBEROPAD AV K.E. M.FL.

Vid huvudförhandlingen har partsförhör under sanningsförsäkran hållits med nedan angivna personer. K.E. m.fl. har även ingett och åberopat viss skriftlig bevisning avseende bl.a. servitutsförhållandena, bl.a. kartmaterial, utdrag ur förrättningsakter och värdeutlåtanden. Hörda personer har i huvudsak anfört följande.

S.L

Hon är född år 1968 och äger tillsammans med J.L. fastigheten J som är belägen ovanför C.Å.s och K.Å.s fastighet. Hennes pappa köpte fastigheten och till en början användes den som sommarstuga. Under år 1977 eller 1978 flyttade de ut till Harrviken och bodde sedan permanent på fastigheten. Hon är uppvuxen där tillsammans med syskon och de har under hela uppväxten nyttjat stranden för bad. Eftersom hennes barn nu badar vid stranden är det fjärde generationen i hennes familj som gör så. Än idag nyttjar de alltså området nere vid strandlinjen väldigt mycket, både sommar och vinter. Det gör även övriga fastighetsägare i närområdet.

Att detta handlar om vissa servitut för båtplats och badplats som bl.a. berör hennes kusin känner hon till. Hon tror att hennes pappa köpte fastigheten år 1957. Hon och J. köpte fastigheten år 2016. När de köpte fastigheten trodde de att det fanns ett servitut till fastigheten, men de har, trots hjälp från ombud, inte hittat något servitut tillhörande fastigheten.

Badområdet nere vid strandlinjen är otroligt långgrund, vilket underlättar möjligheten för bad. När hon växte upp var hon ofta nere och badade med sin familj. Hennes mamma och pappa hade även båt därnere. Förutom att bada spelade

de också fotboll – i området som är beläget ovanför strandlinjen. Idag är detta område igenväxt men på den tiden bestod underlaget i huvudsak av sand.

C.Å.

Hon är född år 1948 och äger fastigheten D, som är belägen nedanför L.s fastighet. Hon har varit fast boende på fastigheten sedan år 1974 och har haft båt nere vid vattnet, invid piren. Vattenområdet invid strandlinjen är oerhört långgrund, därför har hon alltid känt sig trygg med att låta barnen leka ute i vattnet. Inom området finns två utvidgade strandskydd, Harrviken och Björkhaga. Hon tror att strandskydden bildades i december 2014. Det förhållandet att strandskydden har utvidgats innebär att området har oerhört starkt naturvärde. Att hennes fastighet har ett servitut har hon hela tiden haft kännedom om. Hon besökte lantmäteriet den 27 maj 2019, angående bl.a. deras servitut. På fråga från henne svarade en kvinna på lantmäteriet att det är skrivet på det sättet att servitutet ligger ”därnere”. Kvinnan uppgav också att servitutet inte har påverkats av landhöjningen. Hon minns dock inte namnet på kvinnan. Som hon har uppfattat det tillhör servitutet deras fastighet.

K.Å.

Han har ägt fastigheten D sedan år 1974. I samband med att han och C. köpte fastigheten köpte hans mamma stugan som ligger nedanför deras fastighet. Han minns att hans mamma köpte stället eftersom det ligger nära vattnet och då det finns möjlighet till bad nere vid strandlinjen. Som grannar spenderade de mycket tid nere vid vattnet. Han lät hunden springa längs det långgrunda vattnet och hans mamma bedyrade värdet av hur fint området var. Han befärar att ett genomförande av hamnprojektet kommer att sabotera Harrbäcksviken. Fiskgjusen hämtar sin föda i viken, han har sett fiskgjuse flyga med klorna om en gädda. Om hamnprojektet genomförs kommer han att mista den upplevelsen. När det gäller servituten delar han C.Å.s uppfattning.

K.S.

Han är född år 1949 och äger fastigheten E, som han tog över från sin svärmor år 1997. Hans svärmor hade båt nere vid strandlinjen och sedan han övertog fastigheten har han nyttjat området nere vid piren för både båt och bad. När det gäller servituten känner han inte till dem.

L.N.

Han äger fastigheten H tillsammans med J.N.. De har ägt fastigheten sedan år 2004, men han har inte känt till några servitut förrän denna process började. De har emellertid använt området nere vid strandlinjen för bad på sätt som S. och C. har uppgett.

K. och A.E.

De förvärvade fastigheten B år 2010. Han känner till servituten mycket väl; de är belägna rakt nedanför deras fastighet där hamnen är tänkt att uppföras. Området invid strandlinjen är långgrund. Eftersom de önskar djupare vatten när de badar, så behöver de gå väldigt långt ut. Ett genomförande av hamnprojektet kommer att skära av deras möjlighet till bad. Med ritningen för hamnverksamheten som utgångspunkt har han genomfört två mätningar. Båda mätningar har gjorts på samma punkt – punkten där han utifrån ritningen bedömt att slutet på piren ligger. I det området brukar han fiska och han upplever att det finns ett grund vid den punkten eftersom det blir en form av grumling så fort vindförhållande uppgår till sex m/s eller mer. De mätningar han har gjort stämmer med uppgifterna från båtens ekolod. Skälet till att de bor där är närheten till naturen. Ett av deras största intressen är att träna hundarna. Syftet med träningen är att hundarna ska lära sig att springa ut i vattnet och apportera fågel. För denna typ av apportträning är stranden ypperlig. Även möjligheten till bad gynnar träningen, såtillvida att det ger hundarna en möjlighet att svalka sig.

BOLAGETS KOMPLETTERINGAR OCH BEMÖTANDEN

Domstolen sammanfattar nedan bolagets kompletteringar till ansökan samt vad bolaget har anfört i sina bemötanden i målet. Bolagets svar redovisas för aktuell motpart eller remissinstans. Sist redovisas tillägg och justeringar som bolaget har gjort vid huvudförhandlingen.

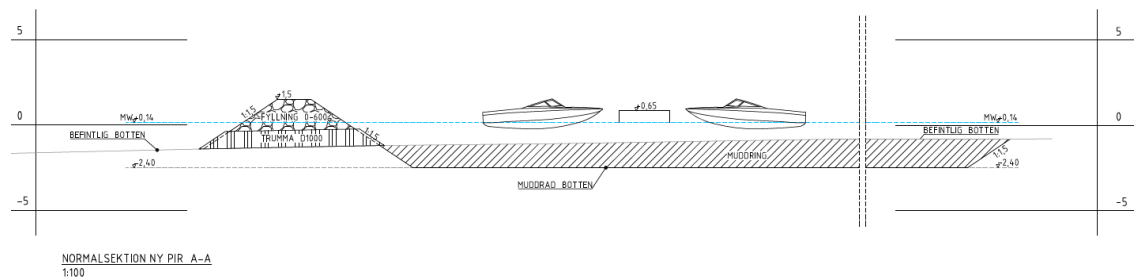
Kompletteringar av ansökan

Komplettering april 2021

Bolaget har i april 2021 kompletterat ansökan enligt följande.

Ritningar och beskrivningar av anläggningen

Ritningar M01-001–M10-003 har upprättats. Fasta anläggningar är stenarm/pir, flytbryggor, bryggankare samt strandskoning (se figur nedan). Gångbroarna till bryggorna kommer att lyftas upp på land när sommarsäsongen är slut, i oktober månad. Två trummor kommer att placeras i den fasta piren, ritning M10-001. Varje trumma har dimensionen 1000 mm x 10 000 mm. Vattengenomstömningen genom båda trummorna blir totalt 0–15,7 m³, ritning M10-002.

Muddermassorna ska placeras enligt ritning M10-003. Syftet är att fylla upp marken på land samt som insynsskydd vid parkeringen. Delar av muddermassorna kommer att hamna under högsta högvatten men innanför strandskoningen som är + 2,0 m. Strandskoningen närmast vattnet är täckt med 1,0 meter tjockt lager erosionsskydd av fraktionerat berg, 200–500 mm. Innanför detta lager kommer en jordvall, 4 meter bred och 2 meter hög. Utanför jordvallen på befintlig mark, läggs en geotextil med bredd 10 meter. På denna kommer muddermassorna att läggas ut.

Strandskoningen kommer att utföras på två olika sätt. På den västra sidan av vattenområdet kommer det att anläggas en 5 meter bred båtslip. På den östra sidan om båtslipen anläggs en 15 meter lång spontad kaj, ritning M10-003. Resterande strandskoning ska ha en slänt bestående av berg med fraktionen 200-500 mm, ritning M10-001.

Muddring, muddermassor och sedimentprover

Det aktuella vattenområdet är 11 700 m² där 15 000 –17 000 m³ bottenmassor (osvållda) avses att muddras, ritning M10-003. Nuvarande och erhållna djup, ritning M10-001. Sedimentproverna (som är genomförda med en Ekmanhuggare) i förhållande till muddringsområdet redovisas i ritning M01-001. Vattenområdet, enligt detaljplankarta, är 175 m x 100 meter. Vattendjupet längst ut i hamnbassängen är 2,4 meter. Därför behövs det inte muddras för någon båtfarled.

Muddringsarbetet kommer att genomföras vintertid. Arbetet kommer då att påbörjas under december månad med snöröjning för att isbildningen ska bli så stor som möjligt. Vid behov kommer isen också att spolats för att erhålla rätt tjocklek. Själva muddringen kommer att utföras med grävmaskin under januari-februari eftersom den tiden på året är bäst då det kommer att ge minst miljöpåverkan. Transporten av muddermassorna upp på landområdet sker med dumper.

När det gäller underhållsmuddring så är det svårt att uppskatta tiden men båthamnar i vår närhet har fått muddra med 20 års mellanrum.

Avvattning

Muddermassorna ska avvattnas genom en geotextilduk, strandskoning, den sandiga marken och vidare ner i grundvattnet.

Förslag på kompensationsåtgärder

I projektet bedöms påverkan inte bli så stor att det motiverar kompensationsåtgärder. Boverket öppnar dock upp för ”frivilliga kompensationsåtgärder”. Bolaget har naturligtvis intresse av att påverkan på natur och omgivning blir så liten som möjligt med tanke på att projektet som sådant är till för att gynna det rörliga friluftslivet som i hög grad är beroende av en så orörd och välkomnande naturupplevelse som möjligt.

Kompensationsåtgärder kan dock inte vidtas utanför den fastighet för marinan som definieras i gällande detaljplan då verksamhetsutövaren inte har rådighet över dessa mark- och vattenområden. Vissa åtgärder föreslås dock för att kompensera för påverkan på djurlivet och det rörliga friluftslivet:

- Uppsättande av holkar för olika fågelarter för att kompensera för de träd och lövdungar som går förlorade.
- I mesta möjliga utsträckning plantera nytt buskage och träd på grönytor inom fastigheten inklusive den vall som ska utgöra insynsskydd mot parkeringen.
- Underlätta för fri passage längs stranden för det rörliga friluftslivet genom att anlägga en stig för allmänheten inom fastigheten förbi hamnen.
- Till detta kan tilläggas att pirar av sådan typ som bolaget avser uppföra ofta blir utmärkta häckningsplatser för exempelvis tärnor, särskilt då framförallt den yttre delen av piren kommer att vara väldigt ostörd plats för fåglarna.

Komplettering augusti 2021

Efter föreläggande från domstolen har bolaget den 30 augusti 2021 inkommit med följande kompletteringar till ansökan.

Sik

Antagandet att sik inte leker i muddringsområdet på grund av vattendjupet härrör från bakgrundsmaterial framtaget i en tidigare kompletterande miljökonsekvensbeskrivning (Vatten- och miljöbyrån, 2013). Det framgår dock inte vad den bedömningen grundar sig på och efter närmare granskning ser vi behov av att justera bedömningen. Siken är i nuläget klassificerad som livskraftig och i Bottenviken är beståndet ökande (SLU, Artdatabanken, 2020). Det finns uppgifter som visar att siken reproducerar sig längs med hela kusten av Bottenviken, på lämpliga bottnar. Enligt en finsk studie, utförd i stora delar av Bottenviken och Bottenhavet kan unga sikyngel (i larvstadiet) påträffas i varierande habitat längs strandlinjen, men i studien påträffades de största mängderna längs med svagt

sluttande, grunda sandbottnar. I studien fångades nästan alla larver på djup <1 meter och de flesta av dem på djup mindre än 0,3 meter. En försiktig bedömning, baserat på tolkning av satellitfoton över närområdet är dock att Harrviken inte utgör en av de viktigaste lokalerna för lek. De betydligt sandigare strandområdena kring Sandön och Junkön, och omkringliggande öar, är troligen av större betydelse för denna del av Bottenviken. Sammantaget bedöms det vara troligt att delar av Harrviken kan utgöra eller utgör lekområde för sik. Det går i vilket fall inte att utesluta det. Vid muddring vintertid är det svårt att minimera direkta negativa effekter på sikens rom (som inte kläcker förrän april-maj). Det är därmed svårt att föreslå åtgärder utöver de redan föreslagna skadeförebyggande åtgärderna.

Miljökvalitetsnormer

Efter att miljökonsekvensbeskrivningen har färdigställts har den ekologiska statusen korrigerats till god. Utifrån bottensammansättningen, med övervägande delar hårdbotten, bedöms ingen av kvalitetsfaktorerna (växtplankton, siktdjup, syreförhållanden och näringsstatus samt mätdata över särskilt förorenande ämnen) påverkas negativt över tid. Området mellan inre delarna av Harrviken-Sörudden (bortanför Lövskär), Norra sidan av Lövskär och Laxfisket har en areal på cirka 5 km², vilket kan sättas i relation till muddringens omfattning på cirka 12 000 m² eller 0,01 km². Vattenförekomstens totala areal uppgår till 95 km². Eftersom omsättningen av vatten för området är relativt stor samt att botten i huvudsak utgörs av det hårdare slaget, bedöms påverkan på kvalitetsfaktorerna vara av övergående slag och det bedöms vara svårt att påvisa någon betydande förändring på kvalitetsfaktorerna redan under påföljande sommar och höst. Muddringen bedöms därmed inte påverka möjligheten att bevara god ekologisk status eller riskera att inte längre uppnå miljökvalitetsnormen.

Anläggande av pir

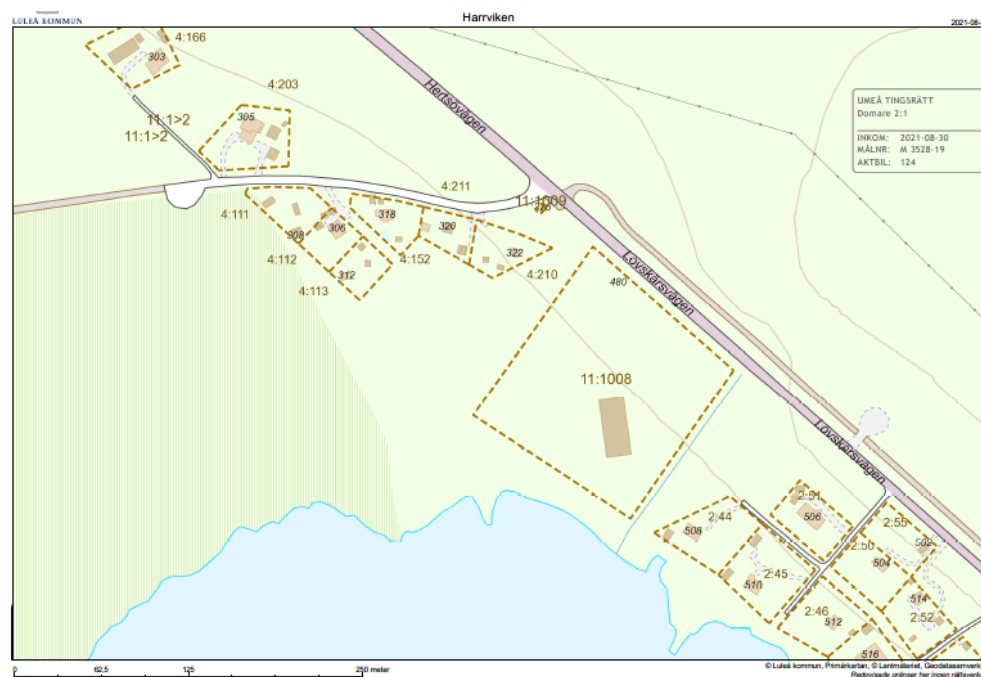
Allt material som tas upp från Harrvikens botten ska placeras på land innanför den strandskoning som ska anläggas. I MKB har följande angetts: ”Vid anläggning av stenpiren skall risken för sedimentbortträngning särskilt beaktas. Bedöms risken för sedimentbortträngning som överhängande skall åtgärder för att minimera eventuella negativa effekter vidtas. Detta kan exempelvis göras genom att finare uppmuddrat material omsluts med geotextil innan grövre material som stenar och block läggs på piren.” Med avsnittet menas att om det bedöms nödvändigt för att undvika sedimentbortträngning under piren, kan geotextil läggas ut på botten innan stenar och block läggs ut.

Berörda fastigheter/servitutsinnehavare

Harrvikens Marina AB har hela tiden utgått från detaljplanen och de arealer som plankartan visar. När noggrannare projekteringar gjordes visar det sig att det vattenområde som direkt berörs av muddringsarbete är något större än vad som angavs

som cirka-uppgifter i tillståndsansökan. Det ligger dock med marginal inom den areal som detaljplanen anger som vattenområde för småbåtshamnen. I beskrivningstexten till detaljplanen anges på sidan 5 att ”Av ovanstående handlingar är det endast plankartan med bestämmelser som har juridisk verkan.” De skisser/illustrationer som togs fram i samband med detaljplanearbetet är just bara skisser som tagits fram i detaljplanearbetet och dessa är inte juridiskt bindande. I tillståndsansökan är det också angivet att dessa skisser endast visar hur området kan disponeras. Därför anser inte bolaget att några fler fastigheter kan anses berörda än vad som tidigare angivits.

Bolaget vill dock peka på att enligt beskrivningen till detaljplanen så är det fyra fastigheter vars servitut anses berörda av planen. Nedan bifogas utdrag ur detaljplanebeskrivningens sida 16 under rubriken ”Fastighetsrätt”. ”Det finns servitut till förmån för närbelägna bostadsfastigheter E, G, D och L att få anlägga båtbygga och landningsplats för båt vid stranden inom U. Servitutens ursprungliga läge berör ett markområde väster om planområdet cirka 100 meter från nuvarande strandlinje. På grund av landhöjningen har strandlinjen förskjutits cirka 100 meter de senaste 60 åren. Servitutsrätten att anordna båtplatser har av tradition nyttjas väster om planerad hamn. Om en ny fastighet bildas för hamnen får i lantmäteriförrättningen bedömas om servituten berör det avstyckade markområdet. Om lantmäteriet bedömer att marken belastas av servitut, kan servituten upphävas inom det markområde som är föremål för fastighetsbildning. Ersättning utgår då till ägare av berörda fastigheter som innehar båtplatsservitut.”

Fastighetskarta utvisande nuvarande fastighetsförhållanden.

Fastighetskarta med de gamla fastighetsgränserna markerade.

Komplettering september 2021

När detaljplanen ställdes ut för granskning så upprättades samtidigt en fastighetsförteckning till detaljplanen. I fastighetsförteckningen framgår att Lantmäteriet anser att statusen för båt och badservitutet är osäkra. Servitut till förmån för fastigheterna B, C, D, L, G och H inrättades när fastigheterna bildades på respektive stamfastighet (P och M) och på samfälligheten för stranden. Dessa servitut finns inte redovisade i fastighetsregistret, varför statusen är osäkra enligt Lantmäteriet.

Berörda fastigheter har också servitut för väg. Vägservitutet finns inskrivna i fastighetsregistret. Kommunen har förvärvat fastigheten P och överfört marken till A. Vägservitutet har samtidigt överförts från P till att idag belasta A. Övriga servitut för båt och badplats har inte överförts till A och de finns idag inte upptagna i fastighetsregistret. Vi anser därför att frågan om båt- och badplatsservitutet tidigare har utretts i lantmåteriförrättningar. Som rättsläget är idag så anser vi att vårt verksamhetsområde inte berörs av några servitut.

Bemötande nämnden

Bolaget ser begränsade möjligheter att hitta alternativa lokaler inom ett rimligt avstånd till stadskärnan och omgivande bostadsområden och anser att gjord lokaliseringsutredning är adekvat.

Tillståndsansökan avser arbeten i vattenområdet och uppläggning av muddermassor. Övriga tillståndsfrågor bedöms inte omfattas av tillstånd till vattenverksamhet eller uppläggning av muddermassor utan bör hanteras separat då tillstånd erhållits. Enligt fastställd planbeskrivning tillhörande detaljplanen för Harrvikens marina ska VA-ledningar från Harrvikens Marina till anslutningspunkt samt intern pumpstation utföras och bekostas av exploatören. Avtal kommer att upprättas innan anslutningspunkt anges eftersom verksamheten ligger utanför det kommunala verksamhetsområdet för VA. Oaktat om utbyggnaden av VA-nätet kommer till stånd innan eller efter att marinan anläggs finns det möjligheter att omhänderta vatten från anläggningen, antingen via tank eller via det kommunala ledningsnätet. Eventuella verksamhetskoder tas fram och erforderliga tillstånd söks vid behov efter att tillstånd för vattenverksamhet och uppläggning av muddermassor erhållits.

Ingen provtagning med avseende PFAS-ämnena har genomförts. Området i fråga är relativt exponerat för vind och utgörs av transportbottnar varpå provtagning inte genomfördes i den utredning som genomfördes på uppdrag av Luleå kommun. Analys av förekomst av PFAS i fiskmuskel (från fisk fångad i fjärden) påvisade dock inga halter överskridande laboratoriets rapporteringsgräns. Många PFAS-ämnena är vattenlösliga och således spridningsbenägna. Det förefaller därför troligt att PFAS-ämnena som eventuellt når Harrbäcksviken via Harrbäcken avsätts där bottensediment ackumuleras, möjligen längre ut i fjärden eller i delar av den skyddade Harrbäcksviken. Denna bedömning betyder dock inte att det inte kan finnas spår av PFAS-ämnena inom det tilltänkta hamnområdet, tidigare undersökningar pekar dock på att förekomsten bör vara begränsad. Bolaget anser att de beskrivningar som tillhandahållits avseende hanteringen av muddermassor är tillräckliga.

Harrviken pekades ut av Luleå kommun som en plats för ny fritidsbåthamn redan 2013 i ”Utredning kring behovet av fler småbåtsplatser i Luleå”. Syftet med utredningen var att utreda förutsättningarna för att skapa fler båt- och gästhamnsplatser i kommunen. Den kommunala inriktningen är att stimulera och underlätta för andra aktörer än kommunen att anlägga småbåtshamnar för fritidsbåtar. I utredningen motiveras de utpekade lokaliseringarna med bland annat hänsyn tagna till förutsättningar för muddring, störningar för närboende, byggbar mark, kostnader och tekniska förutsättningar kopplat till vågbrytare, pir, brygganläggning etc. Harrviken blev också en av de platser som pekas ut i kommunens gällande ”Översiktsplan 2013”. Kommunen har också låtit ta fram en detaljplan som ger förutsättningar för byggandet av en marina. De miljöinventeringar och undersökningar inklusive efterföljande miljökonsekvensbeskrivning, som tagits fram har blivit godkända under den process som pågått under många år. Senast i samband

med att kommunens detaljplan för Harrvikens Marina vann laga kraft efter prövning i Mark- och miljööverdomstolen.

I tillståndsansökan har miljökonsekvensbeskrivningen kompletterats och uppdaterats eftersom några år gått sedan den ursprungliga miljökonsekvensbeskrivningen togs fram. Sammantaget innebär detta att bolaget anser att de har gjort allt för att belysa de viktiga frågor som måste besvaras och sedan vidta de åtgärder som krävs för att den negativa påverkan på miljön ska bli så liten som möjligt.

Bemötande länsstyrelsen

Enligt kommunens år 2013 antagna översiktsplan för Hertsölandet ska området utvecklas till en stadsnära by och utrymme ska finnas för etablering av fler båtplatser. Området är även detaljplanelagt för verksamheten småbåtshamn/marina. Föreslagen lokalisering är inte att betrakta som oexploaterad. Det aktuella området ligger mellan två bebyggelseområden längs en strandlinje som sedan tidigare är tydligt påverkad av mänsklig aktivitet i form av (äldre och nygjorda) muddringar, båtlaningar, bryggor och pirkonstruktioner, men också gallring/siktröjning och vedtäkt. Området, syd-sydväst om Gamla Lövskärsvägen 308-322 angränsar dock till ett mer sammanhängande och till stor del obebyggt område vid Harrviken – Getholmsskatan. Avståndet mellan Getholmsskatan i söder och planområdet i norr är fågelvägen cirka 1 km, avståndet längs strandlinjen är cirka 2,5 km. Av dessa 2,5 km utgör området aktuellt för småbåtshamn cirka 0,1 km, vilket motsvarar 4 %. Harrviken är en grund havsvik, detta är dock inget unikt för vare sig befintliga eller planerade hamnar längs Bottenvikskusten. Generellt sett är expanderings av befintliga hamnar den ur miljöaspekt oftast mest lämpliga lösningen. Sådana etableringar har historiskt, enligt Luleå kommun, visat sig mycket svåra att åstadkomma till följd av motsättningar från befintliga båtplatsägare.

Den lokaliseringsutredning som genomförts består av samma utredning som genomförts inför antagandet av detaljplanen för området. Bedömning har utgått ifrån ortofoto, sjökort samt samlad erfarenhet av liknande etableringar. Sex kvalitetsfaktorer har utvärderats för fem hamnlägen. De olika faktorerna utgörs av vattendjup i hamn, vattendjup utanför hamn, bottenmaterial, närboende, natur samt friluftsliv. Av de fyra närmsta större småbåtshamnarna (Hertsö fiskeläge, Lövskär, Hindersöstallarna och Hagaviken) har Lövskär och Hagaviken enligt bedömningen en mer gynnsam lokalisering än Harrviken, medan en lokalisering vid Hertsö fiskeläge är likvärdig. Emellertid har Hertsö fiskeläge ett sämre vattendjup utanför hamnen och skulle vid en utvidgning ha större inverkan på strandlövskogarna, än vad en hamn i Harrviken skulle få. Detta eftersom Hertsö fiskeläge ligger mer centralt i det mer oexploaterade området väster om Harrviken, den så kallade ”gröna barriären”. Vid en utveckling av befintliga hamnar förefaller därmed

Lövsjär och/eller Hagaviken vara den mest fördelaktiga lösningen, sett till de kvalitetsfaktorer som redovisas, men det förutsätter också ett godkännande från respektive hamnförening. Det som skiljer Harrviken från flera andra strandområden är att det finns en exploatör som vill ordna en småbåtshamn nära centrala delarna av Luleå.

Avseende behovet av nya båtplatser så bestod Harrvikens Marinas kölista för båtplats under november 2019 av 195 båtägare samt ytterligare 60 intresserade av vinterförvaring, vilket indikerar en fortsatt hög efterfrågan på båtplatser. Harrvikens Marina anser därför att behovet av båtplatser i Luleå fortfarande är stort. Bolaget anser att det inte är rimligt att kräva ytterligare undersökningar avseende behovet av nya båtplatser.

Det är riktigt att begreppet artfattigt kan vara missvisande i sammanhanget och att områdets artsammansättning snarare bör betraktas som normalt för Norrbottens-kusten. Detta beskrivs även i miljökonsekvensbeskrivningen. Generellt sett är stränder biologiskt rika. Inom det aktuella området är dock förutsättningarna för detta begränsade till följd av sedan tidigare genomförda röjningar, gallringar, muddringar, pirkonstruktioner i vattenområdet samt uppläggning av massor i öster. Enligt den naturvärdesinventering som genomförts har Harrvikens botten en svag tvättbrädestruktur som kan attrahera sik- och siklöjeyngel. Länsstyrelsen har även påträffat sik- och siklöjeyngel i området. Området är dock litet och inte ett av de viktigaste områdena för fiskyngel. Inga arter klassificerade som hotade påträffades under den genomförda naturvärdesinventeringen, därmed inte sagt att de med säkerhet inte förekommer i området vid någon tidpunkt.

Naturvärdesinventeringen har utförts av sakkunnig på dåvarande Vatten och miljöbyrån, sedermera AFRY. Inventeringen på land gjordes med avseende på områdets betydelse för djur- och växtliv samt friluftsliv. Vid inventeringen observerades bland annat fiskgjuse, en art som omfattas av fågeldirektivet samt är fridlyst enligt 4 § artskyddsförordningen. Utifrån de beskrivningar som görs av strandzonen och de terrestra habitaterna i naturvärdesinventeringen, anser bolaget att det inte finns anledning att göra särskilda eftersök av skyddade arter.

Sedimentprovtagningen är genomförd av sakkunnig från dåvarande Vatten och miljöbyrån, sedermera AFRY. Sedimentproverna uttogs med en s.k. Ekman-huggare. Gjorda provtagningar indikerar inte några förorenande ämnen och det begränsar möjligheten att föra ett resonemang med faktiska data. Bolaget anser att den beskrivning av påverkan på miljökvalitetsnormerna samt hanteringen av dagvatten som redovisats i miljökonsekvensbeskrivningen är tillräcklig. Ingen av de undersökningar som är genomförda inom området har indikerat förekomst av sulfidsediment. Enligt SGU samt de sedimentprovtagningar som genomförts består

botten huvudsakligen av morän. Det finns heller inga uppgifter om att tidigare muddringsarbeten som utförts i planområdets direkta närhet har innehållit sulfidsediment, eller att några åtgärder vidtagits för att undvika utlakning från muddermassorna. Till följd av att området ligger längs Norrbottenskusten går det dock inte att utesluta att sulfidhaltiga sediment förekommer, dessa bedöms dock i sådant fall utgöras av mindre linser.

Muddringen i det aktuella området är inte mer omfattande än att det muddrade materialet i sin helhet kan nyttjas inom det planerade hamnområdet. Eventuella massor av sämre kvalitet kan användas till anläggningar med lägre krav på stabilitet, detta anses dock vara ett hypotetiskt resonemang då inga av de undersökningar som genomförts har påvisat sulfidsediment. I de fall sulfidhaltiga massor påträffas kommer ett separat tillstånd att sökas och hanteringen ske i samråd med tillsynsmyndighet. Utgångspunkten för Harrvikens Marina är att förhindra urlakning av föroreningar och näringsämnen till mark- och vattenområdet. Den främsta påverkan uppkommer genom det direkta ingrepp som muddringen innebär för de habitat som återfinns inom hamn- och muddringsområdet. Påverkan är dock lokal och området är relativt litet och håller inga högre naturvärden. Kompensationsåtgärder är ofta svåra att åstadkomma till följd av att bolaget behöver ha rådighet över mark/vattenområde för var åtgärderna kan genomföras. Skadeförebyggande åtgärder anses vara av större vikt än kompensationsåtgärder. Bolaget överlåter till domstolen att avgöra huruvida behov av kompensationsåtgärder föreligger, i de fall domstolens beslut innefattar krav på kompensationsåtgärder föreslås att villkor om fiskeavgift anges som alternativ.

Bolaget har hela tiden haft ambitionen att vidta de skadeförebyggande åtgärder som beskrivs i tillståndsansökan respektive miljökonsekvensbeskrivningen. Bolaget har därför inget att erinra mot att dessa utgör föreskrivna villkor för tillstånd.

Bemötande Transportstyrelsen

Förändringarna i vattenområdet avses att mätas in då anläggningen är färdig och erforderlig belysning och reflexer kommer att installeras.

Bemötande Sjöfartsverket

Angående inmätning samt behov av belysning och reflexer, se kommentar till Transportstyrelsen. Gällande behov av eventuell utmärkning för sjöfarten avser bolaget att utreda behovet i samråd med Transportstyrelsen vid erhållet tillstånd. Objekt för sjöfarten kommer inte placeras på ett sådant sätt att de verkar skymmande eller förvirrande för sjöfarande på farleden nr 707. Bolaget kommer att

ansvara för att sjösäkerheten säkerställs under anläggningsarbetet och att tillräckliga riskreducerande åtgärder vidtas. Bolaget kommer att i samråd med både Transportstyrelsen och Sjöfartsverket mäta in och vid behov märka ut en för sjösäkerheten lämplig angöring till marinan.

Bemötande K.E. m.fl.

Rådighet

Bolaget anser sig ha rådighet över berört vattenområde. Ett avtal daterat den 18 oktober 2019 avseende upplåtelse av vatten och strandområde genom arrende finns upprättat. Arrendeavtalet är upprättat mellan Luleå kommun, ägare av vatten och strandområdet, och bolaget. Arrendeavtalet är ett femårigt arrende som förlängs med fem år i sänder om uppsägning ej sker senast sex månader före den löpande arrendetidens slut. Det framgår i arrendeavtalet att kommunen har som avsikt att överlåta den utarrenderade marken till bolaget när tillstånd för den planerade verksamheten erhållits.

Det framgår i §2 att ”Arrendestället ska användas för båtförvaring och planerad småbåtshamn och därtill hörande aktiviteter (Marina).” Bolaget anser att detta måste tolkas som att kommunen givit dem rådighet över området och att åtgärder i vattenområdet får vidtas om tillstånd erhålls då området inte kan användas som småbåtshamn om inte sådana åtgärder genomförs.

Servitut

Berörda fastigheter är A och Q (tidigare prel. T), vilken avstyckats från A och förvärvats av bolaget. A ägs av Luleå kommun. Dessa fastigheter berörs direkt av föreslagen marina. Utöver dessa fastigheter berörs fastigheter knutna till de servitut som finns i området indirekt, dessa redovisas i tabell nedan. Möjligheten för dessa fastighetsägare att nyttja sitt servitut inom fastigheten bedöms inte påverkas av föreslagen anläggning. Servituten avser möjlighet till landningsplats för båtar och badplats vid dåvarande stranden i anslutning till den samfällda vägen. På grund av landhöjningen har strandens läge förskjutits och servitutområdets exakta läge ligger väster om planerad hamn, cirka 100 meter från dagens strandlinje. Servituten är knutna till stranden men det finns ingen direkt angiven plats för dem. Servituten behöver därmed inte upphävas eftersom det kommer att finnas ett opåverkat strandområde vid sidan av hamnen. När hamnen byggs minskar området med rätt att anlägga båtplats men servitutens syfte och funktion kan fortsatt gälla. Även Lantmäteriet har, enligt inkommen information från Luleå kommun, gjort bedömningen att servituten för båtplatser inte påverkas vid en avstyckning.

Sammanfattning av servitut för respektive fastighet.

Fastighet	Bildad	Från stamfastighet	Servitut, lydelse
K 1951		M	Med det avstyckade området följer rätt att för bad och dylikt nyttja stamfastighetens strand (M) vid Harrbäcksviken samt rätt att taga väg dit efter angränsande samfärdig väg.
E 1960		X	Med området följer rätt att använda den i sydväst angränsande samfärdiga vägen som utfartsväg och som väg den till Harrbäcksviken och att vid denna å för Hertsö by samfärdig mark anordna båtbygga.
F 1951		M	Med det avstyckade området följer rätt att för bad och dylikt nyttja stamfastighetens strand (M) vid Harrbäcksviken samt rätt att taga väg dit efter angränsande samfärdig väg.
G 1955		M	Med området följer rätt att nyttja den söder om området emellan stamfastigheten och Y belägna samfärdiga vägen samt 50 meter längs den samfärdiga stranden mot Harrbäcksviken invid den samfärdiga vägen som bad- och landningsplats för båt.
D 1960		M	Med området följer rätt att använda den i sydväst angränsande samfärdiga vägen som utfartsväg och som väg ned till Harrbäcksviken och att vid denna å för Hertsö by samfärdig mark anordna båtbygga.
L 1961		M	Med området följer rätt att nyttja den söder om området mellan stamfastigheten och Y belägna samfärdiga vägen samt samfärdig strand mot Harrbäcksviken för bad och angöring med båt.
J 1957		M	Med det avstyckade området följer rätt att som utfart begagna angränsande samfärdiga väg fram till landsvägen Luleå-Lövskär.

Bolaget överlåter till domstolen att avgöra om servitutsfastigheterna är sakägare. De har förtecknat de fastigheter som är aktuella. Servitutet som omfattar rätt att nyttja stranden för bad, angöring med båt etc. hindras inte då den planerade marinan endast upptar en mindre del av aktuell strandsträcka. Kommunen har också antagit en detaljplan som ger förutsättningar för byggandet av en marina.

Redan påbörjade arbeten

Bolaget menar att de följt gällande marklov. Samtliga åtgärder har genomförts på fastigheten Q, vilken ägs av bolaget. Inga arbeten i området avsett för vattenverksamhet har genomförts, inte heller några åtgärder som är tekniskt kopplade till detta område. Ingen sprängsten har lagerhållits inom området. En del

block har funnits upplagda på fastigheten Q, vilka uppkommit från det att mark brutits för gårdsplan och tillfartsväg till fastigheten.

De åtgärder motparterna avser är inte förberedelse för vattenverksamhet. Bolaget har av kommunen förvärvat fastigheten Q. Till denna har anslutningsväg från kommunal väg anordnats, skog avverkats och marken avröjts av kommunen och iordningsställts av bolaget. Därefter har en lagerbyggnad för vinterförvaring av båtar, husbilar och andra fordon uppförts. För detta har marklov respektive bygglov erhållits av Luleå kommun. Fastigheten Q kommer framöver att kunna fungera oberoende av hamnen för vinterförvaring av båtar och olika fordon, vilket styrks av att lagerbyggnaden är uthyrd till fullo för vintern 2020-2021.

Vattenförhållanden

Vattenomsättning bedöms snarare öka i området till följd av det ökade vattendjupet, vilket kan vara positivt för vattenförekomsten. En viss uppgrundning kan komma att ske i direkt anslutning till piren.

Bolaget har utgått från de värden på högsta högvatten som angivits i tillståndsansökan, +1,46 i höjdsystem RH 2000. I textbeskrivningen till detaljplanen är högsta högvatten angiven till +1,71. Tilläggas kan att det högsta högvatten som någonsin uppmäts i Bottenviken är +1,77 (SMHI Kalix 1984). Det innebär att den marknivå som vi föreslår ovanför strandskoningen, +2,00, med marginal ligger över dessa värden för högsta högvatten.

K.E. m.fl. anser att uppgiften om vattengenomströmningen genom trummorna måste kompletteras med beräkningar av vilka mängder vatten som kommer att strömma genom trummorna och med vilken hastighet vattnet har, samt hur långt vattenströmmen når. De konsulter bolaget har anlitat menar att en detaljerad modellering blir mycket komplex och omfattande och kommer ändå att vara missvisande då vattengenomströmningen vid ett specifikt tillfälle är beroende av vattenstånd, vindriktning vindstyrka etc. Bättre är då att dimensionera trummorna med god marginal till önskad genomströmning, vilket är gjort.

Naturvärden

Harrvikens botten har en svag tvättbrädestruktur som kan attrahera sik-/siklöjeyngel. Sikyngel förekommer främst vid Bottenvikens vidsträckta sandstränder. Området håller förmodligen fiskyngel av olika arter under delar av året men området är litet och inte ett av de viktigaste områdena för fiskyngel. Inga musslor observerades i vattnet vid naturvärdesinventeringen som genomförts. Allmänna dammusslor förekommer längs Norrbottenskusten både inomskärs och längre ut i skärgården. Dammusslor kan man förvänta sig att hitta i Harrviken, dock

inte i några täta bestånd/musselbankar. Fågelinventering har utförts vid två tillfällen i juni 2015. Vid inventeringen påträffades inget som antyder att häckande sjöfåglar eller vadare uppehåller sig i området. Småfågel, trastar och duvor kan ha bon i skogsområdet, inga bon påträffades dock vid inventeringen. Inga rovfåglar observerades. Detta utesluter dock inte att området under vissa perioder nyttjas som häckningsplats. Motsatt sida av Harrviken, där röjning och gallring inte utförs lika frekvent, bedöms dock utgöra ett attraktivare område för fåglar. Det är även där som merparten av fågelobservationerna under naturvärdesinventeringarna gjorts. Båtplatsen i sig påverkar därmed inte direkt de habitat som nämnda arter kräver. Eftersom häckning av ovan nämnda arter i regel startar innan båtsäsongen, bedöms störningarna som verksamheten medför sommartid inte heller påverka häckningen i någon betydande utsträckning.

Naturvärdesinventering har utförts av sakkunnig på dåvarande Vatten och miljöbyrå, sedermera AFRY. Miljökonsekvensbeskrivning togs fram till tillståndsansökan för småbåtshamnen (verksamhets-MKB) och godkändes av domstol den 11 maj 2015 (mål nr M 1735-13). Vare sig naturvärdesinventeringen eller miljökonsekvensbeskrivningen samt den uppdaterade miljökonsekvensbeskrivningen som medföljer tillståndsansökan visar på att ytterligare inventeringar skulle behövas.

Masshantering

Provtagningarna är redovisade i miljökonsekvensbeskrivningen som är godkänd i samband med kommunens detaljplaneärende. Bolaget ser därför inte att det finns anledning att ifrågasätta eller komplettera de provtagningar som gjorts. Enligt tidigare beräkningar kommer muddring ner till 2,5 meter medföra att ca 14 000 – 20 000 m³ bottensediment kommer att grävas bort. Till följd av den volymutvidgning som sker då materialet inte längre ligger lagrat och packat på botten kommer massorna att svälla vid muddringen. Dessutom sker en viss inblandning av vatten till massorna. Volymen muddermassor bedöms därför uppgå till ca 17 000 – 24 000 m³, d.v.s. cirka 20 % mer än den volym som är planerad att grävas upp för att uppnå efterfrågat djup. Enligt bolaget är den beräknade mängden muddermassor något tilltagen och de faktiska volymerna blir därför troligtvis lägre. De muddermassor som tas upp under projektet kommer i sin helhet att nyttjas för anläggningsändamål inom området. Underhållsmuddringar kommer att krävas om en hamn anläggs i viken. Frekvensen för underhållsmuddringar beror på flera olika faktorer. Underhållsmuddringsfrekvensen har tidigare bedömts behöva genomföras vart 20 år inom hamnen och dess mynning mot havet för att bibehålla farbart djup. Materialet från framtida underhållsmuddringar måste transporteras bort från området. Detta skiljer dock inte Harrviken från många andra befintliga och planerade hamnar.

Bolaget anser inte att den aktuella verksamheten råder under Industriutsläppsdirektivet (2010/75/EU) samt Industriutsläppsförordningen (2013:250). Vidare anser bolaget att redovisningen av hanteringen av muddermassor samt på vilket sätt de kommer att nyttjas är beskriven i handlingarna.

Lokalisering

Bolaget anser att möjligheterna att nyttja området vintertid för rekreation fortsatt kommer att vara möjliga. Hamnar är generellt förenade med en något större risk för försvagade isar, detta gäller dock endast i området närmast konstruktioner i vattnet. Övriga delar av viken bedöms inte påverkas i detta avseende. För att minska risken för olyckor föreslås att skyltar sätts upp vintertid för att upplysa om risken. Redan 2013 pekade kommunen ut Harrviken som en plats för ny fritidsbåthamn i "Utredning kring behovet av fler småbåtsplatser i Luleå". Syftet med utredningen var att utreda förutsättningarna att skapa fler båt- och gästhamnsplatser i kommunen. Den kommunala inriktningen är att stimulera och underlätta för andra aktörer än kommunen att anlägga småbåtshamnar för fritidsbåtar. I utredningen motiveras de utpekade lokaliseringarna med bland annat hänsyn tagna till förutsättningar för muddring, störningar för närboende, byggbar mark, kostnader och tekniska förutsättningar kopplat till vågbrytare, pir, brygganläggning etc. Harrviken blev också en av de platser som pekas ut i kommunens gällande "Översiktsplan 2013".

Ersättningar/servitut

Som tidigare beskrivits anser bolaget att syftet och funktionen med servituten inte påverkas. Det kommer vara möjligt att nyttja servituten även efter etableringen av småbåtshamnen. Bolagets hållning är att yrkandena bör avvisas som de är formulerade. Eventuella ersättningskrav bör ställas mot Luleå kommun som äger mark-/vattenområdet. Syftet och funktionen med servituten påverkas inte då det, även då en marina färdigställts, finns strand som kan nyttjas i servitutens syfte för de berörda fastigheterna.

Ersättningsyrkandena ska i första hand avvisas och i andra hand avslås. Inga belopp kan vitsordas som skäliga i och för sig i dagsläget. Skäl för avvisningsyrkandet är att aktuella parter inte är sakägare i målet. I andra hand görs gällande att parterna inte har rätt till ersättning.

Enligt beskrivningen till lagakraftvunnen detaljplan så är det fyra fastigheter vars servitut anses berörda av planen. Se utdrag ur detaljplanebeskrivningens sida 16 under rubriken "Fastighetsrätt": "Det finns servitut till förmån för närbelägna bostadsfastigheter E, G, D och L att få anlägga båtbygga och landningsplats för båt vid stranden inom U." Övriga fastigheter K och F har servitutet beläget på dåvarande

stamfastighet M. Dessa servitut ligger kvar på stamfastigheten M.

I servitutstexten står följande: "samt 50 meter längs den samfällda stranden mot Harrbäcksviken invid den samfällda vägen som bad och båtplats". Servitutstexten kan tolkas som att det finns ett väl definierat område. Servitutet är kopplat till område invid den samfällda vägen. När fastigheterna bildades låg strandlinjen omedelbart söder om bildade fastigheter. På grund av landhöjningen har strandlinjen förskjutits cirka 100 meter. Det är en fortlöpande process som innebär att området med servitut för landningsplats för båt borde fortlöpande förskjutas söderut eftersom servitut för detta inte är definierat på marken. Det finns plats att lägga upp båt väster om planerad hamnanläggning. De uppfattar också att servitutet inte innebär rätt till vattenområde.

Även fastighet B har servitut att lägga upp båt på land vid stranden på samfällighetens mark. Den sistnämnda fastigheten har ordnat en båtplats öster om planerad båthamn, söder om fastigheten B. Genomförandet av detaljplanen motverkar inte möjligheten för fastighetsägaren att nyttja sin hamnanläggning.

Dels uppfattar bolaget, efter kontakt med Luleå kommuns Mark- och exploateringsenhet, att eventuell påverkan och eventuell ersättning för detta hanteras i den lantmäteriförrättning som görs då bolaget får förvärva strandområdet. Se utdrag ur detaljplanebeskrivningens sida 16 under rubriken "Fastighetsrätt": "Om en ny fastighet bildas för hamnen får i lantmäteriförrättningen bedömas om servituten berör det avstyckade markområdet. Om lantmäteriet bedömer att marken belastas av servitut, kan servituten upphävas inom det markområde som är föremål för fastighetsbildning. Ersättning utgår då till ägare av berörda fastigheter som innehar båtplatsservitut."

Användning av mark och vatten har prövats genom detaljplan. Eventuella anspråk från fastighetsägarna ska på borde ha riktats mot kommunen när detaljplanen antogs. Det var vid det tillfället som markanvändningen av mark och vatten prövades. Fastighetsägarna hade då rätt att begära intrångsersättning i den mån de ansåg att rätten till servitut inskränktes. Bolaget vill därför att ersättningsyrkandena i första hand avvisas och i andra hand avslås.

De värdeutlåtanden som åberopats följer inte den ersättningsmodell som tillämpas i Sverige vid exploateringar. Ortsprismetoden är inte en vedertagen värderingsmetod i dessa sammanhang. Den ger inte svar på väsentliga frågor som beskriver värdet före, respektive värdet efter genomförandet av ett exploateringsföretag. De

ersättningsmodeller som tillämpas i Sverige är intrångsersättning och ersättning för fastighetskada.

Planerat hamnområde för anläggande av småbåtshamn med muddring belastas inte av några servitut. De servitut som finns redovisade på fastighetskartor finns inte med i fastighetsregistret enligt den fastighetsförteckning som upprättades tillsammans med detaljplanen. Inga servitut har bildats i vattenområdet. Varken fastigheten A eller U belastas idag av några bad eller båtservitut enligt fastighetsregistret. K.E. m.fl. fastigheter bildades på 1950-talet. Då låg exploateringsområdet i vattnet. Inga servitut har bildats i vattenområdet, alla är lokaliserade till den strand som fanns på 1950-talet. Servitutet kan enligt fastighetskartorna och ekonomisk karta från 1948 härledas till ett område väster respektive öster om planerad hamn.

Bolagets tillägg och klargöranden vid huvudförhandlingen

Verksamhetsbeskrivning

Bolaget vill revidera sitt yrkande om area i vattenområdet till $185 \times 85 = 15\,700 \text{ m}^2$. Den ökade arean från $10\,000 \text{ m}^2$ i ansökan, till $11\,700 \text{ m}^2$ i komplettering och vid förhandlingen $15\,700 \text{ m}^2$ innebär ingen skillnad i volym massor. Trots den ökade arean står bolaget fast vid en volym på $15\text{--}17\,000 \text{ m}^3$ muddermassor. Vatten-genomströmningen i en trumma uppges – med antagande om en vattenhastighet på 1 m/s – bli $0,78 \text{ m}^3/\text{s}$ (genom två trummor således cirka $1,6 \text{ m}^3/\text{s}$). För bättre genomströmning föreslås dessutom en öppning med 8 meter mellan stranden och piren, och därtill de två trummorna. Någon hydrologisk utredning har bolaget inte gjort och de har ingen referens till antagandet om en vattenhastighet på 1 m/s . Avsikten är inte att man ska kunna gå ut på piren och det är bara bryggorna som ska belysas. Om ett djupare område skulle ha valts så skulle basen på piren bli betydligt bredare och större.

Bolaget har mätt vattendjupet vid totalt fyra tillfällen och då har man använt gps och ekolodning. Det händer någon eller några gånger per sommar att det blir lågt vatten och det är därför det ska muddras. Vid lågvatten kommer det att vara torrt kring hamnen. Schakt ska göras med grävmaskin från isen. Muddermassorna ska läggas upp i sedimentationsbassänger där vattnet ska infiltrera ner i grundvattnet och i diken. Svackdiken ska anläggas där vatten kan infiltrera. Bolaget vet inte med säkerhet om infiltration kommer att fungera på vintern med frusna massor på tjälad mark, men om det upptäcks att det samlas vatten som inte försvinner ned så får man göra något åt det. Avsikten är att det inte ska rinna tillbaka lakvatten till viken.

Det ska anläggas vallar runt parkeringen med muddermassor som ska utgöra insynsskydd för de som går i skogen, bärplockare m.fl.

Bolaget avser göra en visuell bedömning när de schaktar. Om det bedöms vara sulfidjord så görs sedan kontinuerlig provtagning. Bolaget har undersökt massorna med Ekmanhuggare. Det är sandig morän i viken, inte lera.

När det gäller hur och av vem provtagning ska ske av lakvattnet så menar bolaget att typen av lakvatten får avgöra. E.F. (bolaget) kommer att vara på byggarbetsplatsen, men bolaget kommer att ta in konsulter för provtagning.

De avser använda siltgardin och separat läns för avvattning längs stranden. Grumlande arbeten kommer att omfatta schakt, muddring och även utläggning av piren. Även för dessa arbeten behöver siltgardin användas. Anläggande av piren ska ske mellan 1 april och 15 maj, men senast 15 juni. Under september till oktober kommer man att bygga kaj, slip och lägga ut bärlager på planen. Efter ett års avvattning bedöms ytorna utgöra byggbar yta. Strandkanten ska anläggas med L-stöd på en sträcka och med erosionsskydd längs resten. Pirarna kommer att anläggas utan att schakta under dem, men de kommer att lägga en geotextil för att förhindra undanträngning och sedan stenmassor för piren.

Servitut

Bolaget medger att det finns servitut men de är inte giltiga eftersom de inte är utformade enligt gällande lagstiftning. De finns på fastighetskartan men inte i fastighetsregistret. Servituten är inte överförda vid fastighetsbildningen. Man kan inte ha friluftsliv som servitut, men går för t.ex. en väg. Ändamålet med servituten är felaktigt och det genererar ogiltighet. Servituten gäller inte i vattenområdet eftersom det numera ligger uppe på land vid den gamla strandlinjen. Inget servitut har bildats för vattenområdet. I andra hand görs gällande att servituten inte berör exploateringsområdet.

Angående enskilt vatten, så får de fastigheter som gränsade mot havet del av uppgrundningen och då får A del av uppgrundningen. Att servituten hamnar på s:13 har att göra med fisket. Servituten ligger på samfällad mark eller stamfastigheternas mark. Exploateringsområdet ligger numera långt uppe på land. Servitut flyttar inte på sig. Servituten ligger, om de existerar, väster om planområdet. Bolaget har tagit kontakt med mäklare i Luleå som säger att närhet till båthamn kan ge ett högre värde, inte lägre.

All mark som tillkommer genom landhöjning och strandförskjutning tillkommer U eftersom vattnet är samfällt.

Behov av båtplatser m.m.

Bolaget har cirka 260 intressenter i kö för närvarande. Många vill byta från Ettans båthamn som inte är någon fullservicemarina. Det behövs en fullservicemarina och

alla föreningshamnar har kö. Priset för att ha båtplats i Harrviken ska vara under konkurrenterna eftersom det ligger bättre till närmare skärgården. Eftersom det drar bränsle med stora båtar så är det bättre att starta i Harrviken än inne i staden, vilket är mer miljövänligt. Det lockar att kunna ha båten i hamnen på sommaren, och på vintern upplagd alldeles bredvid. Bolaget uppskattar att det kommer att kosta cirka 2,5 miljoner kr att anlägga hamndelen.

Angående byggnader så erhöles bygglov för förråd 2020 och förrådet uppfördes samma år. Inga åtgärder har vidtagits utanför förvärvad fastighet.

Naturvärden

Barklös sträfsö som är bunden till mjukbotten finns endast på ett fåtal ställen längs kusten och har gått från sårbar till nära hotad på rödlistan.

Det finns många långgrunda stränder förutom Harrviken som inte är ett viktigt lekområde för sik. Det är dock troligt att lek förekommer, men det är oklart vilken art. Den relativt orörda delen av Harrviken kommer att minska med drygt 10 procent.

Det är ingen risk att vattenpest kommer att etablera sig i området, men eftersom den finns så kan den komma att öka. Harrbäcksviken påverkas inte av marinan. Vadare trivs i vassen i viken men inte i Harrviken. De gjorde naturvärdesinventeringen en gång och det kan finnas variationer över året, så man får begränsa sig. De har inte vetat om ifall den vittryggiga hackspetten har häckningsplats i närområdet, men man vet att den behöver revir på cirka 6 hektar och äldre lövträd.

Vid inventeringen år 2015 observerades bland annat tättingar och revlummer. Fåglar kommer troligen att söka sig till nya platser längre inåt viken. På fråga från motparter om konstaterad förekomst av utter, tranor, sjöfågel och fiskgjuse i Harrviken så förklarar bolaget att man gjort inventeringen vid ett tillfälle och kan ha missat en del arter. Kommunen har år 2019 avverkat träd på fastigheten i det område där bolaget nu har byggt förråd och har uppställning av båtar och husbilar m.m. Det är dock bara fråga om vinterförvaring där.

Påverkan på miljökvalitetsnormerna bedöms som liten, eftersom det är så liten del av total vattenförekomst att detta inte kommer att påverka. Området är redan påverkat av båttrafik i hög utsträckning så den ytterligare påverkan som sker från marinan kan inte ha någon större betydelse så att den påverkar förekomsten negativt.

Konsekvenser i driftskedet m.m.

Bolaget har ett ”høgt miljötänk”. Förutom fritidsbåtar så ska även vattenskotrar få hyra in sig, dvs. alla slags fordon. Enligt detaljplanen ska buller inte vara något problem. Som riktvärde för buller föreslås 50 dBA (ekvivalent, ej fast) mellan kl. 07-18. Avloppsvatten kommer att lagras i 10 m³ och 12 m³ stora tankar tills man kan koppla in sig på det kommunala VA-nätet.

Inmätning, provtagning och utmärkning.

Inmätning av Harrviken för att kunna göra djupkurvor gjordes från isen den 29 mars 2021 i 45 punkter. Det är inte redovisat vilken vattennivå som rådde vid inmätningen. Bolaget har senare relaterat mätningen till medelvattenståndet.

Det kommer att rinna ut lakvatten från muddermassorna som ska avvattnas, men det är oklart vad det är för typ av lakvatten och om det kan vara förorenat.

När det gäller föreslaget villkor avseende provtagning har bolaget klargjort följande.

- Provtagning av lakvatten görs genom laboratorieanalys (prover skickas till laboratorium)
- Tennorganiska ämnen tar 10 dagar innan svar
- Dioxiner, tar kanske 3-5 dagar innan svar
- Metaller (och svavel), PAH och oljeämnen går att få svar inom ett dygn
- Sulfidjord mäts genom pH på plats.

Bolaget är tveksam till att märka ut arbetsområdet eftersom tidigare utmärkningar har försvunnit. De kan dock tänka sig att märka ut området tio dagar innan arbetena påbörjas.

Kompensationsåtgärder

Bolaget har föreslagit följande kompensationsåtgärder.

- Uppsättande av holkar för olika fågelarter för att kompensera för de träd och lövdungar som går förlorade
- I mesta möjliga utsträckning plantera nya buskage och träd på grönytor inom fastigheten inklusive den vall som ska utgöra insynsskydd mot parkeringen.
- Underlätta för fri passage längs stranden för det rörliga friluftslivet genom att anlägga en stig för allmänheten inom fastigheten förbi hamnen.

Tidplan

Bolaget har följande tidplan.

December	Förberedande arbeten innan muddring, bl.a. strandskoning
Januari – februari	Muddring

1 april – 15 maj	Utläggning av pir
15 maj – 15 juni	Utläggning av bryggor
September – oktober	Bygge av kaj, slip och bärlagerutläggning på planen ovanför strandskoningen

Skäl för verkställighetsyrkande

Bolaget vill kunna påbörja verksamheten under innevarande vinter, dvs. i januari 2022. Om verkställighet inte meddelas så innebär det förlorade intäkter med cirka två miljoner kronor per år. Det går att återställa området men det blir lite svårare med muddringen.

DOMSKÄL

Rådighet

Det krävs rådighet enligt 2 kap. 2 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet i form av antingen äganderätt, en upplåten nyttjanderätt eller en tvångsrätt för att bolaget ska vara behörig att ansöka om tillstånd. Mark- och miljödomstolen finner att det är visat i målet att bolaget har förvärvat ett markområde som numera utgör fastigheten Luleå Q. För rätt till övrig mark och vatten på fastigheten A som bolaget behöver för den sökta vattenverksamheten har bolaget åberopat ett avtal tecknat med Luleå kommun. Domstolen finner att avtalet är sådant att det i vart fall ger bolaget erforderlig rådighet för att få ansökan prövad.

Utgångspunkter

En förutsättning för att tillstånd för en verksamhet ska kunna beviljas enligt miljöbalken är att ansökan innefattar en miljökonsekvensbeskrivning som till omfattning och innehåll uppfyller miljöbalkens krav. Miljökonsekvensbeskrivningen är en processförutsättning. Den första frågan domstolen har att besvara är därmed om den miljökonsekvensbeskrivning som bolaget har ingett i målet uppfyller miljöbalkens krav.

Domstolen kan konstatera att det under målets handläggning har framkommit en rad motstridiga eller felaktiga uppgifter i underlaget av beskrivna miljökonsekvenser.

Vidare har uppgifter och underlag saknats i vissa avseenden. Bolaget har under handläggningen i viss omfattning varit villig att komplettera ansökan med det som efterfrågats, men har ofta hänvisat till att redan ingivet material är tillräckligt. I vissa delar har rätt omfattande justeringar och kompletteringar skett, men först efter påtalade brister.

När frågor har ställts rörande miljökonsekvenserna av sökt verksamhet har bolaget vidare återkommande hänvisat till att miljökonsekvensbeskrivningen har godkänts av Mark- och miljööverdomstolen i samband med prövningen av ändrad detaljplan.

En miljöprövning är dock, enligt domstolens bedömning, djupare och mer omfattande när det gäller bedömningen av miljökonsekvenserna för en verksamhet än en prövning i fråga om detaljplan. Miljökonsekvensbeskrivningen i ett ansökningsmål ska därmed ha ett delvis annat och mer detaljerat innehåll. Mark- och miljööverdomstolen har vidare vid prövningen av detaljplanen endast angett att miljökonsekvensbeskrivningen kunde godtas i den processen, vilket inte har direkt rättsverkan för miljöbedömningen i förevarande mål.

När det gäller de brister som finns i underlaget så har domstolen ett utredningsansvar och domstolen har under handläggningen samt vid huvudförhandlingen ställt ett antal frågor till bolaget och begärt klargöranden och förtydliganden i olika avseenden. Mark- och miljödomstolen kan dock trots detta konstatera att bolagets ansökan om att få anlägga en marina i Harrviken fortfarande är behäftad med besvärande brister vad gäller beskrivningen av verksamhetens miljökonsekvenser. Bristerna är dock inte så väsentliga att miljökonsekvensbeskrivningen inte kan utgöra grund för ett ställningstagande till verksamhetens eller åtgärdens troliga inverkan på miljön (jfr. rättsfallet NJA 2009 s. 321). Det saknas därmed skäl att avvisa ansökan på grund av processhinder, varför K.E. m.fl. avvisnings-yrkande ska lämnas utan bifall.

Med ett formellt betraktelsesätt anser mark- och miljödomstolen således att miljökonsekvensbeskrivningen är av sådan omfattning och har ett sådant innehåll att den

kan läggas till grund för prövningen och kan godkännas. Mark- och miljödomstolen ska därmed pröva ansökans hållbarhet i sak, dvs. pröva om ansökan ska bifallas eller om den ska avslås.

Länsstyrelsens och nämndens inställning är att ansökan ska avslås, vilket även K.E. m.fl. har yrkat i andra hand. Skälen för detta är sammantaget att motparterna menar att det finns oklarheter rörande verksamheten och miljökonsekvenserna i olika hänseenden och att det även finns brister i lokaliseringsutredningen och val av plats.

K.E. m.fl. har vidare gjort gällande att ansökan ska avslås eftersom bolaget redan har utfört betydande arbeten i anslutning till planerad verksamhet, vilket de menar föregriper den vattenrättsliga prövningen och strider mot 11 kap. 10 § MB och 16 kap. 6 § MB. Mark- och miljödomstolen finner dock att de åtgärder som bolaget redan har vidtagit på platsen inte är sådana att ansökan redan av det skälet bör avslås.

Närmare bedömning av utredningen i målet och sökt verksamhets miljökonsekvenser

I ansökan förekommer hänvisningar till utredningar som mer framstår som generella slutsatser eller allmän kunskap än specifika, platsgjorda undersökningar med tillräcklig detaljeringsgrad. I vissa fall är gjorda undersökningar av äldre datum eller framstår väl grunda för ändamålet. Domstolen går igenom underlaget närmare i det följande.

Domstolen kan konstatera att de naturvärdesinventeringar som har skett är av äldre datum och att de slutsatser som bolaget har dragit om artförekomst och påverkan har ifrågasatts. Bolaget har t.ex. inledningsvis inte redovisat att det skulle finnas rovfåglar, häckande fåglar eller sikyngel på aktuell plats. Bolaget har senare medgett att dessa arter förekommer och har föreslagit att hänsyn till dem ska tas.

Vidare kan nämnas att bolaget endast har provtagit de översta lagren av sedimenten i viken, vilket innebär att bolaget – om tillstånd ges – avser schakta mer än två meter ned i okänt underlag. Massorna avses även användas för anläggningsändamål utan närmare kunskap om bärighet eller beskaffenhet. Bolaget har fått frågor från såväl rätten som motparterna rörande dessa förhållanden, men har vidhållit att de undersökningar som har skett är tillräckliga.

I målet har vidare förekommit olika uppgifter om jordartsförhållandena på platsen. Bolaget har hävdad att det är övervägande sandjord och motparter har hävdad att det kan vara inslag av lera inom delar av området. Någon klargörande utredning i denna fråga har inte presenterats, utan bolaget menar även i denna del att den utredning de har gett in är tillräcklig. Domstolen finner dock att det alltså är osäkert hur det förhåller sig i denna fråga.

Bolaget har redogjort för att de har planerat att anlägga två trummor genom piren med en meters diameter i syfte att få genomströmning av vatten innanför den planerade piren. Vidare har bolaget under förhandlingen uppgett att de avser göra en åtta meter stor öppning mellan piren och in mot land. Enligt domstolens bedömning innebär öppningen mot land att åtkomst till piren för egenkontroll m.m. avsevärt skulle försvåras. Vilken effekt trummorna och öppningen kan komma att ha på vattengenomströmningen har bolaget, trots frågor, inte kunnat redogöra för på ett tillfredställande sätt. Det har vidare påtalats att bolaget inte har visat någon ritning eller karta där gränsen för högsta högvatten är markerad. Det berörda vattenområdets area har även felräknats med cirka 50 %, trots att bolaget kompletterat med en planritning över schakt och anläggningar.

Som bolaget har påpekat när det gäller servitutsfrågan har landhöjningen medfört att stranden har flyttats cirka 50–100 meter längre ut, bort från närliggande fastigheter. Landhöjningen torde i förlängningen medföra att en småbåtshamn i Harrviken i en framtid sannolikt till stor del skulle komma att ligga på land. För att under sådana förhållanden kunna behålla ett vattendjup som möjliggör för fritidsbåtar att använda hamnen skulle schaktning, muddring och eventuellt andra åtgärder

behöva ske framgent i vattenområdet. Bolaget har beskrivit detta på så sätt att underhållsmuddring skulle behöva ske ungefär vart tjugonde år. Dessa förhållanden har betydelse för provningen.

När det gäller lokaliseringsfrågan så ska, enligt 2 kap. 6 § MB, det väljas en plats för en verksamhet som är lämplig med hänsyn till att ändamålet ska kunna uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön. Om det finns olika alternativ för att uppnå ändamålet med en verksamhet eller åtgärd ska man välja den lokalisering som medför minsta intrång och olägenhet från miljösynpunkt. Enligt 3 kap. 1 § MB ska vidare mark- och vattenområden användas för det eller de ändamål för vilka områdena är mest lämpade med hänsyn till beskaffenhet och läge samt föreliggande behov. Företräde ska ges sådan användning som medför en från allmän synpunkt god hushållning.

Av underlaget har framkommit att vald plats i Harrviken, och angränsande Harrbäcksviken, utgör den enda kvarvarande oexploaterade delen av Hertsölandets strand. Oexploaterade långgrunda havsvikar har generellt ett högt naturvärde på lokal nivå och bidrar även till den regionala ekosystemkvaliteten i Bottenviken. Harrviken är långgrund med tydliga böljeslag i sanden. I de mer skyddade delarna växer vassruggar och bl.a. barklös sträfsa, vilket är en ovanlig kransalg som är nära hotad enligt rödlistan. Viken är även ett uppväxtområde för sikyngel. Havs- och fiskgjuse syns enligt uppgift regelbundet söka föda i viken.

När det gäller bolagets lokaliseringsutredning så har i målet endast presenterats ett fåtal alternativa lokaliseringar i viken eller dess omedelbara närhet. Även om domstolen bedömer att utredningen är tillräcklig för att kunna pröva ansökan så kvarstår det faktum att beskrivningarna av de alternativa områdena inte är särskilt djupgående, vilket har lyfts fram av motparterna under handläggningen och vid huvudförhandlingen.

Vidare har bolagets påståenden kring efterfrågan på båtplatser ifrågasatts. Att Harrvikens Marina har en kö för sina planerade båtplatser innebär dock inte att

båtagare står utan platser till sina båtar eller att det är visat i målet att det finns ett utbrett allmänintresse av att ha sin båt just i Harrviken. Mark- och miljödomstolen bedömer dock att eftersom det i dagsläget ostridigt finns lediga båtplatser på andra småbåtshamnar i Luleå så finns mycket som talar för att läget på den tilltänka marinan i Harrviken skulle vara attraktivt, vilket ska ställas mot att en långgrund havsvik med viktiga naturvärden skulle behöva exploateras för att tillgodose ett sådant behov. En större småbåtshamn jämfört med många små skulle också medföra färre ingrepp i naturmiljön och mer koncentrerad påverkan, vilket kan tala för ansökan.

Mot angiven bakgrund finner domstolen att miljökonsekvensbeskrivningen inte bara har brister i beskrivningen av alternativa lokaliseringar, men även i avvägningen av vad som utgör god hushållning med vattenområden. Av 3 kap. 1 § MB följer att en anläggning av nu aktuellt slag ska placeras där det är lämpligt med hänsyn till en mängd faktorer, varav någorlunda tillräckligt vattendjup är en. Det är i detta sammanhang inte heller försvarligt att åberopa att alla hamnar i Luleå behöver muddras eftersom det är långgrund överallt och att man av den anledningen skulle bättre acceptera miljöpåverkan i Harrviken. De argument som bolaget har framfört rörande valet av plats bedöms inte heller tillräckliga för att tillstånd ska kunna ges att exploatera en av de sista grunda havsvikarna i Luleälvens norra mynning. Sammantaget finner mark- och miljödomstolen att det är olämpligt att anlägga en småbåtshamn, i en långgrund skyddad vik av betydelse för fiskreproduktion, av nu aktuellt slag, och som behöver muddras vid anläggandet och sedan underhållsmuddras så länge den är i bruk. Det finns härutöver även kvarvarande och i målet besvärade osäkerheter kring vilken betydelse den planerade verksamheten vid Harrviken skulle få på vikens naturmiljövärden och hydrologiska förhållanden. Mot den bakgrunden och vid en samlad bedömning av utredningen i målet finner mark- och miljödomstolen att ansökan ska avslås.

Fråga om ersättningsyrkanden och rättegångskostnader

Eftersom ansökan om tillstånd avslås saknas skäl att pröva K.E. m.fl. ersättningsyrkanden för intrång av vattenverksamheten. Det saknas därför också

skäl att – kopplat till den rättsliga grunden för ersättningsyrkandena – pröva i målet uppkomna frågor rörande servitutens giltighet.

K.E. m.fl. har dock även gjort gällande att de är sakägare i målet i den bemärkelse att de har rätt till ersättning för sina rättegångskostnader. Bolaget har i första hand invänt att K.E. m.fl. inte är att anse som sakägare och därmed inte har rätt till någon sådan ersättning.

Mark- och miljödomstolen finner att det står klart i målet att K.E. m.fl. är sakägare i fråga om vattenverksamhet och därmed som huvudregel har rätt till ersättning för sina rättegångskostnader. Utifrån beskrivningarna under förhören inför rätten och åberopat underlag i målet finner domstolen att omständigheterna är sådana att de var och en skulle kunna tillfogas skada eller utsättas för annan olägenhet genom den planerade vattenverksamheten och att den risken inte kan anses vara enbart teoretisk eller helt obetydlig (jfr. rättsfallet NJA 2004 s. 590).

Bolaget har vidare yrkat ersättning för sina rättegångskostnader, för det fall bolagets yrkande om avvisning av sakägarnas ersättningsyrkanden skulle vinna bifall. Bolaget menar att de, i en sådan situation, är att anse som vinnande part i den frågan och har gjort gällande att 25 kap. 5 § andra stycket MB ska tillämpas, varav följer att beträffande särskilda frågor i ansökningsmål om vattenverksamhet får efter vad som är skäligt förordnas att vardera parten ska svara för sina kostnader eller att part som förlorar skall ersätta annan parts kostnader. K.E. m.fl. har yrkat att bolagets yrkandet om ersättning för rättegångskostnader ska ogillas då utrymme att kräva sådan ersättning saknas.

Mark- och miljödomstolen finner att bolaget, mot bakgrund av utgången i målet, ska stå för sina egna och motpartens rättegångskostnader enligt huvudregeln i 25 kap. 2 § MB. Någon anledning att medge avsteg från huvudregeln föreligger inte och det saknas skäl att förordna om annan fördelning av rättegångskostnaderna eller att vardera parten ska stå sina kostnader. Domstolen har därmed att pröva om yrkade belopp är skäliga.

K.E. m.fl. har yrkat ersättning för rättegångskostnader avseende ombudsarvode, egna utlägg och ersättning för förlorad arbetsinkomst enligt vad som framgår nedan.

K.Å. har yrkat ersättning med 5 580 kr, varav 4 800 kr för förlorad arbetsinkomst, 240 kr (180 + 60) för resekostnad med egen bil, 290 kr för parkering och 250 kr som schablonbelopp. Bolaget har vitsordat yrkandet endast i fråga om parkeringskostnad och i övrigt överlämnat till rätten att pröva skäligheten.

K.S. och C.Å. har yrkat ersättning med schablonbelopp om vardera 1 000 kr motsvarande 250 kr per dag under fyra dagar. Bolaget har inte kunnat vitsorda beloppet som skäligt i och för sig. L.N. har yrkat ersättning med 1 560 kr för förlorad arbetsinkomst. Bolaget har vitsordat yrkad ersättning som skälig.

K.E. har yrkat ersättning med 4 572 kr, varav 4 092 kr (3 720 + 372) för förlorad arbetsinkomst, 180 kr för resekostnad samt 300 kr för parkering. Bolaget har vitsordat yrkandet endast i fråga om parkeringskostnad och i övrigt överlämnat till rätten att pröva skäligheten av yrkade belopp.

A.E. har yrkat ersättning med 3 731 kr, varav 3 648 kr (3 192 kr + 456) för förlorad arbetsinkomst, 60 kr för resekostnad samt 23 kr för parkering. Bolaget har vitsordat yrkandet endast i fråga om parkeringskostnad och i övrigt överlämnat till rätten att pröva skäligheten av yrkade belopp.

När det gäller ovan angivna ersättningsyrkanden för egna utlägg och förlorad arbetsinkomst m.m. finner domstolen att yrkade ersättningar i alla delar är befogade och skäliga, varför ersättning ska utgå i alla delar.

Avseende kostnader för ombud har K.E. m.fl. yrkat ersättning med 739 431 kr, varav 33 670 kr för utlägg, 4 875 kr för tidsspillan, 553 000 kr för

arvode och 147 886 kr för mervärdesskatt. Bolaget har ifrågasatt skäligheten av såväl yrkat antal timmar som yrkad timkostnad och har inte kunnat vitsorda något belopp som skäligt i och för sig i den delen, utan har överlämnat till rätten att pröva frågan. I särskilt yttrande har bolaget ifrågasatt behovet av utförda åtgärder och det yrkade beloppets skälighet. K.E. m.fl. har vidhållit yrkandet och gjort gällande att utförda åtgärder varit nödvändiga och beloppets skälighet i och för sig.

I fråga om ersättning för ombudsarvode kan följande sägas. Av 25 kap. 2 § MB framgår att i ansökningsmål om vattenverksamhet är huvudregeln att bolaget ska svara för sina egna och motpartens kostnader vid mark- och miljödomstolen. Enligt 5 § samma kapitel, gäller bestämmelsen med de begränsningar som ställs upp i 18 kap. 6 och 8 §§ rättegångsbalken. Av 18 kap. 8 § rättegångsbalken framgår att ersättning för rättegångskostnad fullt ut ska motsvara kostnaden för rättegångens förberedande och talans utförande jämte arvode till ombud eller biträde såvitt kostnaden skäligen varit påkallad för tillvaratagande av partens rätt. En enskild part har visserligen – utöver de enskilda intressen som är hänförliga till den enskilde själv i egenskap av t.ex. ägare till en fastighet – rätt att framföra argument även avseende sådana allmänna intressen som huvudsakligen bevakas av företrädare för allmänna intressen och parten ifråga har därigenom i och för sig rätt att få ersättning för rättegångskostnader även i den del arbete lagts ner på frågor som rör allmänna intressen.

Med hänsyn till den skyldighet som åligger domstolen och vissa myndigheter att bevaka de allmänna intressena, finns det dock en gräns för hur stor del av sakägarnas arbete med dessa frågor som det är rimligt att bolaget skall ersätta (jfr. rättsfallet MÖD 2003:101). Vad gäller kostnad för ombudsarvode skall beaktas att ersättningen inte i första hand ska bestämmas efter faktisk nedlagd tid, utan med hänsyn till bland annat målets beskaffenhet och omfattning samt den omsorg och skicklighet med vilken arbetet utförts.

Mark- och miljödomstolen kan konstatera att den skriftväxling och utredning av fastighetsrelaterade frågor som K.E. m.fl. har gjort till stor del har

föranletts av bolagets ifrågasättande och bestridande av servitutens giltighet och ifrågasättande av om frågan alls ska prövas i målet. Ombudets arbete med detta har därmed haft relevans för målet. Även övriga åtgärder, såsom inhämtande av värderingsintyg m.m., har enligt domstolens uppfattning varit befogade.

Mark- och miljödomstolen finner inte anledning att ifrågasätta yrkad ersättning för ombudets utlägg (33 670 kr exkl. mervärdesskatt) och inte heller för tidsspillan (4 875 kr exkl. mervärdesskatt). Med beaktande av målets art och omfattning kan dock yrkad ersättning för arbete om 553 000 kr exkl. mervärdesskatt inte anses skäligt. Sammantaget anser domstolen att aktuella parter ska ersättas för kostnad för ombudsarvode i målet med skäliga 350 000 kr exklusive mervärdesskatt. Ersättning ska därför utgå med 388 545 kr (350 000 + 33 670 + 4 875 kr). På beloppet tillkommer mervärdesskatt enligt domslutet, dvs. sammanlagt 485 681 kr (97 136 + 388 545 kr).

Prövningsavgift

Genom ett beslut den 9 december 2019 beslutade mark- och miljödomstolen att bolaget skulle betala en prövningsavgift om 15 000 kr enligt förordningen om avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöbalken. Av 9 kap. 3 § samma förordning framgår att domstolen ska pröva avgiftens skälighet i samband med att handläggningen av målet avslutas. Mark- och miljödomstolen bedömer att omfattningen av prövningen i målet inte avviker från vad som i liknande mål är brukligt. Domstolen finner därför inte skäl att ändra den tidigare beslutade avgiften.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (MMD-01)
Överklagande senast den 7 januari 2022.

Katarina Brodin

Anita Wennström

I domstolens avgörande har deltagit chefsrådmannen Katarina Brodin och tekniska rådet Anita Wennström samt de särskilda ledamöterna Joakim Ahlgren och Stefan Marklund.

Hur man överklagar

Dom i mark- och miljödomstol som första instans

MMD-01

Vill du att domen ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från domens datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i domen.

Överklaga efter att motparten överklagat

Om ena parten har överklagat i rätt tid, har den andra parten också rätt att överklaga även om tiden har gått ut. Det kallas att anslutningsöverklaga.

En part kan anslutningsöverklaga inom en extra vecka från det att överklagandetiden har gått ut. Ett anslutningsöverklagande måste alltså komma in inom 4 veckor från domens datum.

Ett anslutningsöverklagande upphör att gälla om det första överklagandet dras tillbaka eller av något annat skäl inte går vidare.

Så här gör du

1. Skriv mark- och miljödomstolens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att Mark- och miljööverdomstolen ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. Lämna namn samt aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.

Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till mark- och miljödomstolen. Du hittar adressen i domen.

Vad händer sedan?

Mark- och miljödomstolen kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar mark- och miljödomstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Mark- och miljööverdomstolen.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även Mark- och miljööverdomstolen skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i Mark- och miljööverdomstolen

När överklagandet kommer in till Mark- och miljööverdomstolen tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Mark- och miljööverdomstolen ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att mark- och miljödomstolen dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om mark- och miljödomstolen har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rättstillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med mark- och miljödomstolen om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i domen.

Mer information finns på www.domstol.se.

Hur man överklagar Mark- och miljööverdomstolens avgörande

Den som vill överklaga Mark- och miljööverdomstolens avgörande ska göra det genom att skriva till Högsta domstolen. Överklagandet ska dock skickas eller lämnas till Mark- och miljööverdomstolen.

Senaste tid för att överklaga

Överklagandet ska ha kommit in till Mark- och miljööverdomstolen senast den dag som anges i slutet av Mark- och miljööverdomstolens avgörande.

Beslut om häktning, restriktioner enligt 24 kap. 5 a § rättegångsbalken eller reseförbud får överklagas utan tidsbegränsning.

Om överklagandet har kommit in i rätt tid, skickar Mark- och miljööverdomstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Högsta domstolen.

Prövningstillstånd i Högsta domstolen

Det krävs prövningstillstånd för att Högsta domstolen ska pröva ett överklagande. Högsta domstolen får meddela prövningsstillstånd endast om

1. det är av vikt för ledning av rätts-tillämpningen att överklagandet prövas av Högsta domstolen eller om
2. det finns synnerliga skäl till sådan prövning, så som att det finns grund för resning, att domvilla förekommit eller att målets utgång i Mark- och

miljööverdomstolen uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Överklagandets innehåll

Överklagandet ska innehålla uppgifter om

1. klagandens namn, adress och telefonnummer,
2. det avgörande som överklagas (domstolens namn och avdelning samt dag för avgörandet och målnummer),
3. den ändring i avgörandet som klaganden begär,
4. de skäl som klaganden vill ange för att avgörandet ska ändras,
5. de skäl som klaganden vill ange för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
6. de bevis som klaganden åberopar och vad som ska bevisas med varje bevis.

Förenklad delgivning

Om målet överklagas kan Högsta domstolen använda förenklad delgivning vid utskick av handlingar i målet, under förutsättning att mottagaren där eller i någon tidigare instans har fått information om sådan delgivning.

Mer information

För information om rättegången i Högsta domstolen, se www.hogstodomstolen.se